

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАХІДНОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН
ІМ. Б. Д. ГАВРИЛИШИНА
КАФЕДРА МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН ТА ДИПЛОМАТІЇ
ФОНД РОДИНИ БОГДАНА ГАВРИЛИШИНА**



**IV Міжнародні наукові читання
імені Богдана Гаврилишина
Збірник матеріалів**

**28 листопада 2024 року
Тернопіль**

Збірник матеріалів рекомендовано до друку
Вченою радою навчально-наукового інституту ім. Б. Д. Гаврилишина
Західноукраїнського національного університету
(протокол № 3 від 26 листопада 2024 року)

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ

Тулай О. І., д.е.н., професор, завідувач кафедри міжнародних відносин та дипломатії ЗУНУ (голова); Дацків І. Б., д.іст.н., професор, професор кафедри міжнародних відносин та дипломатії ЗУНУ; Гродський С. В., к.е.н., доцент, доцент кафедри міжнародних відносин та дипломатії ЗУНУ; Карпишин Н. І., к.е.н., доцент, доцент кафедри міжнародних відносин та дипломатії ЗУНУ.

IV Міжнародні наукові читання імені Богдана Гаврилишина: збірник матеріалів (м. Тернопіль, 28 листопада 2024 року). Тернопіль: ЗУНУ, 2024. 79 с., укр. мова.

За редакцію, зміст та достовірність викладених матеріалів, а також встановлення фактів плагіату, відповідальність несуть їх автори.

ЗМІСТ

ЧАСТИНА І.

Баб'як М. ЗОВНІШНЬОПОЛІТИЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ ДИРЕКТОРІЇ УНР	6
Вежновець Т. АМЕРИКАНО-АРГЕНТИНСЬКІ ВІДНОСИНИ НА ПОЧАТКУ ХХІ СТ.	8
Дацків І., Проць В. МІЖНАРОДНА ДІЯЛЬНІСТЬ УНР ДОБИ ЦЕНТРАЛЬНОЇ РАДИ.....	11
Дикий В. ЗОВНІШНЬОПОЛІТИЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ ЗАХІДНОУКРАЇНСЬКОЇ НАРОДНОЇ РЕСПУБЛІКИ.....	13
Карпишин Н., Скульський І. ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ЗЕЛЕНИЙ КУРС: ДОРОЖНЯ КАРТА ТА ПРІОРИТЕТИ В ЕНЕРГЕТИЧНІЙ СФЕРІ.....	15
Корнят Р. ПРОБЛЕМА ПОШУКУ ШЛЯХІВ ВИРІШЕННЯ ІЗРАЇЛЬСЬКО- ПАЛЕСТИНСЬКОГО КОНФЛІКТУ.....	17
Кримчук А. ВПЛИВ РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКОЇ ВІЙНИ НА ЕКОНОМІКУ.....	19
Ксендзук В., Маркова М. РОЛЬ ООН У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ МІЖНАРОДНОГО МИРУ ТА НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ.....	21
Кушик А. МІЖНАРОДНИЙ ЗАХИСТ ІСТОРИКО-КУЛЬТУРНИХ ЦІННОСТЕЙ ПІД ЧАС ЗБРОЙНИХ КОНФЛІКТІВ.....	23
Маніхровський Я. ЕКОНОМІЧНІ НАСЛІДКИ РУЙНУВАНЬ ІНФРАСТРУКТУРИ ВІД РОСІЙСЬКОЇ АГРЕСІЇ ТА ПОТЕНЦІЙНІ ДЖЕРЕЛА ФІНАНСУВАННЯ ДЛЯ ЇЇ ВІДНОВЛЕННЯ.....	25
Миколів В. УКРАЇНА В УМОВАХ ВІЙСЬКОВОЇ АГРЕСІЇ: СОЦІАЛЬНІ, ЕКОНОМІЧНІ ТА ЕКОЛОГІЧНІ ВИКЛИКИ.....	28

Мокровський Т. ЕКОНОМІЧНА ДИПЛОМАТІЯ США: ВПЛИВ НА РОЗВИТОК РЕГІОНАЛЬНИХ ЕКОНОМІК БЛИЗЬКОГО СХОДУ.....	32
Мохнач П. РУХ «ТАЛІБАН»: ІСТОРІЯ ВИНИКНЕННЯ ТА УЧАСТЬ У КОНФЛІКТАХ...	36
Олійник В. ПІСЛЯВОЄННА ЕКОНОМІКА УКРАЇНИ: ПРОГНОЗИ ТА ПЕРСПЕКТИВНІ ГАЛУЗІ.....	38
Ратушняк Х. УКРАЇНА В СИСТЕМІ МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН.....	41
Рудакевич М. СУТНІСТЬ ТА ПРИЧИННО–НАСЛІДКОВІ ЗВ’ЯЗКИ ВИНИКНЕННЯ МІЖНАРОДНОГО ТЕРОРИЗМУ.....	43
Рудакевич О. МИРОТВОРЧА ДІЯЛЬНІСТЬ ООН: ВИТОКИ І ВИКЛИКИ.....	45
Свірко С., Дика О., Сидоренко О. МІЖНАРОДНА ТЕХНІЧНА ДОПОМОГА ЯК ДЕТЕРМІНАНТА РЕАЛІЗАЦІЇ ДЕРЖАВНИХ ФУНКЦІЙ В СУЧАСНИХ УМОВАХ РОЗВИТКУ УКРАЇНИ...	46
Тулай О., Філак І. МІГРАЦІЙНІ ПРОЦЕСИ В УМОВАХ ГЛОБАЛЬНИХ ВИКЛИКІВ.....	49
Хамуляк В. СТАН ТА ПРОБЛЕМИ СВІТОВОГО РИНКУ ПРОДОВОЛЬЧИХ РЕСУРСІВ.....	51
Чагарова С. ВИКЛИКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ВІДНОВЛЕННЯ ПРОМИСЛОВОСТІ В УМОВАХ ВІЙНИ.....	54
Чуйко О. МІГРАЦІЯ ЯК ПРОБЛЕМА СОЦІАЛЬНОГО ТА ПОЛІТИЧНОГО ХАРАКТЕРУ.....	57
Шарак Л. ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ПУБЛІЧНОЇ ДИПЛОМАТІЇ ЯК СКЛАДОВОЇ УКРАЇНСЬКО-ПОЛЬСЬКОГО СПІВРОБІТНИЦТВА.....	59

Швирида О. ПЕРСПЕКТИВИ ПРАВЛІННЯ ТАЛІБІВ В АФГАНІСТАНІ: ПОЛІТИКО- ЕКОНОМІЧНИЙ ВИМІР.....	63
--	----

Шевчук А., Пасічник А. НАФТОВИЙ ЧИННИК У ФОРМУВАННІ СТРАТЕГІЧНОГО ПАРТНЕРСТВА США ТА АЗЕРБАЙДЖАНУ: СУЧАСНІ ВИКЛИКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ (2020- 2024 РР.).....	65
--	----

ЧАСТИНА II.

Есе переможців конкурсу на тему «МОЛОДЬ - МАЙБУТНЄ УКРАЇНИ»

Ватащак В. ПАТРІОТИЗМ УКРАЇНСЬКОЇ МОЛОДІ - НЕВМИРУЩИЙ.....	69
---	----

Диса В. МОЛОДЬ – ЦЕ РУШІЙНА СИЛА СУСПІЛЬСТВА.....	70
--	----

Іванюк В. МОЛОДЬ ЗМІНИТЬ УКРАЇНУ НА КРАЩЕ!	71
---	----

Івашко О. МОЛОДЬ - ОСНОВА ПРОГРЕСУ І ПРОЦВІТАННЯ УКРАЇНИ.....	73
--	----

Павленко В. МОЛОДЬ ФОРМУЄ МІЖНАРОДНИЙ ІМІДЖ УКРАЇНИ	74
--	----

Паливода Д. МОЛОДЬ – ЦЕ ДВИГУН ЗМІН!.....	76
--	----

Христюк Г. УКРАЇНСЬКА МОЛОДЬ Є АКТИВНОЮ І БАГАТОГРАННОЮ.....	77
---	----

ЧАСТИНА I.

Баб'як Михайло,

аспірант, освітня програма

«Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії»

Західноукраїнський національний університет,

м. Тернопіль, Україна

ЗОВНІШНЬОПОЛІТИЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ ДИРЕКТОРІЇ УНР

З огляду зовнішньої політики та дипломатії Директорія Української Народної Республіки, можливо, опинилися в ще важчому становищі, ніж Українська Центральна Рада та Гетьманат Павла Скоропадського. Це був період, коли пік визвольних змагань уже минув, коли тиск на Україну з боку більшовицької Росії став дедалі сильнішим. Що ж стосується західних країн, то вони практично не надавали допомоги українській справі, оскільки в їхній політиці місця для незалежної, суверенної Української держави просто не було. В такій ситуації і мали діяти дипломати Директорії.

Дана проблематика, її окремі аспекти знайшли певне відображення в зарубіжній українській, радянській, сучасній вітчизняній історіографії.

Першими дослідниками історії національно-визвольних змагань були діячі української революції. «Вже у 1920 р. виходить праця В. Винниченка Відродження нації. Він аналізує внутрішню та зовнішню політику Директорії. Цінний документальний матеріал, а також власні спостереження вміщено у праці П. Христюка. Значний інтерес становить фактичний матеріал, викладений у книзі О. Доцента. Чимало праць присвятив аналізу революційних подій М. Шаповал. У них він в тій чи іншій мірі торкається проблем пов'язаних із зовнішньополітичною діяльністю Директорії УНР» [1, с. 36–37].

Складне геополітичне становище УНР, напружена і несприятлива ситуація спонукали політичний провід шукати контакти й порозуміння з іншими державами з метою домогтися визнання і зберегти незалежність у жорсткому протистоянні з більшовицькою росією та в умовах напружених відносин з Польщею і Добровольчою армією генерала Аантона Денікіна. Відтак, одним із невідкладних завдань Директорії УНР після приходу до влади стало формування зовнішньополітичного відомства.

Вже 15 грудня 1918 р. першим міністром закордонних справ було призначено М. Левицького. Але вже 26 грудня міністерство очолив за сумісництвом призначений головою Ради Народних Міністрів В. Чеховський, що свідчило про важливість цього органу в структурі Директорії УНР.

Загальне керівництво відомством здійснювали міністр і два його заступники, які мали: «4-х радників і 8-х урядовців для особливих доручень. Дорадчим органом міністра була Рада міністерства, що включала його заступників, керівників підрозділів та 5-х членів, призначених міністром. Загальновідомче діловодство вела Канцелярія міністра у складі 35 співробітників, з них 20 дипкур'єрів. Безпосередньо міністрові і Раді міністерства підпорядковувався новостворений Історичний комітет у складі

семи співробітників, на яких покладалося дослідження й відтворення історії зовнішньої політики і дипломатії України, пошуки документів з історії України в іноземних архівах, наукове обґрунтування зовнішньої політики УНР» [2, с.145-146].

Незважаючи на труднощі, міністерство докладало усіх зусиль для посилення дипломатичної присутності своїх представництв у світі. Відтак, щоправда під кінець існування Директорії УНР, був розроблений проект реорганізації Департаменту чужоземних зносин, згідно з яким дипломатичний відділ поділявся на 5 територіальних одиниць: Слов'янських народів; Центральних держав; Англосаксонських народів; Близькосхідних народів; Романських народів [3, с.353].

Отже, можна констатувати, що у період Директорії Української Народної Республіки, незважаючи на несприятливі умови внутрішнього і зовнішнього характеру, українська дипломатія спромоглася на продовження розбудови апарату міністерства закордонних справ за межами України, збільшити чисельність міждержавних контактів, заснувати досить широку мережу дипломатичних установ за кордоном, які сприяли її перетворення в суб'єкт міжнародної політики.

Список використаних джерел

1. Дацків І.Б. Статус і функції української зовнішньополітичної служби у період Директорії УНР. *«БІНТЕЛ» Журнал геополітичної аналітики*. Київ, № 2. 2021. С. 36–52.
2. Веденєєв Д., Будков Д. Юність української дипломатії. Становлення зовнішньополітичної служби в 1917-1923 роках. К., 2006. 296 с.
3. Дацків І. Б. Дипломатія Української Народної Республіки в обороні державності у період Директорії. *Збірник наукових праць НДІ українознавство*. К.: «Рада», 2008. Т. XX. С.346-355

Вежновець Тетяна,
бакалаврантка, освітня програма
«Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії»
Державний університет «Житомирська політехніка»,
м. Житомир, Україна

Науковий керівник:
Андрій Шевчук,
доктор історичних наук, професор,
Державний університет «Житомирська політехніка»,
м. Житомир, Україна

АМЕРИКАНО-АРГЕНТИНСЬКІ ВІДНОСИНИ НА ПОЧАТКУ ХХІ СТ.

На початку ХХІ ст. американсько-аргентинські відносини демонструють неоднозначну динаміку розвитку, що характеризується як періодами активного стратегічного партнерства, так і моментами загострення двосторонніх протиріч. Обидві держави, будучи впливовими акторами Західної півкулі, розвивають багатовимірне співробітництво у торговельно-економічній сфері, інвестиційній діяльності та безпековому секторі. Проте протягом останніх двадцяти років двосторонні відносини зазнали суттєвих трансформацій, що було зумовлено низкою чинників, зокрема економічними кризами, внутрішньополітичними змінами та розбіжностями у зовнішньополітичних пріоритетах обох держав.

У перші десятиліття ХХІ століття динаміка американсько-аргентинських відносин значною мірою визначалася трансформаціями внутрішньополітичного курсу Буенос-Айреса. Суттєві коливання у двосторонній взаємодії були зумовлені саме особливостями внутрішньополітичних процесів в Аргентині, які безпосередньо впливали на характер та інтенсивність співпраці зі Сполученими Штатами. [2, ст 24, 17]. Президенти Нестор Кіршнер (2003–2007 рр.) та його наступниця Крістіна Фернандес де Кіршнер (2007–2015 рр.) часто перебували на антиамериканських позиціях. Обидва політики дотримувалися націоналістичної лінії та наголошували на незалежності Аргентини у зовнішній політиці, особливо у співпраці з Міжнародним валютним фондом, де Сполучені Штати мають сильний вплив. К. Кіршнер навіть порівняла вплив МВФ із колоніальною залежністю, поставивши під сумнів роль США у міжнародній економічній системі та їхній політичний вплив на країни Латинської Америки [4, 42].

При президентові Дж. Буші-молодшому (2001–2009 рр.) відносини з Аргентиною базувалися на регіональній співпраці з питань безпеки, особливо в рамках боротьби з тероризмом після терактів 11 вересня 2001 р. Адміністрація США цінувала Аргентину як важливого партнера у Південній Америці та країни тісно співпрацювали у сфері безпеки та обміну розвідданими [5, 91]. Однак значні розбіжності виникли на економічному фронті, зокрема через аргентинську кризу 2001 р. і небажання країни співпрацювати з МВФ на умовах, запропонованих США.

За президентства Барака Обами (2009-2017 рр.) зусилля щодо зміцнення відносин продовжилися, особливо після обрання в Аргентині в 2015 р. Маурісіо

Макрі (2015–2019 рр.). Останній, орієнтуючись на ліберальні економічні реформи, став важливим союзником США, що допомогло зміцнити двосторонні торговельні та інвестиційні зв'язки. Сполучені Штати надали підтримку аргентинським економічним реформам та збільшили співпрацю у сфері енергетики, включаючи розробку сланцевих родовищ у Вака-Муерта, що позитивно позначилося на співробітництві обох країнах [1, 43].

Втім, економічна ситуація в Аргентині продовжувала залишатися складною, а реформи М. Макрі не змогли швидко стабілізувати економіку. Це згодом вплинуло на підтримку уряду серед населення і спричинило зростання невдоволення, яке у 2019 р. призвело до обрання Альберто Фернандеса (2019–2023 рр.) та повернення до влади К. Ф. де Кіршнер на посаді віце-президента. Уряд А. Фернандеса, що перебував на лівоцентристських позиціях, знову посилив акцент на незалежності Аргентини у зовнішній політиці, хоча не зміг уникнути співпраці з США через потребу у фінансовій допомозі. На відміну від радикальної позиції за президенства Кіршнерів, новий президент шукав баланс: з одного боку, його адміністрація зберігала національну автономію у питаннях, які стосувалися МВФ та економічної політики, а з іншого – намагалася підтримувати економічні зв'язки з США [4, 30].

При адміністрації Дональда Трампа (2017–2021 рр.) співпраця з Аргентиною залишалася стратегічною, але отримала більш прагматичний характер. США зосередилися на економічних інтересах і контролі за потоками нелегальної діяльності в регіоні, зокрема наркотрафіком, що було важливим елементом спільної безпекової політики. Однак, підхід Трампа був менш орієнтованим на політичну підтримку Аргентини на міжнародній арені, надаючи перевагу двосторонній економічній вигоді та питанням безпеки [6, 22].

Незважаючи на прагнення Аргентини до автономної зовнішньополітичної діяльності, країна зберігає активний діалог зі Сполученими Штатами, зокрема у безпековій сфері та протидії міжнародній злочинності. Для Вашингтону у XXI ст. стабілізація ситуації в латиноамериканському регіоні залишається пріоритетним завданням зовнішньої політики. Специфічне географічне розташування та економічні особливості перетворили Латинську Америку на зону підвищеної активності транснаціональних злочинних організацій, які спеціалізуються на наркоторгівлі, трафіку людей та інших протиправних діях. Такі виклики створюють серйозні ризики не лише для національної безпеки окремих держав, але й загрожують стабільності всього регіону. У цьому контексті співробітництво з Аргентиною набуває для США стратегічного значення. Двостороння взаємодія у безпековій сфері включає американську технічно-матеріальну підтримку та програми підготовки аргентинських силових структур і спецслужб [3, 23]. Така підтримка включає оснащення сучасними технологіями, обмін інформацією та проведення спільних операцій. США також фінансує проєкти, спрямовані на посилення потенціалу аргентинських служб у боротьбі з наркокартелями та міжнародними угрупованнями. Це партнерство відбувається на тлі зростання глобальної важливості безпеки на кордонах та необхідності захисту від поширення нелегальної діяльності.

Крім цього, важливим аспектом співробітництва між Аргентиною та США залишається енергетична сфера. У рамках розвитку енергетичної співпраці

Аргентина відіграє значну роль у забезпеченні стабільних поставок сланцевого газу та нафти [6, 18]. Одне з найбільших у світі родовищ сланцевого газу, Вака-Муерта, стало важливим проєктом для аргентинської економіки та стратегічного партнерства зі США. Американські компанії інвестують значні кошти у видобуток нафти і газу в цьому регіоні, сприяючи створенню нових робочих місць, розвитку інфраструктури та зміцненню аргентинської економіки. Таке співробітництво є вигідним для обох країн: Аргентина отримує доступ до новітніх технологій і фінансових ресурсів, що сприяє розвитку її енергетичного сектора і допомагає зменшити залежність від інших енергоресурсів [1, 43]. США, зі свого боку, отримують стабільного партнера в Латинській Америці та можливість диверсифікувати свої джерела енергетичних поставок. Це також має позитивний вплив на економічну стабільність в Аргентині, що, у свою чергу, зменшує загрозу потенційної політичної або соціальної дестабілізації в країні, яка могла б негативно вплинути на інтереси США у регіоні.

Отже, у перспективі Аргентина прагнучиме до подальшого розвитку відносин із США, особливо у сферах інвестицій, торгівлі та безпеки, однак робитиме це на умовах, що дозволяють зберегти національний суверенітет. Вашингтон, у свою чергу, зацікавлений у стабільному партнерстві з Аргентиною як важливим регіональним гравцем. Подальший розвиток двосторонніх відносин залежатиме від внутрішньої політики Аргентини та зовнішньої стратегії США в Латинській Америці, включаючи зміну пріоритетів у політиці нових адміністрацій обох країн. Загалом, економічна та безпекова співпраця США та Аргентини є прикладом стратегічного партнерства, яке будується на основі спільних інтересів і прагнень до стабільності.

Список використаних джерел

1. Аргентина націлена на значне розширення відновлюваної енергетики до 2030 року. URL: https://uhe.gov.ua/media_tsentr/novyny/arhentina-natsilena-na-znachne-rozshyrennya-vidnovlyuvanoyi-enerhetyky-do-2030 (дата звернення: 23 листопада 2015 р.).
2. Шикула М.В. Основні напрями сучасної зовнішньої політики Аргентини. URL: <https://evnuir.vnu.edu.ua/handle/123456789/24522>.
3. Assistant Secretary of State for Western Hemisphere Affairs Brian A. Nichols and Assistant Secretary of State for Economic and Business Affairs Ramin Toloui Previewing Secretary Blinken's Upcoming Travel to Argentina and Brazil. URL: <https://www.state.gov/assistant-secretary-of-state-for-western-hemisphere-affairs-brian-a-nichols-and-assistant-secretary-of-state-for-economic-and-business-affairs-ramin-toloui-previewing-secretary-blinkens-upco/> (дата звернення: 16 лютого 2024 р.).
4. Néstor Kirchner. URL: <https://www.britannica.com/biography/Nestor-Kirchner> (дата звернення: 23 жовтня 2024 р.).
5. The Bush Administration's Approach to Latin America: Prospects and Policies URL: <https://home.treasury.gov/news/press-releases/js2078>
6. Trump and Milei, or Government by chain saw. URL: <https://mronline.org/2024/11/23/trump-and-milei-or-government-by-chain-saw/>.

Дацків Ігор
доктор історичних наук, професор
Західноукраїнський національний університет,
м. Тернопіль, Україна

Проць Віталій
аспірант, освітня програма
«Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії»
Західноукраїнський національний університет,
м. Тернопіль, Україна

МІЖНАРОДНА ДІЯЛЬНІСТЬ УНР ДОБИ ЦЕНТРАЛЬНОЇ РАДИ

Демократизація суспільства, відкриття архівних джерел, звільнення історика від ідеологічних пут, дозволяють повно реконструювати загальну панораму функціонування Центральної Ради, визначити її успіхи, прорахунки та помилки.

Історія міжнародних відносин України доби Центральної Ради, формування зовнішньополітичного відомства та його дипломатичного корпусу – одна з найменш досліджених сторінок нашого минулого.

Вже на першому етапі у створеному уряді – Генеральному Секретарстві – було засновано секретаріат міжнаціональних справ, який: «з 15 липня 1917 р. згідно з постановою Малої Ради очолив Олександр Шульгин – талановитий державний і політичний діяч, який рано виявив дипломатичний хист і здатність боронити інтереси України на міжнародній арені. 12 квітня 1917 р. він у складі першої дипломатичної місії Центральної Ради виїхав до Петрограда для переговорів з Тимчасовим урядом» [1, с. 47].

З проголошенням Третім Універсалом Центральної Ради відродження української державності у формі народної республіки згідно з міжнародними правовими нормами Україна могла розбудовувати зв'язки з іноземними державами. «Оскільки цими справами певною мірою опікувався Генеральний секретар міжнаціональних справ, на засіданні уряду 22 грудня було прийнято рішення на його базі утворити Генеральний секретаріат міжнародних справ, залишивши його керівником Олександра Шульгина. У поданому ним законопроекті, який і ухвалив уряд, зазначалося, що секретарство національних справ було засновано виключно для вирішення національних непорозумінь в Україні» [2, с. 104].

Призначений генеральним секретарем міжнародних справ, О. Шульгин, усвідомлюючи надзвичайно важливе значення виходу України на міжнародну арену, докладав великих зусиль для перетворення секретаріату на потужне зовнішньополітичне відомство. Будучи прихильником зближення з країнами Антанти, він у вересні зав'язав тісні стосунки з французькими представниками у Києві – відомим впливовим журналістом Жаном Пелісьє, членами санітарної місії, з послом Франції в росії Нулансом, а також із членами військових місій США, Італії, Румунії, Сербії, Японії.

У складі уряду розгорнулося формування генерального секретаріату міжнародних справ (від 11 січня 1918 р. – міністерство закордонних справ), законодавчо оформлене постановою уряду 26 грудня 1917 р. «Головним напрямком і першорядним завданням його діяльності було визначено вихід України із світової війни, для чого вирішено надіслати спеціальну дипломатичну делегацію до Бреста на чолі з В. Голубовичем. Спочатку планувалася її участь у міжнародній мирній конференції з обмеженими цілями. Проте вона стала повноправним членом міжнародного форуму й виявила велику активність в обороні інтересів України» [3, с. 229-230].

Водночас із формуванням відомства здійснювалися перші акції – відрядження дипломатичних місій для встановлення відносин з іншими державами.

Безперечно, найбільш важливою і доленосною стала перша значна дипломатична акція – участь представницької української делегації на Брест-Литовських мирних переговорах. Дану очолив: «міністр закордонних справ В. Голубович, а до складу увійшли найбільш підготовлені дипломати О. Севрюк, М. Любинський. М. Полоз, М. Левитський, С. Остапенко. Після укладення Брест-Литовського мирного договору, Україна, як суб'єкт міжнародної політики, активізувала налагодження контактів з іншими державами» [4, с. 95-96].

Таким чином, у добу Центральної Ради закладалися основи української національної дипломатії, формувалися її перші інституції, тимчасові надзвичайні місії поступово перетворювалися на постійні дипломатичні представництва. Були опрацьовані законодавчі акти, на базі яких практично діяли дипломатичні служби Української Держави та УНР Директорії. Водночас були вироблені стратегічні напрями розбудови відомства та його складових, створені умови для розгортання масштабів міжнародної співпраці в інтересах України.

Список використаних джерел

1. Веденєєв Д., Будков Д. Юність української дипломатії. Становлення зовнішньополітичної служби в 1917-1923 роках. Київ, 2006. 296 с.
2. Веденєєв Д.В. Дипломатична служба Української держави 1917-1923 роки. К.: Національна академія СБУ, 2007. 261 с.
3. Дорошенко Д. Історія України 1917-1923. Т.1. Доба Центральної Ради. Ужгород, 1932. 452 с.
4. Дацків І. Б. Брест 1918: європейський прорив України. Монографія. Тернопіль: Астон, 2008. 254 с.

Дикий Віталій,
аспірант, освітня програма
«Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії»
Західноукраїнський національний університет,
м. Тернопіль, Україна

Науковий керівник:
Ігор Дацків,
доктор історичних наук, професор
Західноукраїнський національний університет,
м. Тернопіль, Україна

ЗОВНІШНЬОПОЛІТИЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ ЗАХІДНОУКРАЇНСЬКОЇ НАРОДНОЇ РЕСПУБЛІКИ

Утворення Західноукраїнської Народної Республіки було результатом національно революції в Австро-Угорській монархії. Дана подія продемонструвала тверде прагнення українського народу до державної незалежності та соборності українських земель.

Зовнішньополітична діяльність активно досліджувалася військовими та громадсько-політичними діячами ЗУНР, які перебували згодом в еміграції. Опубліковано історико-мемуарні дослідження В. Панейка, К. Левицького, М. Лозинського, О. Назарука, Л. Цегельського та ін.

Якісно новий період дослідження розпочався у 90-х роках ХХ століття. Саме тоді вітчизняна історіографія, звільнившись від ідеологічних догм, почала деталізувати дипломатичні відносини з наукових позицій і показувати суперечливий характер національно-політичного протиборства у регіоні у контексті загальноєвропейського історичного процесу кінця на початку ХХ ст. І. Дацків, М. Литвин і К. Науменко, П. Гай-Нижник, І. Патер, С. Макарчук.

Від листопада 1918 р. розпочався період діяльності уряду Західноукраїнської Народної Республіки та його зовнішньополітичного відомства. Повернувшись з України до Відня, Є. Петрушевич утворив закордонний уряд у складі уповноважених з різних сфер діяльності, а також Військової та Президентської канцелярій. Членами уряду стали відомі й авторитетні політичні і державні діячі: «К. Левицький, В. Сінгалевиц, О. Назарук, Р. Перфецький та ін. Уповноваженим з закордонних справ став відомий політик і дипломат, член дипломатичних делегацій ЗУНР на переговорах з антантівськими місіями в період польсько-української війни та у складі делегації УНР у Варшаві, з якої вийшов у знак протесту проти угод С. Петлюри з Ю. Пілсудським, С. Вітвицький» [1, с. 38-39].

Від лютого 1921 р. зовнішньополітичне відомство очолив К. Левицький. Аналізуючи перші кроки Є. Петрушевича в еміграції, діаспорний історик С. Ярославин наголошував: «Уряд не лише піклувався численною галицькою еміграцією, Він притягнув усі галицькі наукові сили до праці над виробленням основ державного ладу в Галичині, кодифікації прав тощо. Він розвинув широку діяльність на міжнародному полі... Завдяки цій діяльності не вдалося Полякам

приспати справи Галичини та була вона ще кілька років актуальною на міжнародній арені» [2, с. 74].

Є. Петрушевич провів 9-17 грудня 1919 р. у Відні широку нараду членів Української Національної Ради та керівництва дипломатичних представництв за кордоном. «З Паризької мирної конференції приїхав В. Панейко, який доповів про її хід і розгляд галицької проблеми. Гострі дебати розгорнулися навколо представленого В. Панейком Статуту для Східної Галичини та декларації А. Лівицького у Варшаві про укладення договору з Варшавою ціною поступки Східної Галичини полякам» [3, с. 155-160].

Ключовим напрямом зовнішньої політики уряду Є. Петрушевича в екзилі та його дипломатичного корпусу було розгорнути боротьбу проти дискримінаційних постанов Найвищої Ради щодо окупації Східної Галичини та прийнятого нею 20 листопада 1919 р. розробленого поляками проекту «Статуту для Східної Галичини автономію терміном на 25 років» [4].

Перспективи щодо позитивного вирішення проблеми Східної Галичини, відновлення її незалежності зменшувалися. «Позиція Лондона, який мав плани на прикарпатський нафтовий басейн, у зв'язку з отриманням від Франції нафтового району Морула, щодо державності ЗУНР змінилася на гірше. 21 лютого 1923 р. Франція, Англія та Італія дали згоду на проведення форуму. Дізнавшись про ці заходи, 5 березня Є. Петрушевич від імені уряду надіслав у Париж ноту з проектом вирішення проблеми шляхом відновлення незалежності ЗУНР. Однак, 14 березня Рада Послів прийняла рішення, за яким узаконила анексію Східної Галичини Польщею» [5, с.115].

Загалом дипломатична діяльність уряду та зовнішньополітичного відомства Західноукраїнської Народної Республіки в екзилі була діяльною і широкомасштабною, мала виразні орієнтири та цілеспрямовано трималася неподільного завдання – відновлення української державності. Її виконавці від президента Євгена Петрушевича до членів закордонних представництв і місій виявили себе патріотами батьківщини й докладали всіх зусиль у боротьбі за її інтереси на міжнародних конференціях та інших форумах. Їх невдача була наслідком об'єктивних чинників, які створювалися на геополітичному просторі під впливом могутніх держав, насамперед Антанти, не зацікавлених в існуванні незалежної ЗУНР.

Список використаних джерел

1. Дацків І. Основні вектори зовнішньої політики ЗУНР (1918-1923 рр.) та формування дипломатичної служби. *Емінак: науковий щоквартальник*. 2018. № 4 (24) (жовтень-грудень). Т. 1. С. 38-42.

2. Ярославин С. Визвольна боротьба на західно-українських землях у 1918-1923 рр. Філадельфія, 1956. 182 с.

3. Лозинський М. Галичина в роках 1918-1920. Нью-Йорк, 1970. 228 с.; Лозинський М. Галичина на Міровій конференції в Парижі. Кам'янець-Подільський, 1919. 31 с.

4. Український прапор. 1919. 16 груд.; Боротьба. 1920. 12 бер. 3 квіт.

5. Витвицький С. Галичина в міжнародній політиці в 1914-1923 роках. *Український історик*. Нью-Йорк; Торонто; Київ; Львів; Мюнхен. 1995. № 1-4. С. 100-118.

Наталія Карпишин,
кандидат економічних наук, доцент
Західноукраїнський національний університет,
м. Тернопіль, Україна

Скульський Ігор,
магістрант, освітня програма
«Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії»
Західноукраїнський національний університет,
м. Тернопіль, Україна

ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ЗЕЛЕНИЙ КУРС: ДОРОЖНЯ КАРТА ТА ПРІОРИТЕТИ В ЕНЕРГЕТИЧНІЙ СФЕРІ

На сучасному етапі Європейський Союз зустрічається із значними загрозами, спричиненими зміною клімату та енергетичною кризою. Тому, щоб запобігти повномасштабній кліматичній катастрофі, яка матиме серйозні наслідки для людей та довкілля, ЄС зобов'язався прискорити зусилля щодо боротьби зі зміною клімату та зупинити втрату біорізноманіття. Враховуючи те, що енергетичний сектор є основним осередком викидів парникових газів, його реформування стало головним пріоритетом для ЄС.

У І кв. 2024 року викиди ПГ в економіці ЄС оцінювалися в 894 млн. т. CO₂-еквівалента, що на 4,0% менше порівняно з цим показником 2023 року і майже на 8% - обсягів викидів 2022 року [1]. На виробництво та використання енергії припадає понад 75% викидів ПГ ЄС [2].

Згідно даних Євростату, обсяг викидів парникових газів у 1 кв. 2024 року в ЄС становив 893 млн. тон CO₂. На постачання електроенергії, газу, пари та кондиціонованого повітря припадало 157,2 млн. тон CO₂ або майже 18% від загального розміру викидів парникових газів в ЄС [3].

Тому декарбонізація енергетичної системи ЄС так важлива на сучасному етапі досягнення кліматичних цілей та векторів довгострокової стратегії вуглецевої нейтральності ЄС до 2023 та 2050 років. Перехід на зелену енергетику розглядається як єдиний спосіб вирішення цього завдання. Тому у грудні 2019 року в ЄС було впроваджено Європейський зелений курс як план досягнення сталого зростання шляхом соціально справедливого переходу [4].

З цього часу ЄС почав активно впроваджувати Зелений курс, заохочувати співпрацю з міжнародними партнерами та стимулювати їх до здійснення ефективної екологічної політики на умовах кліматичної нейтральності та розвитку зеленої енергетики.

Досягнення цілей Зеленого курсу вимагає зусиль у всіх секторах, включаючи інвестиції в чисті технології, декарбонізацію енергетичного сектору,

підвищення енергоефективності будівель та просування екологічно чистих варіантів транспорту.

Європейський зелений курс став амбітним комплексом заходів, спрямованих на забезпечення того, щоб європейські громадяни та бізнес-структури отримали вигоду від сталого переходу. ЄЗК містить дорожню карту стратегій, в якій показано шлях від скорочення викидів до підтримки досліджень та інновацій і збереження природного середовища Європи. Зелений курс гарантує те, що жодна людина чи регіон не залишаться поза увагою під час цієї масштабної трансформації.

В енергетичному секторі Європейський зелений курс фокусується на трьох основних принципах [4]:

- 1) гарантування безпечного та доступного енергопостачання для країн ЄС;
- 2) розвиток інтегрованого, взаємодіючого та цифрового енергетичного ринку в ЄС;
- 3) пріоритетність енергоефективності шляхом підвищення ефективності будівель та збільшення ВДЕ.

Для досягнення цих цілей Європейська комісія визначила такі ключові цілі:

- розвиток взаємопов'язаних енергетичних систем та інтегрованих мереж для підтримки виробництва відновлюваної енергії;
- популяризація інноваційних технологій та модернізація інфраструктури;
- підвищення енергоефективності та сприяння створенню екологічно чистого дизайну продукції;
- декарбонізація газового сектору економіки;
- розширення прав і можливостей споживачів;
- підтримка країн ЄС у боротьбі з енергетичною бідністю;
- просування європейських енергетичних стандартів та технологій у глобальному масштабі;
- розкриття потенціалу європейської вітроенергетики.

У липні 2020 року в рамках Зеленого курсу Європейською комісією було представлено «Стратегію інтеграції енергетичної системи», якою окреслено вектори використання існуючих та нових технологій, процесів та бізнес-моделей, включаючи розвиток розумних мереж, лічильників та більш гнучкого енергетичного ринку.

Інтеграція енергетичних систем передбачає зосередження на кількох ключових напрямках:

- створення більш «замкнутої», «циклічної» енергетичної системи, у якій відходи використовуватимуться для виробництва енергії;
- розвиток електрифікації в секторі кінцевого споживання, наприклад, за рахунок використання електромобілів;
- збільшення використання відновлюваних та низьковуглецевих джерел енергії для кінцевого споживання енергії, зокрема водню.

Отже, основним цілями ЄЗК в сфері енергетики є:

- кліматична нейтральність до 2050 року, тобто досягнення нульових викидів парникових газів (додаткове досягнення проміжної цілі до 2030 рік: скорочення викидів парникових газів на 55% порівняно з рівнями 1990 року);

- енергетична незалежність: зменшення залежності від імпорту енергоресурсів, зокрема з росії;
- розвиток відновлюваної енергії: збільшення частки ВДЕ в енергетичному балансі ЄС;
- підвищення енергоефективності в різних секторах економіки;
- формування інтегрованого, взаємопов'язаного та оцифрованого енергетичного ринку ЄС;
- підтримка вразливих груп: забезпечення справедливого переходу, підтримуючи вразливі групи та регіони через такі фонди, як Фонд справедливого переходу та Фонд соціального клімату.

Список використаних джерел

1. Quarterly greenhouse gas emissions in the EU. URL: Quarterly greenhouse gas emissions in the EU - Statistics Explained (europa.eu)
2. Energy and the Green Deal. URL: Energy and the Green Deal (europa.eu)
3. Statistics | Eurostat (europa.eu) Statistics | Eurostat (europa.eu)
4. A European Green Deal. URL: https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/priorities-2019-2024/european-green-deal_en

Корнят Роман,
магістрант, освітня програма
«Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії»
Західноукраїнський національний університет,
м. Тернопіль, Україна

Науковий керівник:
Оксана Яремко,
кандидат юридичних наук, доцент
Західноукраїнський національний університет,
м. Тернопіль, Україна

ПРОБЛЕМА ПОШУКУ ШЛЯХІВ ВИРІШЕННЯ ІЗРАЇЛЬСЬКО-ПАЛЕСТИНСЬКОГО КОНФЛІКТУ

На сьогодні відсутня однастайність серед дослідників хронологізації ізраїльсько-палестинського конфлікту щодо кількості періодів (від мінімальних двох до значно «деталізованих») та важливості подій, які протікали у межах того чи іншого періоду.

Проте помилково вважати, що 1947-1949 рр. (період Першої арабо-ізраїльської війни) є початком ізраїльсько-палестинського конфлікту, тобто, що конфлікт сягає часів Османської імперії (відсутності в Ізраїлю власної державності). Вивчення витоків ізраїльсько-палестинського конфлікту дає підстави твердити про розширені хронологічні рамки конфлікту, звернені до подій IX н.е., коли власне і почався конфлікт між євреями і палестинськими арабами [1].

У зв'язку з численними політичними, економічними і культурними причинами для ізраїльсько-палестинського мирного процесу властива переривчаста, нелінійна історія. Аналіз генези розвитку ізраїльсько-палестинського конфлікту показує, що залучення основних міжнародних акторів до процесу мирного врегулювання ізраїльсько-палестинського конфлікту іноді зводилось до мінімуму.

Предметом ізраїльсько-палестинського конфлікту доволі складний і на етапах генези конфлікту дещо «модіфіковувався», під впливом різних факторів. До його складу входять: право на самовизначення, території, водні ресурси, права людини, статус Єрусалиму, палестинські біженці, безпека тощо.

Війна у Газі породила такі ініціативи у міжнародних відносинах:

- комісії ООН з розслідування ситуації на окупованих територіях, у Східному Єрусалимі та Газі (ООН);
- накази і тимчасові заходи щодо попередження та покарання злочину геноциду в секторі Газа Міжнародного суду 26 січня та 28 березня 2024 р.;
- заявки на видачу ордерів на арешт ізраїльських урядовців і лідерів ХАМАС у Державі Палестина Міжнародним кримінальним судом;
- заяви та твердження агентств ООН, а також Всесвітньої організації охорони здоров'я, Верховного комісара ООН з прав людини, Дитячого фонду ООН (ЮНІСЕФ), Управління ООН з координації гуманітарних питань;
- спеціальний доповідач ООН з питань окупованих палестинських територій та Генеральний комісар Близькосхідного агентства ООН для допомоги палестинським біженцям та організації робіт [53, с. 271].

Уході пошуку шляхів вирішення ізраїльсько-палестинського конфлікту доцільно враховувати його певні особливості, насамперед:

- 1) складність конфлікту з двома компонентами (між Ізраїлем та кількома арабськими державами та між Ізраїлем і Палестиною);
- 2) протистояння за одну і ту ж землю між державою та апатридом або громадою з етнічною, релігійною та національною ідентичністю, історичними колоніальними компонентами і значною нерівністю влади;
- 3) відбувається посилення релігійного фактору, який ускладнює вирішення конфлікту;
- 4) конфлікт породив міжнародно-правові інструменти, які є незамінними посиленнями для майбутніх ініціатив;
- 5) упродовж десятиліть вважалося, що, беручи до уваги залежність Ізраїлю від США (і те саме припущення палестинців), лише США зможуть досягнути вирішення конфлікту [2, с. 146-147].

Список використаних джерел

1. Шурхало Дмитро. Арабо-ізраїльський конфлікт: короткий екскурс у довгу історію. URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/arabo-izrayilskyy-konflikt-istoriya/32773942.html>
2. Aguirre Mariano, González Bustelo Mabel. The Global South and Mediation between Israel and Palestine: The Conflict Needs a New Paradigm and Renewed Third Parties. *CEBRI-Revista*. Abr-Jun 2024. Ano 3. № 10. P. 144-164 URL: <https://cebri-revista.emnuvens.com.br/revista/article/view/215/302>

Кримчук Аліна,
магістрантка, освітня програма
«Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії»
Західноукраїнський національний університет,
м. Тернопіль, Україна

Науковий керівник:
Оксана Тулай,
доктор економічних наук, професор
Західноукраїнський національний університет,
м. Тернопіль, Україна

ВПЛИВ РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКОЇ ВІЙНИ НА ЕКОНОМІКУ

Війна в Україні суттєво вплинула на світову економіку, зокрема на енергетичні та продовольчі ринки. Зростання цін на нафту, газ, зерно та інші товари викликало хвилю інфляції у багатьох країнах. Війна призвела до масштабного руйнування інфраструктури, скорочення економічної активності в Україні та порушення логістичних ланцюгів у регіоні, що суттєво вплинуло на економічний розвиток України та сусідніх країн. Мільйони людей стали внутрішньо переміщеними особами або біженцями. Це явище впливає на ринок праці, соціальні витрати та економічну стабільність як України, так і приймаючих країн. Значна частина бюджету України спрямована на оборону, що обмежує фінансування інших секторів економіки, таких як охорона здоров'я, освіта та інфраструктурні проекти.

Російсько-українська війна дала додатковий поштовх існуючому розвитку та призвела до низки нових пов'язаних кризових явищ у суспільних системах (національних, регіональних, глобальних). Вони відбуваються з багатьох причин (події, процеси тощо). Такими чинниками (більшість із них мають імовірнісний характер) є різноманітні динамічні й еволюційні процеси розвитку, а також сила їхнього впливу на добробут життя різних соціальних систем у коротко-, середньо- та довгостроковій перспективі [2].

Вплив російського вторгнення на економіку має багато проявів. Основним проявом є прямі втрати (20% довоєнної території непридатні для ведення будь-якого бізнесу), населення (20% виїхало з України, більшість втратила можливість заробляти) та капіталу (майно та виробничі потужності).

Другим проявом є розрив виробничих ланцюгів і традиційних ланцюжків постачання/експорту продукції, що зупиняє цілі галузі до 2022 року (тут ефект можна було б оцінити в 15-20% у перші місяці війни, але зараз ефект значно зменшився до десь 5-10%).

Третє – психологічний ефект, тобто зростання безпекових ризиків, яке раптово змінило поведінку не лише українців, а й іноземних партнерів (ефект цієї ситуації здебільшого проявляється у припиненні всіх інвестиційних проектів і зниженні попиту на товари тривалого користування). Українська економіка адаптувалася до нової кризи дуже швидко. Перш за все, всі державні органи та партнери діяли швидко, що не лише забезпечило фінансування необхідних

потреб оборони, а й допомогло підтримати необоронні державні видатки та запобігти проблемам у фінансовій системі. Тобто те, що Україна пережила шок перших місяців війни і змогла оговтатися менш ніж за рік – це вже неабиякий результат. Загальний обсяг міжнародної допомоги за останні два роки становив близько 21% ВВП України за цей період.

Росія та інші країни, безумовно, відчують на собі наслідки цього вторгнення в основному через торговельні та фінансові обмеження. Проте є західні галузі промисловості, які вииграють від війни – військова промисловість та енергетика [3].

Звичайно, ідея об'єднання навколо допомоги Україні не нова, але це питання потребує постійної уваги. Аналізуючи наслідки війни лише з економічного аспекту, можна зробити висновок, що це загроза сталому розвитку глобальної економіки, виходячи з концептуальної основи сталого розвитку, згідно з якою всі цілі та виміри сталого розвитку повинні бути забезпечені однаково [1].

Отже, російсько-українська війна стала каталізатором глобальних економічних криз. Зростання цін на енергоресурси та продукти харчування викликало інфляцію у багатьох країнах, що загрожує економічній стабільності. Руїнування інфраструктури, скорочення економічної активності та порушення логістичних ланцюгів спричинили значне падіння ВВП України, скорочення бізнесу і втрату робочих місць.

Мільйони біженців та внутрішньо переміщених осіб створили додатковий тиск на соціальні системи як України, так і країн, які приймають переселенців. Україна спрямовує значну частину свого бюджету на оборону, обмежуючи розвиток інших сфер. Водночас міжнародна фінансова допомога відіграє вирішальну роль у підтримці макроекономічної стабільності. Розрив постачань та експорту призвів до тимчасового паралічу окремих галузей. Однак, згодом ефекти цих проблем частково зменшилися завдяки адаптації української економіки. Попри виклики, державні органи та міжнародні партнери швидко адаптувалися до нових умов, що дозволило Україні уникнути економічного колапсу навіть у найскладніші періоди.

Список використаних джерел

1. Корольчук Л. В. Оцінка впливу російсько-української війни на досяжність цілей сталого розвитку економічний вимір: стратегічний аспект. *Актуальні проблеми розвитку регіональної економіки*, 1 (20). 2024. С. 41–53.

2. Ситник Г. Атрибути проблемного поля дослідження наслідків російсько-української війни. *Соціально-економічні наслідки війни російської федерації проти України та шляхи їх подолання*: матеріали наук.-практ. семінару (Київ, 30 листоп. 2023 р.) / за ред. Г. П. Ситника. Київ: Навч.-наук. ін-т публ. упр. та держ. служби Київ. нац. ун-ту імені Тараса Шевченка, 2023. С. 6–11.

3. Суховецька А. Вплив війни на економіку, посилення санкцій та інвестиції під бомбами. Розмова з Олександром Паращєм. 2024. URL: <https://espresso.tv/poyasnuemo-vpliv-viyni-na-ekonomiku-posilennya-sanktsiy-ta-investitsii-pid-bombami-rozmova-z-oleksandrom-parashchiem>

Ксендзук Валентина,
*доктор наук з державного управління,
кандидат економічних наук доцент,
Державний університет «Житомирська політехніка»,
м. Житомир, Україна*

Маркова Мілана,
*бакалаврантка, освітня програма
«Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії»
Державний університет «Житомирська політехніка»,
м. Житомир, Україна*

РОЛЬ ООН У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ МІЖНАРОДНОГО МИРУ ТА НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ

Міжнародна безпека є запорукою глобального самозбереження та розвитку, одними із суб'єктів її є міжнародні організації, які повинні забезпечувати дотримання безпеки, включаючи контроль над озброєнням, попередження конфліктів, забезпечення прав людини тощо.

Організація Об'єднаних Націй (ООН) – це міжурядова організація, створена після Другої світової війни для запобігання майбутнім війнам, підтримання миру у світі, сприяння дружнім відносинам між народами та вирішення глобальних проблем. Україна стала однією з держав-засновниць ООН у 1945 році. Українська делегація відіграла активну роль на Конференції в Сан-Франциско, зробивши значний внесок у створення Статуту ООН. Зокрема, вона займалася координацією підготовки Преамбули, а також формулюванням Цілей і Принципів організації.

До 1991 року, будучи частиною Радянського Союзу, Україна мала окреме представництво в ООН на рівні незалежної держави. Високий авторитет України в ООН як у той час, так і в сучасний, підтверджується її неодноразовим обиранням до Ради Безпеки ООН.

Виконуючи свою основну функцію, що полягає у підтриманні міжнародного миру та гарантуванні національної безпеки України, ООН зіткнулася з серйозним викликом у зв'язку з повномасштабною війною, розпочатою РФ проти України 24 лютого 2022 року. Ця подія не лише значно дестабілізувала ситуацію в Україні, але й суттєво вплинула на безпеку Європи та всього світу. Війна вже стала найбільшою та найжорстокішою на території Європи з часів Другої світової війни.

Війна в Україні показала як сильні, так і слабкі сторони ООН як світової міжнародної організації. ООН активно працює у гуманітарній сфері, забезпечуючи постраждалим громадянам допомогу від війни в тому числі надаючи прихисток біженцям у європейських країнах і не тільки. Резолюції, дискусії та декларації ООН відіграють важливу роль у документуванні історичних подій, підтримці міжнародного права та допомозі Україні, яка стала жертвою агресії. Вони можуть бути використані як доказ у міжнародних судах.

Щодо слабких сторін: неспроможність забезпечення принципів Статуту ООН, зокрема територіальної цілісності й суверенітету України, що ставить під сумнів всю ефективність у вирішенні такої глобальної проблеми.

«Війна має кілька фаз – це незаконна анексія Криму, збройний конфлікт на Донбасі (2013-2014), та повномасштабна війна росії проти України 2022 року. Відтак, найперші кроки Ради Безпеки ООН щодо попередження війни в Україні повинні були стосуватися саме анексії росією українського Криму у 2014 році. Втім, як ми бачимо, вказаний орган ООН не виявив жодної ефективності» [1].

Рада Безпеки ООН – це один з шести головних органів ООН, відповідальний за підтримання міжнародного миру та безпеки. Вона має повноваження ухвалювати рішення, які є обов'язковими для виконання всіма державами-членами ООН.

Протягом усього періоду бойових дій у зоні АТО Рада Безпеки ООН демонструвала низьку ефективність: будь-які спроби цього органу сприяти врегулюванню військового конфлікту в Україні, блокувалися росією. Навіть після початку повномасштабної військової агресії, геноциду українського народу, ядерних погроз усьому світу та визнання багатьма країнами росії як держави-терориста, станом на 2024 рік країна-агресор залишається членом ООН. Нездатність організації виключити росію зі складу постійних членів Ради Безпеки свідчить про надмірну бюрократизацію ООН і її неспроможність ефективно запобігати та регулювати конфлікти.

Упродовж більше 10 років війни росія, здійснюючи агресію проти України, неодноразово порушувала норми міжнародного права, водночас використовуючи свій статус на засіданнях Ради Безпеки ООН для поширення пропаганди та безпідставних звинувачень на адресу України. Таким чином, надаючи платформу для пропаганди та нехтування міжнародним правом, ООН, і зокрема Рада Безпеки, остаточно втратили довіру як організації, покликаної підтримувати міжнародний мир.

Конфлікт торкнувся майже всіх аспектів життя українців – системи охорони здоров'я, культури, освіти, економіки, сільського господарства та інших сфер. Багато колись процвітаючих і яскравих міст України перетворилися на зруйновані й безлюдні міста-привиди. Рівень смертності, зокрема серед мирного населення, на жаль, продовжує зростати щодня. Агентства ООН докладають максимальних зусиль для допомоги постраждалим.

Світові партнери продовжують надавати допомогу Україні. ООН, уряди країн світу, донори та партнери – розробляють план щодо відновлення нашої держави у післявоєнний період. Ця жорстока та смертоносна війна показала мужність та стійкість українського народ, а також сильні та слабкі сторони найбільшої міжнародної організації з питань миру та безпеки ООН. На тлі подій, які почалися ще з анексії українського Криму і проходять через призму агресії, терористичних актів та погроз ядерною війною, підсилило впевненість безкарності цієї країни та неоефективності партнерських міжнародних організацій. І, як наслідок, це призвело до найжорстокішої війни 21 століття на території Європи, включаючи відкритий геноцид українського населення, руйнування міст та інфраструктури по всій території України.

Список використаних джерел

1. Роль Ради Безпеки ООН у підтримці міжнародного миру та безпеки в сучасному світі та оцінка її ефективності на прикладі України. URL: <https://censo.org/rol-rady-bezpeky-oon-u-pidtrymtsi-mizhnarodnoho-myru-ta-bezpeky-v-suchasnomu-sviti-ta-otsinka-yiyi-efektyvnosti-na-prykladi-ukrayiny/> (дата звернення 23.11.24)

Кушик Андрій

магістрант, освітня програма

«Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії»

Західноукраїнський національний університет,

м. Тернопіль, Україна

МІЖНАРОДНИЙ ЗАХИСТ ІСТОРИКО-КУЛЬТУРНИХ ЦІННОСТЕЙ ПІД ЧАС ЗБРОЙНИХ КОНФЛІКТІВ

Очевидним є те, що жертвами військових конфліктів є не тільки люди. Рухомі та нерухомі історико-культурні об'єкти теж є ціллю знищення. Безперечно, свідоме знищення об'єктів історико-культурної спадщини зумовлено неприйняттям чужих переконань, думок та ідей.

Згідно до Гаазької конвенції кожна країна зобов'язана вживати певних заходів щодо захисту власних культурних цінностей від збройних нападів. Це можна зробити, зокрема: «через переміщення подібних цінностей подалі від військових дій, або, у випадку історичних об'єктів, через уникнення розміщення військових об'єктів поряд. Сторонам збройного конфлікту не дозволяється спрямовувати воєнні дії проти культурних цінностей і вони повинні уникати випадкового пошкодження таких цінностей. Використання культурних цінностей у військових цілях заборонено» [1, с. 3-4]. Гаазька конвенція, однак, визнає ситуації, коли напад на культурні цінності може бути законним, а саме, якщо такі цінності були перетворені на військовий об'єкт і напад був зумовлений «нагальною військовою необхідністю».

Сторони Гаазької конвенції несуть відповідальність за виконання її положень і закріплення захисту культурних цінностей у своєму національному законодавстві. Вони також зобов'язані забезпечувати дотримання її положень у разі їх порушення. На міжнародному рівні ООН з питань освіти, науки і культури (ЮНЕСКО) несе особливу відповідальність за моніторинг дотримання та сприяння захисту і збереженню культурних цінностей. За понад 50 років свого існування Гаазька конвенція створила чітку правову базу. Вона була підсилена Додатковими протоколами до: «Женевських конвенцій, Римським статутом Міжнародного кримінального суду і Додатковим протоколом до самої Конвенції. Ще однією інституцією, яка опікується захистом культурних цінностей під час збройного конфлікту, є Міжнародний Комітет Червоного Хреста» [2, с. 81].

Збереження культурних цінностей та спадщини навіть під час війни врегульовується нормативно-правовими актами та конвенціями. Одним з

найбільш ґрунтовних міжнародно–правових актів у сфері охорони культурних цінностей є Конвенція та Протокол про захист культурних цінностей у разі збройного конфлікту від 14 травня 1954 року, які підписали, відповідно, 68 та 61 держава. Стаття 1 Конвенції містить визначення культурних цінностей, до яких відносяться: «а) рухомі чи нерухомі цінності, що мають велике значення для культурної спадщини кожного народу, такі як пам'ятки архітектури, мистецтва, історії, релігійні чи світські, археологічні місцезположення, архітектурні ансамблі, що становлять історичний або художній інтерес, також твори мистецтва, рукописи, книги, інші предмети художнього, історичного або археологічного значення, наукові колекції, важливі колекції книг, архівних матеріалів чи репродукцій зазначених цінностей; б) будівлі, призначені для зберігання та експонування рухомих культурних цінностей; в) центри, в яких зосереджена значна кількість вищеназваних цінностей» [3, с. 198].

Отже, під час збройних конфліктів актуально приділяти увагу на збереження та реституцію культурної спадщини. Загалом правове регулювання захисту та збереження культурних надбань здійснюється на міжнародному рівні, а крім того на рівні національного права. Відтак, норми міжнародного права зобов'язують країни підготувати у мирний час охорону культурних цінностей, розміщених на власній території, від можливих наслідків збройного конфлікту. Також окрім відповідної міжнародно-правової бази захист культурних надбань в воєнних умовах потребує як значних ресурсів так організаційного забезпечення.

Список використаних джерел

1. Дацків І. Загальнотеоретичні аспекти міжнародного захисту історико-культурних надбань у зв'язку зі збройними конфліктами. *Slovak international scientific journal*. № 59, 2021. С. 3-7.
2. Мельниченко Н. Захист культурних цінностей під час війни: український вимір. *Право України*. 2024 № 1. С. 79-87.
3. Придятько С. М. Збереження та просування української культури в умовах війни. *Актуальні питання та перспективи проведення наукових досліджень: матеріали IV Міжнародної студентської наукової конференції, м. Полтава, 17 березня, 2023 рік* / ГО «Молодіжна наукова ліга». Вінниця: ГО «Європейська наукова платформа», 2023. 318 с.

Маніхровський Ярослав,
бакалавр, освітня програма
«Національна безпека (за окремими сферами забезпечення і видами
діяльності)»
Державний університет “Житомирська політехніка”,
м. Житомир, Україна

Науковий керівник:
Надія Олексунь,
аспірантка, асистент
Державний університет “Житомирська політехніка”,
м. Житомир, Україна

ЕКОНОМІЧНІ НАСЛІДКИ РУЙНУВАНЬ ІНФРАСТРУКТУРИ ВІД РОСІЙСЬКОЇ АГРЕСІЇ ТА ПОТЕНЦІЙНІ ДЖЕРЕЛА ФІНАНСУВАННЯ ДЛЯ ЇЇ ВІДНОВЛЕННЯ

Відновлення інфраструктури стало актуальним з того часу, як Росія вторглась до України. Кожен день агресор регулярно обстрілює українські міста, що призводить до величезних збитків, які важко переоцінити - як матеріальні, так і людські.

Сума прямих збитків, нанесених інфраструктурі України в ході війни, станом на січень 2024 року сягнула майже \$155 млрд. Зокрема, враховано і збитки, завдані Україні через підлив країною-агресором Каховської ГЕС 6 червня 2023 року [1].

За останніми даними, найбільших збитків зазнав житловий фонд. Через бойові дії та регулярні обстріли кількість пошкоджених і зруйнованих житлових будинків постійно зростає. Станом на січень 2024 року таких будівель налічується понад 250 тисяч, зокрема 222 тисячі приватних будинків, понад 27 тисяч багатоквартирних будинків і 526 гуртожитків. Загальні прямі збитки від руйнувань житлового фонду оцінюються в \$58,9 млрд. Найбільші втрати житлової інфраструктури зафіксовані в Донецькій, Київській, Луганській, Харківській, Чернігівській і Херсонській областях [1].

Збитки інфраструктури на початок 2024 року досягли \$36,8 млрд., втрати промислових об'єктів і підприємств склали \$13,1 млрд. Зафіксовано руйнування або пошкодження 78 малих, середніх і великих приватних підприємств, а також 348 державних. Сума прямих збитків енергетичної інфраструктури сягнула \$9 млрд, агропромислового комплексу - \$8,7 млрд. Крім того, збитки в житлово-комунальній сфері досягли \$4,5 млрд., а в галузі охорони здоров'я зросли до \$3,1 млрд. [1].

З початку повномасштабного вторгнення росії в Україну було пошкоджено або зруйновано щонайменше 160 тис. одиниць сільгосптехніки, 16 тис. одиниць комунального транспорту, 3.8 тис закладів освіти, 1.8 тис закладів культури, 580 адмінбудівель державного та місцевого управління, 426 лікарень, 348 релігійних установ, 50 ЦНАПів, 48 соціальних центрів, 31 інтернатів, 31 торгових центрів та інших об'єктів [1].

Окрім руйнування будівель і підприємств, окупанти знищують дороги, мости, залізничні колії, електромережі, системи водопостачання та інші критично важливі об'єкти. Це суттєво знижує ефективність транспортування, що уповільнює або повністю зупиняє діяльність підприємств. У результаті багато компаній змушені закриватися, що призводить до скорочення ВВП, зниження податкових надходжень і зростання рівня безробіття.

Звісно, для відновлення зруйнованої інфраструктури потрібні значні фінансові ресурси. Однак у воєнних умовах, коли бюджет недоотримує доходів, а витрати стрімко зростають, державі складно впоратися із цим завданням самотужки. Тому вирішальним фактором успішної відбудови України стає залучення зовнішнього фінансування. Лише завдяки спільним зусиллям уряду, міжнародних партнерів, бізнесу та громадян країна зможе повернутися на шлях розвитку та відновлення.

Міжнародна допомога у вигляді позик, грантів, кредитів тощо є важливою не лише для підтримки державного бюджету, але й для реалізації конкретних проєктів, спрямованих на цільову відбудову або надання допомоги. Найбільш ефективними, на нашу думку, є гранти. Це фінансова підтримка, що надається міжнародними організаціями, фондами чи урядами інших країн, і має ключову перевагу — відсутність зобов'язання повернення коштів (за умови виконання встановлених умов грантодавця). Гранти можуть спрямовуватися на реалізацію конкретних проєктів чи завдань, пов'язаних із відновленням постраждалих регіонів. Наприклад, у межах проєкту Світового банку "PEACE in Ukraine" Міністерству фінансів України вдалося залучити \$19,5 млрд. і €1,44 млрд., з яких \$17,97 млрд. складають гранти [2].

Найбільшим донором безповоротної бюджетної допомоги були і залишаються США, які за 9 місяців 2023 року надали \$8,5 млрд. грантових коштів. Від початку повномасштабної війни сума отриманих грантових коштів від Сполучених Штатів становить \$20,4 млрд. [3; 4]. Гранти відіграють ключову роль у фінансуванні відновлення регіонів України. Вони допомагають забезпечити необхідні ресурси для відновлення інфраструктури, соціальних послуг і економічного відновлення. Крім того, гранти сприяють залученню уваги міжнародного співтовариства до проблем відновлення України та допомагають створити партнерства з іноземними організаціями. Також є спеціальні гранти для регіонів, тобто постраждалі регіони можуть взяти участь в ініціативах та грантових програмах, які спрямовані на надання фінансової підтримки та інших ресурсів для допомоги місцевим громадам у відновленні їхніх підприємств та зміцненні економічного потенціалу. Наприклад, Save the Children у співпраці з Центром Підтримки Бізнесу та Економічного Розвитку оголосили проєкт грантової допомоги для відновлення та підтримки економічного розвитку в постраждалих районах Миколаївської області [5].

Залучення міжнародних бізнес-партнерів допомагають Україні відновлювати зруйновані обстрілами соціальні та енергооб'єкти. Наприклад, наприкінці 2022 року казахська група компаній закупила в Туреччині власним коштом 41 генератор великої потужності, які були передані до українських лікарень [6].

Урядові субвенції - стимулювання відновлення на місцях. Наприклад у

серпні 2023 року Прем'єр-міністр Денис Шмигаль, заявив що на відновлення критично важливої інфраструктури України в регіонах, які постраждали від російської агресії Уряд виділить з Фонду ліквідації наслідків агресії майже 5 млрд грн.

Економічні наслідки руйнувань інфраструктури внаслідок російської агресії є величезними і включають значні збитки в сферах енергетики, транспорту, житлового будівництва та соціальних об'єктів. Ці руйнування ускладнюють економічне відновлення країни, знижують рівень життя населення та затримують розвиток бізнесу. Урядові субвенції, міжнародні гранти та бізнес-інвестиції суттєво сприяють відновленню країни. Однак важливо продовжувати активно залучати фінансову підтримку міжнародних партнерів і забезпечувати її максимально ефективне використання для відбудови та розвитку України. Цей процес, за оцінками, може тривати 10–15 років. Водночас повністю оцінити масштаби руйнувань і говорити про завершення відновлення можна буде лише після закінчення війни, коли стане можливим визначити справжній рівень збитків.

Список використаних джерел

1. Боярчук Т. Росія завдала збитків інфраструктурі України на майже 155 мільярдів доларів. *LB.ua*. URL: https://lb.ua/society/2024/02/12/598044_rosiya_zavdala_zbitkiv.html (дата звернення: 19.11.2024).

2. Джерела фінансування відбудови України: перелік. *Віднова*. URL: <https://vidnova.info/dzherela-finansuvannya-vidbudovy-ukrayiny.html> (дата звернення: 19.11.2024).

3. Кабінет Міністрів України - мінфін: підписано протокол переговорів щодо залучення до держбюджету 1,25 млрд. дол. від сполучених штатів через цільовий фонд світового банку. *Головна | Кабінет Міністрів України*. URL: <https://www.kmu.gov.ua/news/minfin-pidpysano-protokol-perehovoriv-shchodo-zaluchennia-do-derzhbiudzhetu-125-mlrd-dol-ssha-vid-spoluchenykh-shtativ-cherez-tsilovyi-fond-svitovoho-banku> (дата звернення: 21.11.2024).

4. Міністерство фінансів України. *Міністерство Фінансів України*. URL: https://www.mof.gov.ua/uk/news/ukraine_received_usd_125_billion_in_grant_funds_from_the_united_states_of_america-4126 (дата звернення: 21.11.2024).

5. Enketo Express for KoboToolbox. *Enketo Express for KoboToolbox*. URL: <https://kobo-ee.savethechildren.net/x/sMIzofpb?fbclid=IwAR1boyUrv2wF9KKmDLv0VXgJcf--C9cW5XmmcGfWGTZPyRO8-P2jSsmsUOg> (date of access: 21.11.2024).

6. Ukrinform. Казахський бізнес допомагає Україні відновлювати зруйновані обстрілами соціальні та енергооб'єкти. *Укрінформ - актуальні новини України та світу*. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-vidbudova/3751082-kazahskij-biznes-dopomagaе-ukraini-vidnovluyati-zrujnovani-obstrilami-socialni-ta-energoobekti.html> (дата звернення: 21.11.2024).

Миколів Вероніка,
*учениця 11-В класу,
Тернопільська спеціалізована школа I-III ступенів №3
з поглибленим вивченням іноземних мов
м. Тернопіль, Україна*

Науковий керівник:
Галина Морозюк,
*вчитель,
Тернопільська спеціалізована школа I-III ступенів №3
з поглибленим вивченням іноземних мов
м. Тернопіль, Україна*

УКРАЇНА В УМОВАХ ВІЙСЬКОВОЇ АГРЕСІЇ: СОЦІАЛЬНІ, ЕКОНОМІЧНІ ТА ЕКОЛОГІЧНІ ВИКЛИКИ

Війна - найстрашніша сторінка в історії кожного народу. Це біль, смуток, голод, насилля, тортури, сотні тисячі смертей, знищена економіка та інфраструктура, зруйновані людські життя...

На жаль, війна - це невід'ємна частина історії України, боротьби її народу за право на існування, за життя. Починаючи із заснування Київської Русі у 882 і до сьогодні українці бачили безліч воєн, нас намагалися завоювати, знищити, змусити забути, хто ми є. Конфлікт навколо острова Тузла, анексія Криму, окупація Луганську і Донецьку, так зване повномасштабне вторгнення, яке насправді є справжньою підлою, жорстокою і кровопролитною війною-геноцидом українського народу. Всі ці події знову скули Україну, яка змогла вирватися з тенет гнилої російської імперії.

Наша держава-унікальна: вихід до двох морів, Карпатські і Кримські гори, величезні поклади різноманітних корисних копалин, багата і різноманітна флора і фауна, родючі чорноземи, які займають близько 60%, кордони з 5 європейськими державами, помірний клімат, розумні і працьовиті люди. Україна мала всі задатки, щоб стати однією з найрозвиненіших країн світу, але війна і корумпована влада вирішили по-іншому. Війна, розпочата росією, завдала великого удару по економіці, інфраструктурі та населенню нашої держави. Методи її ведення москалями- варварські, вони не дотримуються жодного з міжнародних договорів МГП. Тому в умовах цієї агресії Україну спіткала низка соціальних, економічних та екологічних викликів.

Почалося вторгнення, росіяни не змогли досягти поставлених цілей, адже думали, що їх будуть зустрічати хлібом і сіллю, натомість отримали сильний супротив і гідну відсіч. Вони змінили свою тактику на підлу і підступну, почали воювати з цивільним населенням і чинити на нього психологічний тиск, в надії на те, що це розхитає тил і підштовхне людей до бунту, а владу до переговорів. Потoki дезінформації, фейкові сайти - все було створено для того, щоб дезорієнтувати і залякати населення, але це не спрацювало. Тоді почалася перша окупація міст, грабунки, розстріл, катування, братські могили - геноцид українського народу. Лише у Маріуполі кількість загиблих цивільних перевищує

20 тисяч, і це лише офіційна цифра [1]. Тисячі людей вбиті і закатовані досмерті, населені пункти, де колись було чути дитячий сміх, стали містами-привидами. Це було сильним ударом для України, людей знищили психологічно, але це викликало лише дике і нелюдське бажання помсти. Коли стало очевидно, що українці не збираються скласти зброю, почалися обстріли цивільної інфраструктури. Театри, торгівельні центри, магазини, школи, дитячі садочки і просто будинки. Знову поранені і вбиті.

Населення України починаючи з 24 лютого 2022 року скоротилося на 10 мільйонів (включаючи мігрантів) [2]. Більше 6,7 мільйонів осіб стали біженцями та виїхали за межі держави. Решта - це вбиті цивільні та військові. Великою проблемою став освітній процес: багато навчальних закладів-зруйновано або знаходиться в зоні активних бойових дій, і діти просто не мають змоги здобувати освіту. Частина шкіл і університетів на окупованих територіях були насильно русифіковані - московська література, мова і культура.

Війна забирає не лише життя, але й калічить людей насамперед психічно. Ті, хто пережили окупацію, втрату близьких; ті, хто змогли вижити в полоні і повернулися з пекельного фронту, хто бачили і чули смерть - вони не можуть жити серед звичайних людей, як раніше. Їм потрібна допомога і підтримка кваліфікованих експертів, щоб повернутися до звичного життя, яке ніколи вже не буде таким, як колись.

У 2022 році ВВП України скоротився в середньому на 30% [3]. За оцінками Світового банку і його партнерів найбільших втрат зазнали житловий сектор (38% сумарних пошкоджень), транспорт (26%), енергетика (8%), промисловість і торгівля (8%), сільське господарство (7%) [6]. Держава понесла величезних збитків, знищена велика кількість інфраструктури. Під час масових ракетних ударів по українських містах були зруйновані електростанції, трансформаторні підстанції та найважливіші об'єкти енергетичної мережі, пошкоджено ТЕС, ТЕЦ, ГЕС, АЕС. Було знищено Трипільську ТЕС, ТЕЦ-5 у Харкові, Зміївську електростанція [4] та багато інших. Люди залишалися взимку без тепла, світла і гарячої води. Під час воєнних дій було зруйновано багато мостів, залізничних колій, доріг, вишок зв'язку та ліній електропередач. Тисячі людей залишилися без даху над головою, і просто було необхідно знайти їм житло. Внаслідок атак було пошкоджено 1642 медичних об'єктів: 676 закладів охорони здоров'я, а 214 об'єктів і 99 медзакладів – зруйновано повністю [5]. Збитки у сільському господарстві України внаслідок війни сягнули \$4.3 млрд [7]. Це сталося через знищення або пошкодження сільськогосподарських угідь, родючого шару ґрунту, незбором врожаю, мінного забруднення, забруднення нерозірваними боєприпасами. Багато ферм було зруйновано, орієнтовна кількість тварин, які загинули у постраждалих районах становить 42 тис. голів овець і кіз, 92 тис. голів великої рогатої худоби, 258 тис. свиней та понад 5,700 тис. голів птиці [7]. Заводи та фабрики на тимчасово окупованих територіях або були зруйновані, або перейшли під власність москалів. Ми втратили чотири шахти "Лисичанськвугілля", стільки ж у "Первомайськвугілля" Луганської області [8] - і це лише деякі з тих, які зараз використовують росіяни, добуваючи наші копалини і вивозячи їх у Кремль. В Україні в 2024 році інфляція становить 4,7%. Це пов'язано зі зростанням цін на продовольчі товари, зокрема на продукти

харчування: на масло +6,9%, яйця +18,2% [10]. Станом на 2024 рік гривня продовжує девальвувати і може досягти 42-43 одиниць за долар [11]. Експерти Світового банку і Єврокомісії оцінюють пошкодження від війни в Україні в період з 24 лютого 2022 р. до 24 лютого 2023 р. в сумі 134,7 млрд доларів, а потреби у відновленні – 410,6 млрд. доларів.

Війна має величезний вплив на екологічну ситуація як в Україні, так і в усьому світі. РФ веде бойові дії на заповідних територіях, знищуючи середовища існування рідкісних і ендемічних видів. У 2015 році російські війська почали використовувати Криву косу на Донеччині для висадки десанту, там зникло усе різноманіття птахів, хоча до цього на узбережжі масово гніздилися три тисячі пар червонокнижних мартинів каспійських [12]. У заповіднику Асканія нова, який окупований москалями з початку повномасштабного всторгнення, частина тварин загинули через недогляд, відсутність кваліфікованого наукового супроводу і ветеринарного обслуговування. Значна частина заповідного степу — понад 2000 га, вигоріла [14]. Від дій рф під загрозою знищення сьогодні 2,5 млн. га природоохоронної мережі Європи. Це 160 об'єктів Смарагдової мережі та 17 Рамсарських об'єктів площею 627,3 тис. га – водно-болотних угідь, що мають міжнародне значення. Через численні морські міни, стаціонарні та дрейфуючи, які знаходяться у водах Чорного та Азовського морів, гинуть морські жителі. Час від часу мертвих дельфінів викидає на береги Румунії, Туреччини та Болгарії з численними опіками на тілах. 6 червня 2023 року було підірвано та повністю зруйновано Каховську ГЕС [15].

Постраждало багато людей, тварин та населених пунктів. Вчені виявили, що підірив греблі призвів до таких екологічних наслідків, як загибель тисяч риб, спустошення Каховського водосховища та ерозія відкладень. Військові відходи боєприпасів, уламки збитих ракет та БалП, вибухи та артилерійські обстріли стали одними з основних джерел забруднення ґрунтів. Розриви мін призводять до забруднення важкими металами: свинцем, стронцієм, титаном, кадмієм, нікелем. Це робить ґрунт небезпечним та непридатним для подальшого сільськогосподарського використання. Під час детонації ракет та снарядів утворюється низка хімічних сполук – чадний газ, бурий газ, діоксид азоту, формальдегід, що призводить до забруднення повітря. Забруднення річок через воєнні дії є надзвичайно небезпечними не лише для України, а й для інших європейських країн. Руїнування промислових об'єктів внаслідок навмисного влучання ракет, спричиняє викиди токсичних речовин, важких металів, пестицидів та інших промислових хімікатів у водойми. Наприклад забруднення Дунаю може стати глобальною катастрофою для Угорщини, Сербії, Хорватії та інших держав.

Війна - те, чого найменше хотів український народ. Вона безжальна і жорстока. Війна несе лише горе, залишаючи зруйнованими тисячі життів і об'єктів інфраструктури. Але це те, що ми маємо. Від 24 лютого 2022 року минали години, дні, місяці, рік, два, йде третій- ми стоїмо і будемо стояти, бо знаємо заради чого це робимо.

Список використаних джерел

1. Мер Маріуполя назвав дані загиблих у місті. URL: <https://www.radiosvoboda.org/amp/news-mariupol-zahybli/32363334.html>
2. Від початку війни населення України скоротилося на 10 мільйонів людей URL: <https://kar-rada.gov.ua/news/1729663979/>
3. Зміна реального ВВП у 2022 році. URL: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/komentar-natsionalnogo-banku-schodo-zmini-realnogo-vvp-u-2022-rotsi>
4. Три масовані атаки росії: які об'єкти електрогенерації потрапили під удар URL: <https://www.slovoidilo.ua/2024/04/12/infografika/bezpeka/try-masovani-ataky-rosiyi-yaki-obyekty-elektroheneracziyi-potrapiyly-udar>
5. Лікарні, пологові, поліклініки: росіяни повністю знищили 214 медичних об'єктів URL: <https://life.pravda.com.ua/health/skilki-likaren-znishcheno-vid-pochatku-povnomasshtabnogo-vtorgnennya-v-ukrajinu-302788/index.amp>
6. Фінансово-економічні наслідки війни URL: https://lb.ua/blog/tetiana_bohdan/550614_finansovoekonomichni_naslidki.html
7. Збитки у сільському господарстві України внаслідок війни сягнули \$4.3 млрд URL: <https://ukraineinvest.gov.ua/news/zbitki-y-sil'sькому-gospodarstvi-ukr/>
8. На шахтах Донеччини щодня розраховується по 30-40 людей. URL: <https://suspilne.media/amp/donbas/821159-na-sahtah-doneccini-sodna-rozrahovuetsa-po-30-40-ludej-mihajlo-volinec-pro-situaciu-v-girnicij-galuzi/>
9. Індекс інфляції у 2024 році: дані Держстату. URL: <https://fakty.com.ua/ua/ukraine/ekonomika/20241125-indeks-inflyacziyi-u-2024-rocz-dani-derzhstatu/amp/>
10. Індекс інфляції. URL: <https://index.minfin.com.ua/ua/economy/index/inflation/2024/>
11. What will happen to the dollar and euro exchange rate by the end of 2024: forecast. URL: <https://baltimorechronicle.com/ekonomika/2024/09/20/what-will-happen-to-the-dollar-and-euro-exchange-rate-by-the-end-of-2024-forecast/>
12. Бомба сповільненої дії: чому світ не може ігнорувати екологічні наслідки війни в Україні URL: <https://life.pravda.com.ua/columns/62b2c04d8d8e2/index.amp>
13. Russia-Ukraine war has killed 'several thousand dolphins' and harmed the marine ecosystem, say Black Sea scientists URL: <https://www.businessinsider.nl/russia-ukraine-war-has-killed-several-thousand-dolphins-and-harmed-the-marine-ecosystem-say-black-sea-scientists/>
14. Можна сказати, що заповідника більше немає URL: <https://suspilne.media/amp/kherson/816473-mozna-skazati-so-zapovidnika-bilse-nemaie-v-ova-zaavili-pro-znisenna-askanii-novoi/>
15. Річниця підриву Каховської ГЕС: екологічні наслідки підриву та як вона виглядає зараз. URL: <https://ecopolitic.com.ua/ua/news/sogodni-richnicya-pidrivu-kahovskoi-ges-ekologichni-naslidki-pidrivu-ta-yak-vona-viglyadaie-zaraz/#>

Мокровський Тарас
магістрант, освітня програма
«Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії»
Західноукраїнський національний університет,
м. Тернопіль, Україна

Науковий керівник:
Тулай Оксана,
доктор економічних наук, професор
Західноукраїнський національний університет,
м. Тернопіль, Україна

ЕКОНОМІЧНА ДИПЛОМАТІЯ США: ВПЛИВ НА РОЗВИТОК РЕГІОНАЛЬНИХ ЕКОНОМІК БЛИЗЬКОГО СХОДУ

Економічна дипломатія є важливим інструментом зовнішньої політики США, особливо у регіоні Близького Сходу, який характеризується складними політичними реаліями та значними економічними викликами. В умовах глобальної нестабільності та посилення конкуренції між великими державами, США активно використовують економічні важелі для зміцнення своїх позицій та просування національних інтересів. Дослідження впливу економічної дипломатії США на розвиток регіональних економік Близького Сходу дозволяє не лише зрозуміти стратегічні пріоритети Вашингтона, а й виявити ключові механізми взаємодії між економічними та політичними факторами, що формують регіональний порядок денний.

Розглядаючи економічну дипломатію як інструмент посилення співпраці, США використовують торгівлю, інвестиції та фінансову допомогу для стабілізації регіону і створення умов для економічного зростання. Це має особливе значення для країн, що розвиваються, які зустрічаються з серйозними економічними викликами і потребують підтримки для інтеграції у глобальні ринки. Однак, політика США на Близькому Сході викликає неоднозначні оцінки через суперечливість інтересів, що часто ускладнює реалізацію стратегічних ініціатив.

Економічна дипломатія є важливим компонентом зовнішньої політики США, що набуває особливого значення в регіоні Близького Сходу. Цей регіон, багатий на природні ресурси і стратегічно важливий для глобальної стабільності, є об'єктом численних геополітичних інтересів. З метою забезпечення своїх національних інтересів США використовують різноманітні економічні інструменти, включаючи торговельні угоди, інвестиції та фінансову допомогу, спрямовані на сприяння економічному розвитку та зміцнення політичних зв'язків [1].

Одним із ключових аспектів економічної дипломатії США на Близькому Сході є розвиток торговельних відносин. США укладають угоди про вільну торгівлю з низкою країн регіону, таких як Йорданія та Бахрейн, що сприяє зростанню обсягів двосторонньої торгівлі і створенню нових робочих місць. Ці

угоди також сприяють залученню іноземних інвестицій, які є важливим джерелом капіталу для місцевих економік.

Іншим важливим напрямом є надання фінансової допомоги та технічної підтримки. Програми USAID та інші ініціативи спрямовані на розвиток інфраструктури, підтримку малого та середнього бізнесу і впровадження сучасних технологій. Такі ініціативи сприяють зміцненню економічної стійкості країн регіону і зниженню рівня безробіття, що, у свою чергу, сприяє соціальній стабільності.

Разом з тим, економічна дипломатія США не є позбавленою викликів. Геополітичні конфлікти, зокрема в Сирії та Іраку, ускладнюють реалізацію економічних ініціатив. Крім того, конкуренція з боку інших великих держав, таких як Китай і Росія, вимагає від США нових підходів до формування економічної стратегії в регіоні та відіграє важливу роль у формуванні економічної і політичної архітектури Близького Сходу. Вона сприяє зміцненню економічних зв'язків, стимулює розвиток регіональних економік і підвищує їхню інтеграцію у світову економіку. Аналіз цих процесів дозволяє краще зрозуміти, як економічні інструменти можуть бути ефективно використані для досягнення стратегічних цілей у складному та мінливому геополітичному контексті [2].

Економічна дипломатія США на Близькому Сході є стратегічно важливим елементом їхньої зовнішньої політики. Використовуючи широкий спектр інструментів, США прагнуть зміцнити економічні зв'язки з країнами регіону, сприяти стабільності та безпеці, а також забезпечити доступ до ключових ресурсів. У цьому контексті варто розглянути основні інструменти економічної дипломатії, цілі та стратегічні орієнтири, які визначають політику США на Близькому Сході (табл. 1).

Економічна дипломатія США є важливим засобом впливу на економічні та політичні процеси в регіоні Близького Сходу. Завдяки використанню різноманітних інструментів і стратегічному підходу, США сприяють зміцненню стабільності, розвитку економік та підтримці своїх геополітичних інтересів у цьому складному і динамічному регіоні.

Таблиця 1

Основні інструменти економічної дипломатії США на Близькому Сході

Інструмент	Опис	Ціль	Стратегічний орієнтир
Торговельні угоди	укладення угод про вільну торгівлю з країнами регіону	збільшення двосторонньої торгівлі	підтримка економічного зростання
Інвестиційні програми	вкладання капіталу в ключові сектори економіки	розвиток інфраструктури та технологій	зміцнення стратегічних партнерств
Фінансова допомога	надання грантів і позик через міжнародні організації	підтримка соціально-економічного розвитку	забезпечення стабільності
Технічна допомога	консультації та обмін досвідом у сфері управління	розвиток управлінського потенціалу	підвищення ефективності урядування

Примітка. Складено автором.

Економічна дипломатія є ключовим інструментом США у просуванні своїх національних інтересів на міжнародній арені. У регіоні Близького Сходу, де перетинаються інтереси багатьох великих держав, економічна дипломатія США відіграє особливу роль у забезпеченні стабільності, розвитку та інтеграції країн регіону у світову економіку. Основними напрямками цієї дипломатії є торговельна співпраця, інвестиційні ініціативи, фінансова допомога, а також технічна підтримка, які разом сприяють зміцненню економік та соціальній стабільності країн регіону [3].

США активно розвивають торговельні відносини з країнами Близького Сходу шляхом укладення угод про вільну торгівлю. Це сприяє зниженню торговельних бар'єрів, що підвищує конкурентоспроможність місцевих ринків і збільшує обсяги двосторонньої торгівлі. У результаті країни регіону отримують доступ до американських технологій, інновацій та фінансових ресурсів, що стимулює їхній економічний розвиток та активно інвестують у розвиток інфраструктури, енергетики та високотехнологічних секторів економіки Близького Сходу. Ці інвестиції сприяють створенню робочих місць і покращенню якості життя населення. Крім того, вони сприяють підвищенню продуктивності праці та конкурентоспроможності місцевих компаній на світових ринках.

Через різноманітні програми, такі як USAID, США надають фінансову допомогу країнам Близького Сходу, спрямовану на підтримку соціально-економічного розвитку. Ця допомога використовується для реалізації проектів у галузях освіти, охорони здоров'я, сільського господарства та управління. Такі проекти сприяють зниженню рівня бідності та підвищенню якості державного управління і надають країнам Близького Сходу технічну допомогу у вигляді консультацій та обміну досвідом у сфері економічного управління. Це дозволяє країнам регіону вдосконалювати свої інституції, зміцнювати правову базу та підвищувати ефективність урядування. Такі зусилля сприяють створенню сприятливого бізнес-клімату і залученню іноземних інвестицій.

Один із перспективних напрямків розвитку економічної дипломатії США полягає у сприянні регіональній інтеграції Близького Сходу. Це може включати підтримку створення спільних ринків, розвиток транспортної та енергетичної інфраструктури, а також укладення багатосторонніх торговельних угод. Така інтеграція сприятиме зниженню економічної ізоляції країн регіону і збільшенню їхньої участі у глобальній економіці. Враховуючи глобальні тенденції у сфері сталого розвитку, США можуть активізувати співпрацю з країнами Близького Сходу у сфері зеленої енергетики. Інвестиції в відновлювані джерела енергії, такі як сонячна та вітрова енергія, дозволять зменшити залежність регіону від викопних видів палива і сприятимуть довгостроковій екологічній стабільності.

У майбутньому США продовжуватимуть зміцнювати економічну безпеку країн Близького Сходу шляхом підтримки реформ, спрямованих на зниження рівня корупції, підвищення прозорості та ефективності управління. Це сприятиме створенню стабільного та передбачуваного економічного середовища, що є необхідною умовою для сталого розвитку. Економічна дипломатія США на Близькому Сході має значний вплив на розвиток регіональних економік, сприяючи їхньому економічному зростанню та інтеграції

у світову економіку. Враховуючи геополітичну важливість цього регіону, стратегічне партнерство та економічна співпраця між США і країнами Близького Сходу залишатимуться важливими елементами зовнішньої політики США у найближчому майбутньому [4].

Економічна дипломатія США виявилася ефективним інструментом стабілізації та стимулювання економічного зростання у країнах Близького Сходу. Торговельні угоди, інвестиції в інфраструктуру та фінансова допомога сприяли модернізації економічних структур регіону, створенню нових робочих місць та підвищенню життєвого рівня населення. Інтеграція регіональних економік у глобальні ланцюги доданої вартості забезпечила більш гнучкий і стійкий розвиток. США активно використовують економічну дипломатію для розширення двосторонніх і багатосторонніх економічних відносин з країнами Близького Сходу. Торговельні угоди знижують бар'єри для товарів і послуг, а інвестиційні проекти забезпечують необхідний капітал для розвитку ключових галузей. Цей підхід сприяє збільшенню обсягів торгівлі та залученню прямих іноземних інвестицій, що є критично важливим для економічної трансформації регіону [5].

Економічна дипломатія США також зосереджена на підтримці інституційних реформ і зміцненні економічної безпеки в країнах Близького Сходу. Це включає заходи щодо підвищення прозорості, боротьби з корупцією та поліпшення бізнес-клімату. Така підтримка дозволяє країнам регіону залучати більше іноземних інвестицій і забезпечувати більш стійке економічне зростання. Зважаючи на зростаючу важливість екологічної стійкості, США активно просувають проекти у сфері відновлюваної енергетики в країнах Близького Сходу. Інвестиції в сонячну та вітрову енергетику дозволяють зменшити залежність регіону від нафти і газу, сприяючи розвитку нових технологій і створенню екологічно орієнтованих економік. США сприяють процесам регіональної інтеграції на Близькому Сході, підтримуючи розвиток спільних ринків і співпраці між країнами регіону. Це дозволяє більш ефективно використовувати ресурси, підвищує конкурентоспроможність економік та сприяє соціально-економічній стабільності.

Економічна дипломатія США на Близькому Сході є багатовимірною стратегією, яка поєднує підтримку економічного розвитку, стимулювання торгівлі та інвестицій, а також зміцнення інституційних основ. Вона сприяє не лише економічному зростанню країн регіону, а й створює умови для більшої інтеграції у світову економіку. Подальше поглиблення економічних зв'язків між США та країнами Близького Сходу є перспективним напрямком, що може забезпечити стійкий і збалансований розвиток регіону у майбутньому.

Список використаних джерел

1. Wilson R. Economic development in the Middle East. Routledge. 2021. URL: <https://www.taylorfrancis.com/books/mono/10.4324/9781003053149/economic-development-middle-east-rodney-wilson>
2. Yasmin T. China's Growing Influence in the Middle East: Opportunities, Challenges, and Future Prospects. 2024. URL: <https://humapub.com/admin/alljournals/girr/papers/THNNsRkvqE.pdf>

3. Afterman G., Urhová D. Between the Superpowers: Gulf States and Israel Navigate the New Mideast Dynamics. Middle East Policy. 2024. 31(1). Pp. 133-148.
4. Nicolas L. Global and Regional Strategies in the Middle East: In Pursuit of Hegemony. Taylor & Francis. 2024.
5. Mahajneh H. K. The Economic Conflict between the United States and China and Its Impact on the Arab Gulf Region in Light of the Saudi-Iranian Rapprochement. Eximia. 2024. 13. Pp. 351-366.

Мохнач Павло,
магістрант, освітня програма
«Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії»
Західноукраїнський національний університет,
м. Тернопіль, Україна

Науковий керівник:
Наталія Карпишин,
кандидат економічних наук, доцент
Західноукраїнський національний університет,
м. Тернопіль, Україна

РУХ «ТАЛІБАН»: ІСТОРІЯ ВИНИКНЕННЯ ТА УЧАСТЬ У КОНФЛІКТАХ

Дослідження історії виникнення та участі «Талібану» у конфліктах є надзвичайно важливим у контексті сучасних міжнародних відносин і глобальної безпеки. «Талібан», який вперше з'явився на політичній арені Афганістану у 1994 році на фоні радянської окупації та тривалої громадянської війни, протягом наступних десятиліть став одним із ключових гравців у регіональних конфліктах. Після виведення американських військових у 2021 році, «Талібан» знову захопив контроль над країною, що призвело до значних змін у політичному ландшафті Афганістану.

Повернення «Талібану» до влади в Афганістані викликало значне занепокоєння серед міжнародної спільноти, оскільки країна знову стала потенційним центром міжнародного тероризму. Ця організація не лише відновила контроль над територією, але й активно надає притулок терористичним групам, таким як ІДІЛ-К (Ісламська Держава в Корасані) та Техрік-і-Талібан-Пакистан. Це створює серйозні ризики для стабільності не лише Афганістану, але й усього регіону, адже ці групи можуть використовувати територію країни для планування та здійснення терористичних актів [1].

Рух «Талібан» був заснований у 1994 році групою ісламських студентів під керівництвом Мулли Омара на фоні тривалої громадянської війни в Афганістані. Ця організація виникла як реакція на хаос і насильство, що панували в країні, і прагнула відновити порядок, спираючись на суворі принципи ісламського права.

До 1996 року таліби захопили столицю Кабул і проголосили створення Ісламського Емірату Афганістану, запровадивши суворі закони шаріату та обмеживши права жінок, включаючи заборону на освіту та роботу.

Після терористичних атак 11 вересня 2001 року, які були здійснені Аль-Каїдою, Сполучені Штати Америки розпочали військову кампанію в Афганістані, що призвело до швидкого падіння режиму «Талібану», та встановлення нової влади. Тим не менш, незважаючи на це, рух «Талібан» не зник, а продовжував чинити опір, ведучи партизанську війну проти нової влади та міжнародних сил. Цей опір зрештою призвів до відкриття офісу «Талібану» в Катарі у 2013 році, що стало важливим кроком у спробах провести мирні переговори та знайти політичне вирішення конфлікту в Афганістані [3].

Протягом наступних років «Талібан» укріплював свої позиції, що в кінцевому підсумку призвело до підписання Дохійської угоди з США у 2020 році. Ця угода сприяла виведенню іноземних військових з країни та стала важливим кроком у процесі мирного врегулювання, але водночас відкрила шлях для відновлення влади «Талібану».

У серпні 2021 року, після завершення виходу військ, рух швидко захопив контроль над більшістю території країни, та відновив Емірат, посиливши обмеження для жінок, зокрема в сферах освіти та працевлаштування, що викликало міжнародне обурення та засудження. Ці дії супроводжувалися серйозними економічними труднощами, оскільки країна зіткнулася з міжнародними санкціями та значним зменшенням фінансової підтримки з боку інших держав. В результаті, Афганістан опинився в умовах масового безробіття, що призвело до падіння рівня життя населення та гуманітарної кризи.

Станом на 2024 рік «Талібан» прагне зміцнити свої міжнародні зв'язки, зокрема з такими країнами, як Китай і Росія. Це свідчить про спроби руху знайти нові джерела підтримки та фінансування, незважаючи на триваючу економічну та гуманітарну кризу в країні. В умовах глобальної політики та внутрішніх викликів, «Талібан» намагається адаптувати свою стратегію для забезпечення стабільності та легітимізації своєї влади на міжнародній арені [2].

Хоча «Талібан» намагається зміцнити свої позиції всередині країни та за її межами, виклики, з якими стикається ця країна, залишаються надзвичайно значними та багатогранними. Серед основних проблем можна виділити економічну нестабільність, гуманітарну кризу, а також питання безпеки, які потребують термінового вирішення.

Стабілізація Афганістану вимагає не лише суттєвої міжнародної допомоги, але й комплексного перегляду політичних підходів, що включає залучення різних соціальних груп до процесу прийняття рішень та забезпечення прав людини, зокрема прав жінок і дітей. [5].

Список використаних джерел

1. Brookings Institution. Afghanistan 2023: Taliban Power Struggles & Militancy. Brookings Institution, 2023. URL: <https://www.brookings.edu/articles/afghanistan-in-2023-taliban-internal-power-struggles-and-militancy/>.

2. United States Institute of Peace. Two Years Under the Taliban: Is Afghanistan a Terrorist Safe Haven Once Again? USIP, 2023. URL: <https://www.usip.org/publications/2023/08/two-years-under-taliban-afghanistan-terrorist-safe-haven-once-again>.

3. Council on Foreign Relations. The Taliban in Afghanistan. CFR, 2023. URL: <https://www.cfr.org/background/taliban-afghanistan>.

4. Stimson Center. Assessing Two Years of Taliban Governance: Challenges and the Road Ahead. Stimson Center, 2023. URL: <https://www.stimson.org/2023/assessing-two-years-of-taliban-governance-challenges-and-the-road-ahead/>.

5. Vivekananda International Foundation. Three Years of Taliban Governance: Evaluating Changes and Challenges in Afghanistan. VIF, 2024. URL: <https://www.vifindia.org/taliban-governance-2024>.

Олійник Вікторія,
*здобувачка,
освітньо-професійна програма «Маркетинг»
Тернопільський фаховий коледж харчових технологій і торігівлі,
м. Тернопіль, Україна*

Науковий керівник:
Ірина Чеченюк,
*кандидат економічних наук, викладач-методист,
Тернопільський фаховий коледж харчових технологій і торігівлі,
м. Тернопіль, Україна*

ПІСЛЯВОЄННА ЕКОНОМІКА УКРАЇНИ: ПРОГНОЗИ ТА ПЕРСПЕКТИВНІ ГАЛУЗІ

Тривала війна в Україні завдала значної шкоди не тільки фізичній інфраструктурі, але й економічному потенціалу країни. Однак, незважаючи на складну ситуацію, відновлення української економіки після війни можливе і навіть багатообіцяюче.

Війна спричинила безліч проблем не лише для великих компаній, а й для малого та середнього бізнесу. Сучасні підприємства спостерігають значне зниження попиту на свої товари та послуги, проте більшість з них намагаються знайти нових споживачів і канали збуту. Підприємці стикаються з труднощами, пов'язаними з відсутністю або затримками у платежах. Ключовим фактором є брак фінансування. Приблизно 40% українських компаній потребують додаткового оборотного капіталу, але не можуть його отримати через обмежене банківське кредитування. Логістичні труднощі також стали серйозною перешкодою для українських підприємств: звичні транспортні маршрути не функціонують, порти частково заблоковані, пріоритет надається гуманітарним і військовим вантажам, а в деяких випадках спостерігається нестача пального. Російські ракетні удари негативно вплинули на українську економіку, знищивши

близько 20% складських приміщень. Військові дії також позначилися на доступності робочої сили та кваліфікованих спеціалістів, а питання корупції та оподаткування залишаються актуальними. На думку експертів, у післявоєнний період основна увага буде зосереджена на відновленні зруйнованої інфраструктури та зміцненні обороноздатності країни [1].

Розглянемо детальніше різні галузі економіки та визначимо найбільш перспективні з них для відновлення України. Нинішні економічні дослідження підкреслюють кілька ключових сфер, на яких український уряд має зосередити свою увагу для досягнення швидкого зростання та ефективних результатів. Серед цих сфер виділяються: сільське господарство, металургія та металообробка, розвиток стартапів, інформаційні технології. Не менш важливими є також будівельний сектор, військова промисловість, енергетика та медицина. Відновлення інфраструктури, реалізація логістичних проєктів, деревообробка та виробництво меблів також мають значний інвестиційний потенціал.

На сьогоднішній день іноземні інвестори вже виявляють зацікавленість у перспективах післявоєнної України. Українські експерти працюють над понад 50 запитами на співпрацю з державними та приватними компаніями від міжнародних стратегічних та портфельних інвесторів. Найбільший інтерес до інвестицій в українську економіку демонструють представники США, Великобританії, Німеччини, Польщі та Туреччини. Для міжнародних інвесторів пріоритетними напрямками є: інновації та новітні технології, фінансовий сектор, енергетика, сільське господарство та агропромисловий комплекс, логістичні проєкти, оборонний комплекс, гірничодобувна промисловість [3].

Аграрний сектор України займає важливе місце в економіці країни, забезпечуючи значну частку ВВП, створюючи численні робочі місця, сприяючи розвитку регіональної інфраструктури та підтримуючи суміжні галузі. Україна має вигідні умови для виробництва сільськогосподарської продукції, зокрема помірний клімат, родючі ґрунти та оптимальний рівень опадів. Як один з провідних виробників і експортерів агропродукції, у країні є потенціал для подальшого розвитку та залучення інвестицій. Однак промисловість також зазнала значних втрат через військові дії, які призвели до обстрілів, окупації територій, проблем з видобутком корисних копалин, нестачі кваліфікованих кадрів, перебоїв у логістиці та руйнування об'єктів. Важливим фактором є також відсутність страхування від військових ризиків, що негативно впливає на діяльність галузі. Сьогодні необхідно забезпечити виконання експортних показників, відновити існуючі зерносховища та побудувати нові потужності. Крім того, важливо модернізувати технічне обладнання і транспортні засоби. Незважаючи на всі ризики та труднощі, аграрний сектор України має значний потенціал для зростання. Підприємства активно співпрацюють із сектором інформаційних технологій, адаптуючись до нових умов і впроваджуючи інноваційні підходи до виробництва [1].

Металургія є однією з найбільш привабливих галузей для інвесторів в Україні, забезпечуючи близько 20% загального експорту країни. Хоча інвестиції в залізну руду та сталь скоротилися під час російської агресії в 2015-2016 роках, згодом відбулося відновлення, залучаючи близько 11,5 мільярдів доларів

щорічно. Серед перспективних проєктів виділяється «зелена сталь», що відповідає європейським стандартам безвикидного виробництва. Україна має значний потенціал завдяки багатим родовищам залізної руди, доступу до недорогої енергії та розвиненій інфраструктурі. Проте війна негативно вплинула на галузь: країна втратила контроль над ключовими заводами, а частина родовищ опинилася на непідконтрольних територіях. Складнощі з логістикою та зниження попиту також ускладнюють ситуацію. Попри ці виклики, українська металургія має потенціал для відновлення і зростання, особливо в сегменті "зеленої сталі". Інвестиції в інновації та підтримка уряду можуть допомогти повернутися до довоєнних показників експорту. Важливими аспектами залишаються стабільність у військовій сфері, доступ до ресурсів і захист прав власності.

Сектор інформаційних технологій є ключовою галуззю, яка в довоєнний період займала лідируючі позиції за обсягом експорту послуг. Навіть у нинішніх умовах він продовжує демонструвати зростання та розвивати свою діяльність. Останніми роками на ринку з'являється все більше професійних компаній, а попит на професійну освіту та суміжні спеціальності зростає. За даними статистики, рівень інвестицій у сектор ІТ зріс майже в десять разів між 2014 і 2019 роками. Основна орієнтація українських ІТ-компаній — це експорт послуг. Безумовно, війна негативно вплинула на діяльність підприємств, що призвело до підвищення ризиків, нестачі фахівців, необхідності переведення бізнесу та потреби в додатковому фінансуванні. Попри всі труднощі сьогодення, цей сектор має високий рівень інвестиційної привабливості та великий потенціал для зростання. Він міг би стати однією з рушійних сил економіки в період післявоєнного відновлення. Проте розвиток галузі залежить від поєднання кількох факторів: тривалості військових дій, швидкості відновлення країни та наявності міжнародних інвестицій [3].

Після закінчення війни попит в сфері безпеки і оборонної промисловості залишиться високим, оскільки зміцнення обороноздатності та розвиток інноваційних технологій є пріоритетом. Цей сектор привертає увагу інвесторів і вважається перспективним. Будівельний сектор також має потенціал для зростання, оскільки після війни попит на вітчизняні будівельні послуги зросте. Реалізація проєктів з ремонту пошкодженої інфраструктури стане частиною програми відновлення, а стабільна ситуація дозволить відновити припинені проєкти. Медичний сектор також відіграватиме важливу роль у відновленні і реабілітації. Очікується зростання попиту на медичні послуги, доступність інноваційних рішень і сприятливі умови для приватної практики. Це може бути ключовим фактором відновлення держави [2].

Післявоєнна економіка України має всі шанси на відновлення та розвиток. Важливу роль в цьому процесі відіграють міжнародна підтримка, політична стабільність та активне впровадження реформ. Перспективні галузі, такі як аграрний сектор, енергетика, ІТ, будівництво та туризм, можуть стати основою для сталого економічного зростання в Україні. Успішне відновлення країни вимагатиме зусиль з боку держави, бізнесу та суспільства в цілому. Тільки спільними зусиллями можна побудувати нову, сильну та процвітаючу Україну.

Список використаних джерел

1. Економічна правда. Як логістика адаптувалася до війни. *Економічна правда*. URL: <https://epravda.com.ua/columns/2023/07/24/702529/> (дата звернення: 22.11.2024).
2. Зелена економіка на порозі ресурсних перегонів: Україна має готуватись. *Українська Енергетика*. URL: <https://ua-energy.org/uk/posts/zelena-ekonomika-na-porozhi-resursnykh-perehoniv-ukraina-maie-hotuvatys> (дата звернення: 21.11.2024).
3. Market K. Y. Перспективні галузі економіки, прогнози розвитку після війни | Блог YC.Market. *Блог YC.Market | Дослідження ринку та конкурентний аналіз*. URL: <https://blog.youcontrol.market/pierspiektivni-ghaluzi-iekonomiki-proghnozi-rozvitku-pislia-viini/amp/> (дата звернення: 20.11.2024).

Ратушняк Христина,
учениця 11-В класу,
Тернопільська спеціалізована школа І-ІІІ ступенів №3,
Тернопіль, Україна

Науковий керівник:
Галина Морозюк,
вчитель,
Тернопільська спеціалізована школа І-ІІІ ступенів №3,
Тернопіль, Україна

УКРАЇНА В СИСТЕМІ МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН

Історія України займає значне місце в розвитку світової цивілізації. Сьогодні наша держава виступає незламним щитом, від якого залежить майбутнє Євразійського континенту. Впродовж століть Україна стоїть «на грані двох світів».

Зовнішньополітична діяльність України має глибоке коріння і бере свій початок ще з часів Київської Русі, коли в 860 році князь Аскольд здійснив похід на Константинополь. Відбувся вступ України на міжнародну арену, адже Візантія вперше визнала існування східнослов'янської держави і уклала з нею договір. Проте, шлях нашої держави до міжнародного визнання був тривалим і складним...

Вихід незалежної України на міжнародну арену відбувся в дуже складних умовах. Після розпаду СРСР українська дипломатія була скерована головним чином в бік співпраці з Європейським Союзом та НАТО з метою забезпечення військової та економічної національної безпеки.

Важливим етапом став вступ України до Парламентської асамблеї Наради з безпеки і співробітництва в Європі 30 січня 1992 року, що дало Україні можливість брати участь у важливих міжнародних переговорах з безпеки та прав людини. У 1995 році ця організація стала міжнародною організацією - ОБСЄ, що посилює дипломатичний статус України.

Знаковим кроком на шляху до європейської інтеграції стало також приєднання України до Ради Європи 9 листопада 1995 р., головним завданням якої є захист демократії та верховенства права.

Саміти Україна-ЄС наприкінці 90-х років стали важливим етапом у формуванні європейського вектора зовнішньої політики України.

Також значним досягненням в утвердженні іміджу України на міжнародній арені стала співпраця та участь у діяльності багатьох міжнародних організацій, таких як: Центральноевропейська ініціатива, ЮНЕСКО, ГУАМ, СОТ, міжнародна організація Франкофонія, Африканський союз, Організація Американських держав.

Великим успіхом української дипломатії було обрання України непостійним членом Ради Безпеки ООН на 2000-2001 рр. Ця подія підкреслила важливу роль нашої держави у підтриманні безпеки і стабільності в Європі. Тут варто згадати, що ще у 1945 р. Україна в складі СРСР стала однією з держав-співзасновниць ООН, метою якої є підтримання та зміцнення миру і міжнародної безпеки у світі. ООН і дотепер підтверджує відданість суверенітету, незалежності, єдності та територіальній цілісності України в межах її міжнародно визнаних кордонів, вимагаючи від Російської Федерації негайного припинення агресії проти України.

Прагнення до повноцінної євроінтеграції спонукало Україну до розширення кола партнерів і пошуку нових форматів співробітництва. Діалог між Україною та НАТО розпочався після здобуття незалежності України: вступ до Ради північноатлантичного співробітництва, до програми «Партнерство заради миру», підписання Хартії про особливе партнерство та Декларації про намір стати членом НАТО.

Роками Україна надавала своїх військових для участі у різних операціях НАТО. Під час агресії Росії проти України ми досі очікуємо суттєвої та дієвої допомоги Альянсу, а не постійної стурбованості та засуджень дій Росії.

Бо відмовившись від успадкованого від СРСР ядерного потенціалу нам гарантували безпеку і територіальну цілісність (Будапештський меморандум).

Відмова від ядерної зброї дала поштовх розвитку одного з магістральних напрямів української зовнішньої політики — американського, адже після проголошення незалежності України США спочатку дотримувались політики блокування американсько-українських відносин.

Україна будувала багатовекторну міжнародну дипломатію. Як одна із засновниць СНД виступала за розвиток найширших зв'язків між країнами-учасниками на засадах рівноправності і взаємовигоди, в тому числі і з Російською Федерацією, розуміючи що українсько-російські відносини визначають безпеку на всьому континенті.

Повномасштабне вторгнення Росії в Україну стало одним з найбільших викликів для світового порядку після Другої світової війни. Цей акт агресії не лише загрожує суверенітету та територіальній цілісності України, але й підриває фундаментальні принципи міжнародного права, викликає безпрецедентну міжнародну реакцію. Незважаючи на загрози ядерної ескалації з боку РФ, міжнародна спільнота демонструє значну солідарність з Україною. Більше 80

країн світу підтримали українську Формулу миру, а 30 – Вільнюську декларацію про гарантії безпеки для України.

Отже, повномасштабна війна Росії проти України підтверджує критичну важливість України для світової безпеки та стабільності. Наша країна стала не просто ареною жорстокого конфлікту, а й форпостом у боротьбі за демократичні цінності, міжнародне право та порядок. Україна перетворилася на символ стійкості та незламності духу, надихаючи мільйони людей у всьому світі.

Сьогодні наша країна відстоює не лише свої національні інтереси, але й універсальні цінності свободи, демократії та верховенства права у всьому світі. Лише перемога України у війні з Росією дасть змогу відновити світовий порядок та уникнути Третьої світової війни.

Список використаних джерел

1. Бойко О.Д. Історія України, видавництво «Академвидав», 2004. С. 624-633.
2. Україна в системі міжнародних відносин. URL: https://studies.in.ua/politsistem_ekzamen/2700-ukrayina-v-sistem-mzhnarodnih-vdnosin.html
3. Система сучасних міжнародних відносин: положення України. URL: <https://osvita.ua/vnz/reports/international-relations/19238/>

Рудакевич Максим,
магістрант, освітня програма
«Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії»
Західноукраїнський національний університет,
м. Тернопіль, Україна

Науковий керівник:
Оксана Тулай,
доктор економічних наук, професор
Західноукраїнський національний університет,
м. Тернопіль, Україна

СУТНІСТЬ ТА ПРИЧИННО-НАСЛІДКОВІ ЗВ'ЯЗКИ ВИНИКНЕННЯ МІЖНАРОДНОГО ТЕРОРИЗМУ

Міжнародний тероризм є складним і небезпечним явищем, що виникло в кінці 1960-х років і розвивалося до кінця XX – початку XXI століття. Відсутність єдиного універсального визначення міжнародного тероризму в міжнародному праві ускладнює боротьбу з ним, оскільки наукові підходи до його трактування значно різняться в різних країнах, і це призводить до труднощів у координації зусиль на міжнародному рівні. Прояви міжнародного тероризму загрожують безпеці світового співтовариства, оскільки вони можуть спричинити соціальні, політичні, національні та релігійні конфлікти, а також початок війни, підрив суверенітету та порушення територіальної цілісності окремих держав. Найбільш

небезпечними є ядерний, хімічний, біологічний і комп'ютерний тероризм через можливі незворотні наслідки, численні жертви та екологічні катастрофи.

Тероризм у загальному розумінні включає насильницькі дії, спрямовані на залякування та подавлення супротивників, руйнування важливих об'єктів або захоплення заручників з метою досягнення політичних, соціальних або релігійних цілей. Завдання терористів полягає у створенні атмосфери страху і примусу, що може включати різноманітні методи насильства, такі як вбивства, захоплення заручників, диверсії та напади на цивільні об'єкти.

Міжнародний тероризм має свою специфіку: терористичні акти зачіпають кілька країн, можуть призвести до масових жертв і значних матеріальних втрат. Це також може включати захоплення заручників, піратство, загрози безпеці цивільної авіації, а також незаконне використання ядерних матеріалів, які мають глобальні наслідки та загрожують безпеці міжнародної спільноти.

Основні причини виникнення міжнародного тероризму можна поділити на три категорії: політичні, релігійні та соціально-економічні.

Політичні причини включають нестабільність у різних країнах, де тероризм часто стає інструментом боротьби з режимами або іншими країнами. Використання тероризму державами для досягнення своїх цілей та недостатня міжнародна співпраця щодо забезпечення безпеки є важливими чинниками.

Релігійні терористичні групи, особливо ісламські, виправдовують насильство релігійними переконаннями, що дає їм можливість здобувати підтримку серед певних груп населення.

Соціально-економічні фактори, такі як низький рівень життя, безробіття та нерівномірний розвиток країн, також сприяють розповсюдженню тероризму, оскільки ці умови створюють середовище, в якому терористичні організації можуть залучати нових членів.

Міжнародний тероризм продовжує еволюціонувати, і це підтверджується статистичними даними, які вказують на збільшення кількості атак і жертв у різних регіонах світу. Враховуючи масштаби загроз і складність явища, для боротьби з цією проблемою необхідна міжнародна співпраця, адже тероризм став глобальною загрозою, яка вимагає злагоджених зусиль усіх країн для забезпечення безпеки та стабільності в світі.

Список використаних джерел

1. AG Global Strategies. Global Security Threats. URL: <https://www.agglobalstrategies.com/global-terroris> (дата звернення: 17.11.2024).

Рудакевич Остап,
магістрант, освітня програма
«Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії»
Західноукраїнський національний університет,
м. Тернопіль, Україна

Науковий керівник:
Оксана Тулай,
доктор економічних наук, професор
Західноукраїнський національний університет,
м. Тернопіль, Україна

МИРОТВОРЧА ДІЯЛЬНІСТЬ ООН: ВИТОКИ І ВИКЛИКИ

На рубежі XX-XXI століть світ опинився перед двома суперечливими тенденціями: з одного боку, глобалізація й інтеграція сприяли міжнародній співпраці, розвитку технологій та взаємозалежності, з іншого боку, дезінтеграція супроводжувалася розпадом держав, зростанням етнічних конфліктів і громадянських війн. Це призвело до серйозних гуманітарних наслідків, порушення прав людини, політичної нестабільності та загрози міжнародній безпеці. У цьому контексті миротворча діяльність ООН стала важливим інструментом подолання конфліктів і підтримки стабільності.

ООН була створена після Другої світової війни як організація для забезпечення міжнародного миру й безпеки. Від часу першої миротворчої місії в 1948 році миротворча діяльність зазнала значної еволюції. Початково це були лише спостережні місії з обмеженими мандатами. Сьогодні миротворчі операції охоплюють широкий спектр завдань: від роззброєння, демобілізації та реінтеграції колишніх комбатантів до захисту цивільного населення, моніторингу виборів і сприяння становленню правової держави. Миротворці виконують не лише військові, але й гуманітарні, політичні та соціальні завдання.

Успіхи миротворчої діяльності підтверджують такі операції, як завершення громадянської війни в Сальвадорі, врегулювання конфліктів у Сьєрра-Леоне та підтримка стабільності в Косово. Проте були й невдачі. Наприклад, трагедії в Руанді та Сребрениці стали символами обмежень і проблем миротворчої діяльності через недостатню кількість ресурсів і слабкі мандати.

Зараз у 15 миротворчих операціях ООН беруть участь понад 110 тисяч осіб із більш ніж 120 країн. Операції фінансуються державами-членами ООН, і в їхній основі лежать положення Статуту, зокрема глава VII, яка дозволяє застосування сили для підтримки миру. Участь України в миротворчих місіях теж є важливим внеском у зміцнення міжнародної стабільності.

Попри значний прогрес, миротворча діяльність стикається з новими викликами: загрозами з боку недержавних акторів, тероризму, організованої злочинності, кліматичних змін і пандемій. Миротворчі операції потребують реформ, зокрема вдосконалення координації, забезпечення ресурсами та зміцнення мандатів. Її успіх залежить від готовності міжнародної спільноти

співпрацювати, надавати необхідні ресурси та адаптуватися до сучасних викликів.

Список використаних джерел

1. Our History. United Nations Peacekeeping. URL: <https://peacekeeping.un.org/en/our-history> (дата звернення: 12.11.2024)

Свірко Світлана,
*доктор економічних наук,
доктор наук з державного управління, професор
Державний університет «Житомирська політехніка»,
м. Житомир, Україна*

Дика Олена,
*кандидат економічних наук, доцент
Державний університет «Житомирська політехніка»,
м. Житомир, Україна*

Сидоренко Олексій,
*аспірант, освітньо-наукова програма «Економіка»
Державний університет «Житомирська політехніка»
м. Житомир, Україна*

МІЖНАРОДНА ТЕХНІЧНА ДОПОМОГА ЯК ДЕТЕРМІНАНТА РЕАЛІЗАЦІЇ ДЕРЖАВНИХ ФУНКЦІЙ В СУЧАСНИХ УМОВАХ РОЗВИТКУ УКРАЇНИ

Міжнародна технічна допомога на сучасному етапі розвитку світової економічної системи виступає надзвичайно важливою складовою не тільки реформування та подальшого соціально-економічного поступу будь-якої країни, а й геополітичної рівноваги, що підтвердила війна в Україні [1, 2]. Така допомога в межах сфери міжнародних відносин виступає підтримкою реалізації всіх державних функцій будь-якої країни, виконання яких, як відомо, повністю фінансово забезпечується з бюджету, а тому міжнародна технічна допомога фактично виступає підтримкою бюджету країни, що отримує таку міжнародну технічну допомогу.

В Україні питання міжнародної технічної допомоги загалом регламентується Постановою Кабінету Міністрів України №153 від 15.02.2002 «Про створення єдиної системи залучення, використання та моніторингу міжнародної технічної допомоги» [3]. Зауважимо, що первісним нормативно-правовим актом в сфері міжнародної технічної допомоги слід вважати Указ Президента «Про міжнародну технічну допомогу», яким останню було ідентифіковано як «ресурси, які відповідно до міжнародних договорів України надаються донорами на безоплатній основі Україні для здійснення програм, проектів міжнародної технічної допомоги з метою проведення реформ та

реалізації програм соціально-економічного розвитку країни» [4]. Втім, останній не було введено в дію через відхилення проекту Закону України про міжнародну технічну допомогу. На відміну від вищевказаного Указу Президента Постанова Кабінету Міністрів України №153 надає таке трактування міжнародної технічної допомоги, за яким остання вбачається сукупністю «фінансових та інших ресурсів та послуг, що відповідно до міжнародних договорів України надаються партнерами з розвитку на безоплатній та безповоротній основі з метою підтримки України»; при цьому остання може бути представлена у вигляді «будь-якого майна, необхідного для забезпечення виконання завдань проектів (програм), яке ввозиться або набувається в Україні; робіт і послуг; прав інтелектуальної власності; фінансових ресурсів (грантів) у національній чи іноземній валюті; інших ресурсів, не заборонених законодавством, у тому числі стипендій» [3].

Вказаний нормативний документ стосується всіх вітчизняних функціональних сфер, куди спрямується міжнародна технічна допомога. Він закріплює у якості координатора діяльності щодо залучення міжнародної технічної допомоги Секретаріат Кабінету Міністрів України, на який перед усім покладаються обов'язки з формування стратегічних програм міжнародної технічної допомоги, що врахуватимуть Цілі сталого розвитку ООН, Програму діяльності Кабінету Міністрів України, Угоду про асоціацію між Україною, однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством в атомній енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони, регіональні стратегії розвитку, інші стратегії.

Суб'єктне поле процесу залучення, використання та моніторингу МТД при цьому, згідно вказаному документу, включає таких суб'єктів (рис.1) [3].

В свою чергу предметом визначено власне міжнародну технічну допомогу, структурну ідентифікацію якої було наведено раніше, а також [3]: проект; програма; стратегічна програма; грантова угода.

Порядок руху міжнародної технічної допомоги передбачає наявність декількох етапів, як то: залучення МТД, державна реєстрація та акредитація в межах отримання МТД, використання МТД, моніторинг МТД. Змістовний аналіз представлених в Постанові №153 позицій свідчить про певним чином недостатню практичну реалізацію контрольної функції управління міжнародною технічною допомогою.

Отже, на чисельні запити громадянського суспільства щодо посилення контрольної функції в управління міжнародною технічною допомогою, які спричинені значною кількістю випадків розкрадання останньої загалом та посилення цієї тенденції в умовах військового стану, пропонується останній етап вказаного порядку посилити обов'язковістю здійснення процедур зовнішнього фінансового контролю (аудиту) в процесі використання міжнародної технічної допомоги групою державних аудиторів, до складу яких мають входити: державні аудитори БОА країни партнера з розвитку - донора міжнародної технічної допомоги, державні аудитори Рахункової палати України.

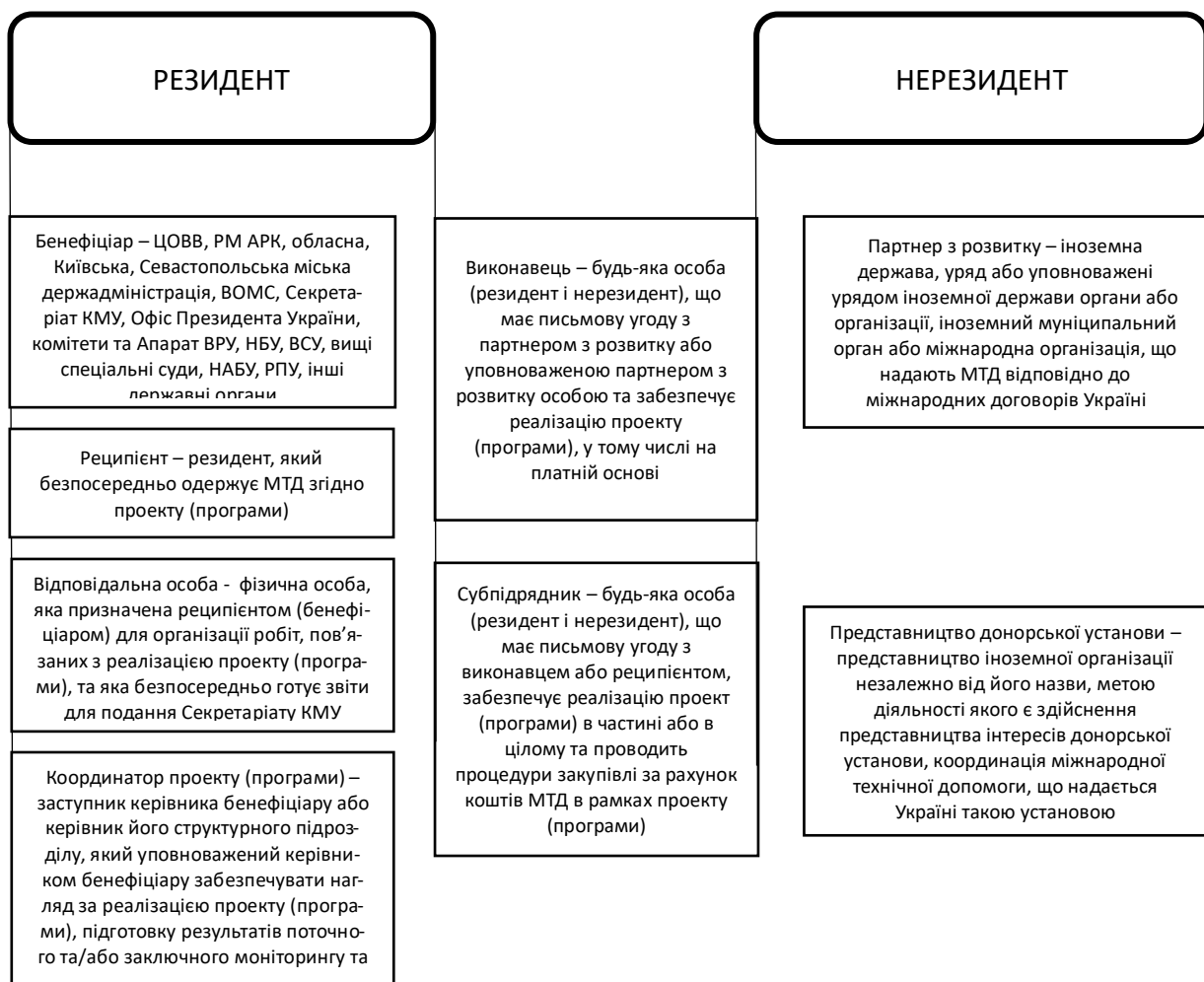


Рис. 1. Суб'єктне поле процесу залучення, використання та моніторингу МТД в Україні

Такі кроки дозволять не тільки підвищити ефективність використання міжнародної технічної допомоги, а й, як наслідок, виконання державних функцій країною. Все вищевказане буде сприяти посиленню довіри міжнародних партнерів до України на нашому спільному шляху у досягненні відновлення та соціально-економічного розвитку нашої країни.

Список використаних джерел

1. Довгалюк В.В., Кучменко В.О., Тростенюк Т.М. Організація залучення, використання та моніторингу міжнародної технічної допомоги в сфері оборони. *Геополітика України, історія та сучасність*. 2024. №1(32). С.253-275.
2. Луценко А.О. Сутність міжнародної технічної допомоги. *Теорія та практика державного управління*. 4(67). 2019. С.221-226.
3. Про створення єдиної системи залучення, використання та моніторингу міжнародної технічної допомоги: Постанова Кабінету Міністрів України №153 від 15.02.2002. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/153-2002-п#Text>
4. Про міжнародну технічну допомогу: Указ Президента України №1596/99 від 01.06.1999. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/596/99#Text>

Тулай Оксана
*завідувачка кафедри міжнародних відносин та дипломатії,
доктор економічних наук, професор
Західноукраїнський національний університет,
м. Тернопіль*

Філак Ігор
*магістрант, освітня програма
«Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії»
Західноукраїнський національний університет,
м. Тернопіль, Україна*

МІГРАЦІЙНІ ПРОЦЕСИ В УМОВАХ ГЛОБАЛЬНИХ ВИКЛИКІВ

Нові геополітичні конфлікти й інтенсивні війни призвели до рекордного рівня міграції. Виникла потреба в систематизації підходів до забезпечення міжнародного захисту мігрантів. Найбільша зона вільного пересування у світі – 450 млн людей у 29 країнах, які можуть безперешкодно пересуватися Європою. Майже 30% населення живе у прикордонних регіонах і 50 млн людей проживають безпосередньо поруч із внутрішнім кордоном – у межах 20 кілометрів [1].

Зростаючі міграційні потоки та підвищення значущості міграційних проблем у глобальній економіці актуалізує дослідження суспільної інтеграції [2]. Європейське суспільство зустрічається з різними проблемами, такими як нерегулярне прибуття біженців, старіння населення і нестача кваліфікованих працівників. У результаті імміграції збільшується розрив у можливостях працевлаштування між високо- та низькоосвіченими місцевими жителями. Потенційно несприятливим є вплив імміграції на зайнятість у країнах, де інституції ринку праці лояльніші.

Антидискримінаційні стратегії набувають важливості в багатьох країнах ЄС, оскільки інтеграція мігрантів потребує забезпечення рівних прав і можливостей для всіх груп населення. Масовий потік біженців у європейський простір висунув проблематику координації між місцевими та національними урядами, а також доступності соціального забезпечення і житла на перший план. Доступ до громадянства, як у бік його спрощення, так і в бік ускладнення натуралізації є багатоаспектним напрямом реформування.

Сучасні тренди міграції є особливо актуальними. Одні країни зустрічаються з труднощами імміграції, а інші – з еміграцією. Міграція не є спонтанною і формується під впливом багаторівневого середовища. Саме теорія міграційних систем пояснює, що індивідуальні рішення завжди залежать від взаємодії між особистими стимулами та зовнішніми умовами.

Актуальною є проблематика реагування країн ЄС на зростаючі обсяги міграції в умовах, коли громадяни ЄС мають право на вільне пересування. ЄС працює над інтеграцією зростаючої кількості громадян третіх країн, які у 2023 році становили близько 5,3% від загальної кількості населення [3]. За даними Євростату, кількість іммігрантів із країн, що не входять до ЄС, які переїжджають

до ЄС, продовжує зростати. Саме тому інтеграція громадян третіх країн є пріоритетом як для національних урядів, так і для ЄС у цілому.

Демографічний перехід у країнах ЄС, зокрема зниження рівня народжуваності та старіння населення, призвів до зростання інтересу до дослідження й прогнозування процесу міграції. Основною платформою для дослідження міграційних процесів є такі журнали, як «Demography» та «Nature», оскільки вони забезпечують високі стандарти якості, перевірку достовірності даних і обґрунтованість методологій. Зростання кількості досліджень у сфері міграційних процесів свідчить про те, що уряди та міжнародні організації все більше усвідомлюють необхідність підготовки до різних сценаріїв у сфері міграції.

У сегменті міграції спостерігається складна динаміка, яка визначається поєднанням міжнародних конфліктів, економічних криз та політичних рішень країн-членів ЄС. Уряди країн ЄС переглядають свої політики доступу до громадянства, оскільки громадянська інтеграція мігрантів є важливою умовою соціальної згуртованості та стабільності [3]. Деякі країни спрощують процедури натуралізації, визнаючи важливість інтеграції, тоді як інші, навпаки, ускладнюють цей процес через політичні та соціальні виклики. Спрощення натуралізації у країнах ЄС демонструє позитивний вплив на інтеграцію іммігрантів, але процес натуралізації залежить від законодавчих обмежень як у країні-приймачі, так і в країні походження.

Міграція є складним процесом, який не може бути повністю контрольований міграційними регуляторами. За умови правильного управління, міграційні політики можуть бути ефективними, відповідаючи на потреби економіки та суспільства. Для досягнення цього важливо виходити за межі «парадигми кризи» та зосереджуватися на довгострокових рішеннях, які враховують як економічні, так і гуманітарні аспекти міграції.

Конфлікти залишаються складним рушієм вимушеної міграції, проте зміна природи конфліктів (з міждержавних на внутрішні) і загальне зниження їхньої інтенсивності формують нові міграційні виклики та можливості для політичного втручання. ЄАПНП оприлюднило аналіз тенденцій надання притулку, який показує, що до червня 2024 року країни ЄС отримали 513 тис. заяв на міжнародний захист [4].

Регуляторні заходи боротьби з дискримінацією набувають важливості в стратегіях інтеграції мігрантів у ЄС. Соціальна вразливість мігрантів виникає через відсутність інтеграції в суспільство приймаючої країни. Вразливі соціальні групи, такі як етнічні меншини, біженці або нелегальні мігранти, зустрічаються з серйозними формами соціальної ізоляції. Це включає дискримінацію, ксенофобію, відсутність соціальних зв'язків й підтримки.

Підсумовуючи зазначимо, що міграція формується не лише індивідуальними потребами, а й глобальними умовами, які створюють чи обмежують можливості для переміщення. Розуміння «глобальних структур можливостей» дозволяє розробляти політики, які забезпечують збалансованість між економічними інтересами, безпекою та правами людини.

Список використаних джерел

1. Commissioner Johansson's speech at the Plenary debate on internal border controls and their impact on Schengen. URL: https://home-affairs.ec.europa.eu/news/commissioner-johanssons-speech-plenary-debate-internal-border-controls-and-their-impact-schengen-2024-10-23_en?prefLang=uk
2. Amuedo-Dorantes C. et al. More Benefits, Fewer Children: How Regularization Affects Immigrant Fertility, IZA Institute of Labor Economics, 2023. URL : https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=4460849
3. New EMN inform explores how the integration of third-country nationals is monitored across the EU. URL: <https://euaa.europa.eu/>
4. European Commission. URL: https://commission.europa.eu/index_en

Хамуляк Вікторія,
магістрантка, освітня програма
«Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії»
Західноукраїнський національний університет,
м. Тернопіль, Україна

Науковий керівник:
Оксана Яремко,
кандидат юридичних наук, доцент
Західноукраїнський національний університет,
м. Тернопіль, Україна

СТАН ТА ПРОБЛЕМИ СВІТОВОГО РИНКУ ПРОДОВОЛЬЧИХ РЕСУРСІВ

За даними останніх досліджень ФАО у світі прогнозується збільшення виробництва та запасів окремих важливих харчових продуктів. Проаналізуємо ситуацію із виробництвом, запасами та торгівлею продовольства на світовому ринку, з акцентом на зернові культури і, окремо, пшеницю та визначимо його основні тенденції та перспективи.

У експортному сезоні 2023-2024 рр. очікується ймовірне збільшення світового виробництва зернових культур на 1,0 % порівняно з періодом 2022-2023 рр. і обсяг становитиме до 2813 млн. т. [1]. Прогнозується, що серед всіх зернових культур основний приріст відбудеться за рахунок зростання виробництва кукурудзи, рису (помеленого) та сорго. Це частково компенсує падіння обсягів виробництва пшениці та ячменю.

Також, у перспективі обсяг світової торгівлі зерновими культурами залишиться на рівні 2022-2023 рр. і становитиме 472 млн тон. Зниження світової торгівлі, яке виникне внаслідок зменшення оборотів пшениці, буде компенсоване зростанням світової торгівлі фуражними зерном та рисом.

Позитивним показником є те, що за прогнозами у 2023-2024 рр. світові запаси зернових культур зростуть на 1,7% порівняно з 2022-2023 рр., і досягнуть

рекордних 873 млн. т. Серед зернових культур найбільше зростуть запаси кукурудзи, рису і ячменю, а запаси пшениці та сорго, швидше за все, впадуть.

Отже, обсяги світового виробництва, торгівлі та запасів зернових культур у 2023/24 рр. впадуть порівняно з рівнем 2022-2023 рр. Незважаючи на це, якщо залишаться значні запаси з минулого сезону і не зміниться рівень загального споживання, світовий рівень пропозиції пшениці залишиться достатнім.

Загальний обсяг виробництва пшениці у експортному сезоні 2023-2024 рр. становитиме 777 млн. т, що на 3,0 % менше показника, досягнутого у 2022-2023 рр. [1].

Найбільше зниження обсягів виробництва пшениці відбудеться в Російській Федерації (на 19,3%) та Австралії (на 28,1%), хоча у 2022 році ці країни мали рекордно високі показники виробництва. Скорочення виробництва пшениці очікується по інших провідних виробниках, включаючи Україну (на 15,8%) та Казахстан – на 14%. В Україні наслідки війни спричинили значне скорочення посівів пшениці, і, незважаючи на позитивний вплив сприятливих погодних умов, прогнозується, що виробництво у 2023 році буде значно нижчим за п'ятирічний середній показник.

В Австралії після двох років високих урожаїв пшениці її виробництво може скоротитися майже на 10 млн. т у 2023 році. Причинами є очікуваний дефіцит опадів, пов'язаний із подією Ель-Ніньо у другій половині 2023 року та ймовірне скорочення посівних площ.

У США значна частина площ озимої пшениці постраждала від постійної посухи. І хоча, посіви пшениці в країні зросли, загальне виробництво прогнозується лише на рівні 45,2 млн т. У Канаді також є певні ризики посухи в західних областях, де вирощується основна частина врожаю пшениці. Офіційні прогнози свідчать про те, що виробництво пшениці в Канаді у 2023 році на 12% вище середнього показника за останні 5 років, становить 34,3 млн. т та ґрунтується на очікуваному 7% збільшенні ярих посівів.

У Європі погодні умови на більшій частині Європейського Союзу були сприятливими для посівів озимої пшениці, за винятком Іспанії та Португалії, де дефіцит опадів і високі температури знизили врожайність. Зважаючи на це, загальне виробництво пшениці в 2023 році зросте майже на 4% до 138,8 млн. т.

У Сполученому Королівстві Великої Британії та Північна Ірландія (Великобританія) також очікується, що виробництво пшениці у 2022 році впаде до 14,4 млн т у 2023 році або майже на 8%.

В країнах Азії рекордно високі посіви були в Індії, хоча дощі та спека обмежили виробництво зернових культур та якості врожаю. Тому у 2023 році в Індії очікується врожай пшениці на рівні 110 млн. т, що майже на 7 млн. т перевищує середній показник за п'ять років. У Пакистані погодні умови також були переважно сприятливими, що підвищило перспективи врожайності, тому виробництво пшениці у 2023 році досягне рівня вище середнього – 26,8 млн. т. У Китаї впродовж зимового сезону прогнозується незначне зростання виробництва до 138,5 млн. т.

Туреччина є провідним виробником пшениці у Східній Азії. Однак, у 2023 році виробництво становитиме 18,8 млн. т, що нижче середнього показника за останні п'ять років.

Очікується, що в Південній Америці виробництво пшениці суттєво відновиться в Аргентині після врожаю 2022 року, який постраждав від посухи.

Світова торгівля пшеницею у 2023-2024 рр. також знизиться на 3,0 % до 194 млн т. Причиною цього є зменшення закупівлі пшениці Китаєм та Європейським Союзом порівняно з рекордними обсягами імпорту у 2022-2023 рр. з України. В Азії сукупний імпорт пшениці скоротиться у 2023-2024 сезоні до 101 млн. т, що на 5,7% менше, ніж у 2022-2023.

Падіння імпорту пшениці до Китаю на 4,5 млн. т відбудеться через незначне зростання внутрішнього виробництва та зниження використання пшениці на корм тваринам.

В Європі імпорт пшениці у 2023-2024 сезоні впаде майже на 27 % порівняно з рівнем 2022-2023 періоду. Це відбудеться внаслідок зменшення імпорту до ЄС, який зріс у 2022-2023 періоді з України через «Шляхи солідарності». Очікується, що імпорт пшениці до Європейського Союзу впаде на 40 % і становитиме 6,3 млн. т. Очікується збільшення виробництва пшениці в Європейському Союзі та скорочення в Україні внаслідок війни.

В Африці імпорт пшениці зросте на 5,4% і становитиме 54,8 млн. т. Найбільше зростання очікується в Єгипті з метою задоволення внутрішнього попиту та підтримки рівня запасів. Скорочення імпорту пшениці до Єгипту у сезоні 2022-2023 рр. відбулось внаслідок знецінення валюти та підвищення боргу через високий рівень світових цін. Очікується, що зниження світових цін відновить імпорт пшениці до Єгипту у 2023-2024 до 12 млн. т і країна знову стане найбільшим імпортером пшениці у світі. Аналогічно, імпорт Нігерії та Алжиру може відновитися.

Що стосується перспектив експорту на період 2023-2024 рр., то серед основних експортерів тенденції неоднозначні. Так, після двох рекордних експортних сезонів, поставки з Австралії впадуть на 28% через прогнозоване скорочення виробництва. Також поставки пшениці з України впадуть другий сезон поспіль на 32 % внаслідок тривалого впливу війни. І, хоча, Чорноморська зернова ініціатива, дозволила з липня 2022 року відвантажувати Україні пшеницю зі своїх чорноморських портів, однак, виникло кілька логістичних проблем, які стримують темпи відвантажень.

Світові ціни на пшеницю почали поступово знижуватися з того часу як у травні 2022 року, після перебоїв з українським експортом, спричинених війною, вони вирости до рекордного рівня. Чорноморська зернова ініціатива частково дозволила Україні експортувати зерно зі своїх чорноморських портів, зменшити невизначеність та покращити поставки на світових ринках.

З початку 2023 року значні поставки та сильна конкуренція серед експортерів, включаючи активні продажі з боку Російської Федерації та Австралії, зберегли тенденцію до зниження світових цін на пшеницю, які у травні 2023 року впали на 35% порівняно із цінами у травні 2022 року. Хоча ціни на пшеницю все ще на 4 % вище за середнє п'ятирічне значення.

Отже, незважаючи на збільшення виробництва та запасів окремих основних харчових продуктів, глобальні продовольчі системи залишаються вразливими до ризиків, пов'язаних з екстремальними погодними явищами та зміною клімату, геополітичною напругою, змінами у світовій політиці та

подіями на інших ринках. Усе це потенційно може порушити баланс попиту та пропозиції та негативно вплинути на ціни ринку продовольства, а, отже, і світову продовольчу безпеку.

Список використаних джерел

1. FAO. 2023. Food Outlook – Biannual report on global food markets. Rome. 2023. <https://doi.org/10.4060/cc3020en>
2. Food Security Discourse: Challenges for the 21st Century. URL: <https://globaldialogue.isa-sociology.org/articles/food-security-discourse-challenges-for-the-21st-century>.
3. Румик І.І. Продовольча безпека держави: питання теорії, методології, практики: монографія. Київ : ВНЗ «Університет економіки та права «КРОК». 2020. 420 с.

Чагарова Сніжана,
бакалаврантка, освітня програма
«Національна безпека (за окремими сферами забезпечення і видами
діяльності)»
Державний університет «Житомирська політехніка»,
м. Житомир, Україна

Науковий керівник:
Надія Олексунь,
асистент кафедри національної безпеки, публічного управління та
адміністрування, аспірантка
Державний університет «Житомирська політехніка»,
м. Житомир, Україна

ВИКЛИКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ВІДНОВЛЕННЯ ПРОМИСЛОВОСТІ В УМОВАХ ВІЙНИ

Тема переходу України на військову економіку є надзвичайно важливою в сучасних умовах, оскільки повномасштабна війна кардинально змінила економічні пріоритети держави. Концепція розвитку України «зерно та мізки», яка вперше презентована на форумі у Давосі ще до повномасштабної війни, не передбачала розвитку промисловості. Не змінилась ця ситуація і тепер, бо і досі на рівні уряду не прийнято промислової політики, яка б визначала основні вектори розвитку промисловості, зокрема і галузей ВПК. Натомість звіти ЮНКТАД ООН свідчать, що більше ніж 100 країн світу, які формують майже 90% глобального ВВП, такі політики мають, які концентруються або у вертикальному розширенні (наращення індустріальних «м'язів»), або у горизонтальному розвитку (підвищення продуктивності праці та мінімізація відставання від провідних країн світу), або на адаптаційних складниках (адаптація економіки до шостого технологічного укладу) [1].

Національна економіка України має експортну орієнтацію, оскільки понад третина ВВП (34,01% у 2021 році) формується завдяки доходам від експортних операцій. Таким чином, експортний потенціал є важливим чинником економічної безпеки країни. У структурі експорту домінують сировинні товари: чорні метали (20,5% у 2021 році), зернові культури (18,1%), руди, шлак і зола (10,5%), жири та олії (10,3%). Після початку повномасштабної війни з Росією Україна зазнала значних втрат у експортному потенціалі. Зокрема, у березні 2022 року обсяг експорту зменшився майже вдвічі порівняно з лютим, досягнувши \$2,7 млрд. Найбільшу частку (16,3%) у березневому експорті становила залізна руда, обсяг якої склав 3,1 млн. т на суму \$439 млн., тоді як експорт металів майже припинився [4, с.29].

У 2023 році Україна експортувала товарів на \$36 млрд, а імпортувала на \$63,5 млрд. Товарний експорт зменшувався вже другий рік поспіль: з \$68,2 млрд у 2021 році до \$44,2 млрд у 2022 році. Основними експортними товарами є продовольство, здебільшого зерно, та метали, що значною мірою залежать від умов логістики [2].

Отже, експортний потенціал України є важливою складовою її економічної безпеки, проте останні роки відзначаються значними втратами через зовнішні фактори, зокрема військову агресію росії. Зменшення обсягів експорту, зокрема металів і продовольства, впливає на економіку країни, підкреслюючи важливість стабільної логістики для збереження економічної стійкості.

За I квартал 2024 р. експорт товарів становив 10060,9 млн. дол. США, або 97,2% порівняно із I кварталом 2023р., імпорт – 15975,2 млн. дол., або 101,7%. Негативне сальдо склало 5914,3 млн. дол. (за I квартал 2023р. також негативне – 5356,4 млн. дол.). Зовнішньоторговельні операції проводились із партнерами із 205 країн світу [3].

Такі зміни у структурі економіки були спричинені декількома чинниками. По-перше, з позиції «праці», вже близько 6 млн українців виїхало за кордон. Кількість громадян, яка перемістилася до Західної України також вимірюється мільйонами та постійно збільшується. Одночасно, в містах, де мають місце бойові дії, також знаходяться мільйони осіб (Херсон, Миколаїв, Сєверодонецьк, Лисичанськ, Харків, Суми, Чернігів). Тобто кількість економічно активного населення, залученого до створення доданої вартості, різко зменшується.

По-друге, з позицій логістики відбувається морська блокада, зупинено залізничний рух на території ведення бойових дій, зупинено авіаційних рух, автомобільні шляхи перевантажені, актуальною залишається проблема «хаотичних» блокпостів.

По-третє, з позицій бізнесу зменшилась можливість створення продукції та послуг через брак людських та матеріальних (фізичних) ресурсів, зменшення попиту в регіонах ведення бойових дій та прилеглих до них територій через відтік населення, фізична неможливість ведення бізнесу через бойові дії, неможливість збути продукцію на експорт через логістичні проблеми. На прикладі Києва вже зараз спостерігається зменшення продуктового різноманіття в ключових торговельних мережах [5].

Насамперед, військова економіка має шалену різницю з економікою в мирний час (це може відчутися або відчуває кожен громадянин). Оскільки всі

ресурси та кошти спрямовані на фінансування оборонної сфери, яка є однією з ключових в національній безпеці. Спираючись на сьогоднішні реалії передусім потрібно зазначити, що прийняття та вдосконалення військової економіки в країні яка воює є правильним та необхідним рішенням, адже в усі часи та всі держави які були пов'язані з війною переходили на цей варіант економічного забезпечення. Це є важливою складовою забезпечення стабільного економічного фундаменту для ведення оборонних та наступальних дій.

Загалом основним завданням економіки є здатність адаптуватися до ситуації в державі, адже не тільки війна може сколихнути її стійкість, а й різні види внутрішніх та зовнішніх загроз які можуть виникнути в будь який момент. Тому різкий стрибок та падіння економічної сфери. може бути очікуваним та передбачуваним, головне бути до цього готовим та активно аналізувати ситуацію не тільки в середині країни, а й в цілому світі. Статистика економіки України є нестабільною, оскільки певні сфери розвиваються коли інші в цей же час підпадають під кризу. Реальний валовий внутрішній продукт (ВВП) України зріс на 3,7% у II кварталі 2024 року порівняно з II кварталом 2023 року, за попередніми даними Державної служби статистики. У серпні 2024 року ВВП зріс на 3,5% у річному вимірі, за даними Міністерства економіки. За 8 місяців 2024 року зростання ВВП оцінюється на рівні 3,9% у річному вимірі. Це відповідає очікуванням уряду.

Перехід на військову економіку дозволяє зосередити ресурси на оборонних потребах, проте суттєво змінює розподіл бюджетних витрат і впливає на соціально-економічну стабільність. У ключових галузях, таких як металургія та машинобудування, спостерігається спад виробництва, тоді як сільське господарство показує позитивні тенденції, наприклад, зростання експорту зернових та олійних культур. До цього ж по статистиці є зміни в кращу сторону, оскільки за рік Україна збільшила ВВП на 3,7%. Також є покращення у фіскальній політиці, оскільки податкові надходження зросли на 32% порівняно з 2023 роком. Ми можемо помітити, що в різних галузях економіки є свої успіхи та занепади, адже стабілізувати всі сфери одночасно майже неможливо, оскільки система економіки України є багатогранною та стикається з різними труднощами. Не зважаючи на це країна прагне стабілізувати та вирішити питання які підпали під дестабілізацію, а західні партнери надають підтримку для досягнення цієї цілі.

Уряд має розробити довгострокову промислову політику, яка включатиме стимулювання інноваційного розвитку, адаптацію до шостого технологічного укладу та інтеграцію до глобальних економічних трендів. Важливо також створити умови для повернення трудових ресурсів, зокрема через підвищення рівня зайнятості, підтримку бізнесу та покращення логістичних можливостей. Одночасно уряду потрібно вирішувати нагальні питання, такі як стабілізація логістики, покращення бізнес-клімату та мінімізація соціальних наслідків війни. Це допоможе створити фундамент для поствоєнного відновлення та підвищення конкурентоспроможності української економіки на світовій арені. Західна підтримка в цьому процесі відіграє вирішальну роль, забезпечуючи фінансову, технічну та гуманітарну допомогу.

Список використаних джерел

1. Економіка війни: чому ми досі не на «воєнних рейках» і як на них стати. URL: <https://www.ukrinform.ua/amp/rubric-economy/3825972> (дата звернення: 19.11.2024).
2. Економіка України у 2023 році: головне - Центр економічної стратегії. URL: <https://ces.org.ua/ukrainian-economy-in-2023-tracker-overview/>
3. Зовнішня торгівля України товарами за I квартал 2024 року | Державна служба статистики України. URL: <https://stat.gov.ua/uk/publications/zovnishnya-torhivlya-ukrayiny-tovaramy-za-i-kvartal-2024-roku>
4. Національна академія наук. Державна установа «Інститут регіональних досліджень імені М. І. Долішнього НАН України». Економіка регіонів України в умовах війни: ризики та напрямки забезпечення стійкості. URL: <https://ird.gov.ua/irdp/p20220033.pdf> (дата звернення: 19.11.2024).
5. Трекер економіки України під час війни - Центр економічної стратегії. URL: <https://ces.org.ua/tracker-economy-during-the-war/>

Чуйко Олег,
магістрант, освітня програма
«Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії»
Західноукраїнський національний університет,
м. Тернопіль, Україна

Науковий керівник:
Оксана Тулай,
доктор економічних наук, професор
Західноукраїнський національний університет,
м. Тернопіль, Україна

МІГРАЦІЯ ЯК ПРОБЛЕМА СОЦІАЛЬНОГО ТА ПОЛІТИЧНОГО ХАРАКТЕРУ

Дослідження міграції як проблем соціального та політичного характеру має важливе значення для розуміння глибинних причин, наслідків і механізмів управління міграційними процесами. Вивчення даного явища дозволяє ефективніше реагувати на виклики, які воно створює, і використовувати його потенціал для розвитку суспільства. Аналіз економічних, соціальних, екологічних, політичних та культурних чинників дозволяє розробити ефективні стратегії для зменшення примусової міграції (війни, переслідування, бідності) і сприяння добровільній міграції, яка приймається як мігрантам, так і приймаючим суспільством.

Міграція та її складові (імміграція та еміграція) стали основними ознаками сучасного світу, де зростає кількість держав і людей, залучених до міграційних процесів. По-перше, багато країн стоять перед вибором: або змиритися зі зменшенням чи старінням власного населення, або сприяти імміграції з усіма витікаючими наслідками. По-друге, боротьба з безробіттям та його наслідками

ставить це питання в розряд першочергових для багатьох країн світу.

В основі зміни вектора трудової міграції в напрямку європейських країн лежить декілька важливих факторів, головними з яких є геополітичні зміни, ринкова економіка, яка посилює переміщення робочої сили через відмінності умов праці, її оплати, поступова лібералізація візового режиму з країнами ЄС, що призвело до відкриття їх національного ринку праці та легального та безпечного працевлаштування іноземців [2].

Сьогодні світ перебуває у так званому розмаїтті міграційних потоків. З одного боку, приймаючі країни потребують менше низькокваліфікованих працівників. З іншого боку, економіка країн-реципієнтів потребує більшого вдосконалення за допомогою нових технологій, які вимагають висококваліфікованих працівників. Однак за наявності відповідної стратегії та політики міжнародна міграція може сприяти національному розвитку як країни походження, так і країни призначення. Нелегальна імміграція, яка є візитною карткою сучасної імміграційної системи, є гострою проблемою [1].

Отже, міграція є фактором збільшення в демографічному, економічному, політичному та культурному розвитку, і її дослідження дозволяє глибше зрозуміти тенденції, виклики та можливості цього явища. Зміна примусової міграції (через війну, бідність, переслідування) потребує системних заходів, зокрема політичної стабільності, економічного розвитку та дотримання прав людини.

Для багатьох країн міграція стає відповіддю на демографічні виклики, такі як старіння населення чи дефіцит робочої сили. Геополітичні зміни, економічні фактори та лібералізація візового режиму стимулюють зростання міграційних потоків до європейських країн. Водночас ці країни зменшують потребу в низькокваліфікованих спеціалістах, акцентуючи увагу на залучених висококваліфікованих спеціалістів.

Нелегальна імміграція створює значні проблеми для приймаючих держав, включаючи порушення прав людини, економічні втрати та напруження в суспільстві. Таким чином, міграція є не лише викликом, але й можливостями для розвитку суспільства, якщо забезпечити ефективне регулювання та співпрацю на міжнародному рівні.

Список використаних джерел

1. Гетьманцева Н. Проблеми міграції як соціального явища. *Правові виклики сучасності: міжнародна міграція в умовах глобалізації* : Матеріали I Міжнар. наук.-практ. онлайн конф. Чернівці : Чернівець. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича, 2020. С. 40-44.

2. Палазова Т. М., Ткачук Ю. В. Міграційна політика як чинник впливу на соціально-економічні процеси в сучасному світовому просторі. *Політикус : наук. журнал*. 2020. № 5. С. 160-165.

ШАРАК Любов,
*магістрантка, освітня програма «Міжнародні відносини, суспільні комунікації
та регіональні студії»
Західноукраїнський національний університет,
м. Тернопіль, Україна*

ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ПУБЛІЧНОЇ ДИПЛОМАТІЇ ЯК СКЛАДОВОЇ УКРАЇНСЬКО-ПОЛЬСЬКОГО СПІВРОБІТНИЦТВА

Публічна дипломатія в умовах російської агресії проти України переосмислила своє значення, надаючи нові інструменти для впливу на міжнародну спільноту. У тих ситуаціях, де традиційна дипломатія мала обмежений вплив або взагалі була безсила, саме суспільні ініціативи привернули увагу до потреб України в сучасному озброєнні. Завдяки відеозверненням Президента України до міжнародної аудиторії та багатотисячним протестам на вулицях великих міст, значна частина населення різних країн висловила свою солідарність.

У результаті, завдяки активній громадській позиції і нестандартним підходам, Україна змогла не лише здобути підтримку, але й швидко змінити свій імідж на міжнародній арені. Це показало, що в умовах сучасних викликів публічна дипломатія є не лише дієвим інструментом, а й гарантією стійких міжнародних зв'язків.

У період війни публічна дипломатія України набула надзвичайної ваги і стала важливим механізмом впливу на міжнародну аудиторію. Використання «м'якої сили» дозволило Україні не лише заявити про свою унікальність, але й посилити своє культурне представництво на світовій арені. Завдяки цьому міжнародна спільнота змогла краще зрозуміти та оцінити українську культуру, яка є невід'ємною частиною глобального культурного простору [4].

Зусилля України у сфері публічної дипломатії допомогли розкрити такі фундаментальні риси українського народу, як сміливість, героїзм, рішучість і витривалість. Ці якості стали більш зрозумілими і відчутними для світової спільноти, що сприяло зміцненню позитивного іміджу України як країни, яка відстоює демократичні цінності та свободу.

Українські політичні та культурні ідеали на міжнародній арені набули чіткості та визнання. Це призвело до того, що Україна стала асоціюватися з цінностями свободи та демократії, що суттєво змінило сприйняття країни на міжнародній арені. Цей успіх публічної дипломатії демонструє здатність України активно впливати на глобальну свідомість навіть у найскладніші часи.

Дипломатичні зв'язки – це фундамент міжнародних відносин, що сприяє встановленню стабільності, безпеки та співпраці між країнами. Вони охоплюють укладення договорів, участь у міжнародних організаціях, а також підтримку постійних контактів між урядами [2, С. 230].

Після початку повномасштабного вторгнення Польща прийняла мільйони українських біженців, організувала низку ініціатив для їхньої інтеграції та забезпечення базових потреб, що суттєво зміцнило міждержавні відносини. Публічна дипломатія відіграє ключову роль у цьому процесі, оскільки дозволяє

ефективно комунікувати з громадськістю як в Україні, так і в Польщі, сприяючи формуванню позитивного образу обох країн і підтримці українського народу на міжнародному рівні.

Польща отримує кілька важливих переваг від прибуття українських біженців. По-перше, вони сприяють зростанню економіки. Багато українців знаходять роботу в різних секторах, тим самим заповнюючи прогалини на ринку праці. Це особливо важливо в умовах старіння населення Польщі, де часто не вистачає робочої сили для виконання базових завдань.

По-друге, українські біженці збагачують культурне середовище країни. Взаємодія з українськими традиціями та культурними цінностями сприяє взаєморозумінню та зміцненню дружніх зв'язків між двома народами. Це може стимулювати культурний обмін та розвиток творчих індустрій.

Третій аспект полягає у демографічних змінах. Завдяки припливу мігрантів з України, Польща отримує можливість збільшувати народжуваність, що позитивно впливає на її демографічну ситуацію.

Крім того, українці в Польщі значною мірою збагачують суспільну сферу, залучаючи нові ідеї та підприємницький дух. Багато з них відкривають власні бізнеси, створюючи нові робочі місця та сприяючи економічній активності.

Важливо також відзначити, що гуманітарна підтримка українців покращує міжнародний імідж Польщі, демонструючи її як країну, спроможну надавати допомогу та підтримку в складні часи. Загалом, українські біженці сприяють різнобічному розвитку Польщі, роблячи її більш відкритою та динамічною державою.

На думку відомого фахівця з міжнародних відносин Генрі Кіссінджера, «дипломатія є мистецтвом управління взаємозалежностями» [2, С. 235]. Для ілюстрації тези Генрі Кіссінджера про дипломатію як «мистецтво управління взаємозалежностями» в сучасних українсько-польських стосунках чудово підходить ситуація з гуманітарною та військовою підтримкою України з боку Польщі після початку повномасштабного вторгнення Росії в Україну. Це яскравий приклад взаємозалежності та ефективного дипломатичного управління у відповідь на кризу, коли обидві країни координували дії для подолання спільних загроз і викликів [2, С. 346].

За словами польського політика Дональда Туска, «Польща розглядає Україну як важливого партнера, а її стабільність та незалежність – як питання безпеки всього регіону». Цей підхід відображає геополітичні інтереси Польщі, яка бачить Україну як буферну зону між Європою та Росією, а також як союзника у протистоянні зростаючим загрозам зі Сходу.

Польща вбачає в Україні важливого союзника для стабільності та безпеки регіону, особливо через її географічне розташування між Європою та Росією. Підтримка України з боку Польщі забезпечує сильну лінію оборони від потенційних загроз зі Сходу. Польща, як член НАТО, може виступати каналом для тіснішої співпраці між Україною та Альянсом, підтримуючи інтеграційні амбіції України і зміцнюючи обороноздатність усього регіону [3].

У своїх зусиллях допомогти Україні Польща також посилює власний міжнародний імідж. Активна підтримка України дозволяє Польщі зміцнювати роль регіонального лідера, який виступає на захист демократичних цінностей і

допомагає сусідам протистояти зовнішнім загрозам. Це сприяє розширенню впливу Польщі в Європейському Союзі та зміцненню її позицій як важливого партнера в Східній Європі.

Також, вона зацікавлена в економічному розвитку України, оскільки це відкриває нові можливості для польських компаній. Стабільна і сильна Україна може бути надійним економічним партнером і ринком для польських товарів та інвестицій. Польща зацікавлена також у розвитку інфраструктурних проєктів, які з'єднують країни, включаючи транспортні та енергетичні коридори.

З моменту Революції Гідності в Україні і до теперішніх подій польський уряд активно демонструє солідарність з українцями, що посилює міждержавні зв'язки. Це не лише сприяє розвитку культурного і соціального діалогу, але й допомагає формувати позитивний імідж Польщі серед українського населення, що в майбутньому може зміцнити двосторонні відносини [1].

Але завжди є певне «але», тому варто дивитися на такий перебіг подій із двох сторін монети.

Позиціонування України як буферної зони між Європою та Росією також несе ризики для самої Польщі. Така роль передбачає потенційну напругу та навіть конфліктні ситуації з Росією, що можуть вплинути на польську безпеку. Якщо конфлікт між Росією та Україною загостриться, Польща може зустрітися із безпосередніми наслідками, такими як потоки біженців вже із країни чи потреба в нарощуванні власних оборонних ресурсів.

Підтримка України потребує значних фінансових ресурсів з боку Польщі. Це включає допомогу українським біженцям, гуманітарну допомогу та військову підтримку. Польська економіка відчуває навантаження через збільшення витрат на оборону та соціальну підтримку, що може викликати занепокоєння серед польського населення.

Активна підтримка України може не завжди знаходити схвалення у політикумі Польщі. Деякі політичні сили у Польщі висловлюють занепокоєння з приводу того, що надмірна підтримка України може викликати соціальні проблеми та підривати фінансову стабільність країни. Наприклад, партія «Конфедерація» неодноразово висловлювала критичні зауваження щодо витрат на підтримку України. Внутрішні політичні суперечності можуть ускладнити подальше поглиблення українсько-польського партнерства.

Попри солідарність у сучасному контексті, історичні суперечності продовжують впливати на відносини між двома країнами. Польсько-українські відносини мають непросте минуле, яке включає конфлікти та історичні травми. Іноді це призводить до політичних напружень, які можуть перешкоджати більш тісному співробітництву. Польський історик Ян Томаш Гросс зазначає, що «необхідність вирішувати історичні суперечності є важливою умовою для тривалого миру і співпраці» [5].

Отже, співпраця між Україною та Польщею дійсно стала значущим елементом у регіональній політиці, маючи на меті зміцнення стабільності й безпеки. Обидві країни активно працюють над спільними проєктами, що охоплюють широкий спектр сфер, включаючи економіку, культуру та безпеку. Польща виступає важливим партнером України в процесі інтеграції до

Європейського Союзу та НАТО, оскільки це також відповідає інтересам самої Польщі у контексті укріплення східного флангу Європи.

Дипломатична підтримка з боку Польщі виявляється в регулярних двосторонніх візитах на високому рівні, а також у підтримці України на міжнародних форумах. Польща не лише надає дипломатичну, але й практичну підтримку через обмін досвідом реформ та адаптації до європейських стандартів. Економічне співробітництво розвивається за допомогою спільних інвестиційних проєктів, спрямованих на модернізацію інфраструктури і розвиток енергетичного сектору.

Втім, співпраця не обходиться без викликів. Існують питання, що стосуються історичної пам'яті та національної ідентичності, які потребують делікатного підходу і подальшого діалогу для уникнення конфліктів. Економічні труднощі, зростаюча потреба у фінансових та людських ресурсах можуть стати бар'єрами на шляху реалізації спільних проєктів.

Незважаючи на це, посилена політична воля обох країн спрямована на подолання цих викликів через координацію зусиль та пошук компромісів. Це робить співробітництво між Україною та Польщею стратегічно важливим для обох держав і забезпечує перспективи для подальшого спільного розвитку у різних сферах.

Список використаних джерел

1. Дмитро Кулеба: Люблінський трикутник – це яскравий приклад нового тренду міжнародної політики. Міністерство закордонних справ України. URL: <https://mfa.gov.ua/news/dmitro-kuleba-lyublinskij-trikutnik-ce-yaskravij-priklad-novogo-trendu-mizhnarodnoyi-politiki> (дата звернення: 25.10.2024)

2. Кіссинджер Г. Дипломатія; пер. з англ. К.: Видавнича група КМ Букс, 2018. 930 с.

3. Люблінський трикутник – новий формат України, Польщі та Литви. Посольство України в Румунії. URL: <https://romania.mfa.gov.ua/news/lyublinskij-trikutnik-novij-format-ukrayini-polshchi-ta-litvi> (дата звернення: 20.10.2024).

4. Стан та перспективи стратегічного партнерства Польщі та України. Міжнародна група з дослідження відносин Польщі та України. URL: https://www.iir.edu.ua/sites/default/files/2023-03/ФІНАЛ_-_Stan%20i%20perspektywy%20partnerstwa_UA_2--XII-1.pdf

5. Ян Томаш Гросс: «Історія знає багато прикладів, коли сусіди починали вбивати одне одного, щойно ситуація дозволяла». URL: https://lb.ua/culture/2021/10/31/497370_yan_tomash_gross_istoriya_znaie_bagato.html

Швирида Олександр,
магістрант, освітня програма
«Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії»
Західноукраїнський національний університет,
м. Тернопіль, Україна

ПЕРСПЕКТИВИ ПРАВЛІННЯ ТАЛІБІВ В АФГАНІСТАНІ: ПОЛІТИКО-ЕКОНОМІЧНИЙ ВИМІР

Інституціоналізація талібану є складним процесом трансформації від участі в конфліктах до структурованих форм влади. Важливими факторами, що впливають на стабільність руху талібан, є внутрішні та зовнішні загрози, які варіюються від внутрішньої фракційності до міжнародного тиску. У випадку талібану, консолідація влади відбувається в умовах опору з боку як внутрішніх, так і зовнішніх акторів. Зміни в політиці талібану можна пояснити спробами адаптації до нових викликів, зокрема до можливості трансформації ідеологічних груп у напрямку прагматичнішого управління. Внутрішні суперечки та напруження між традиційними ідеями талібану та вимогами сучасного управління можуть викликати нестабільність у довгостроковій перспективі.

У глобальному просторі талібан наразі обмежений у своїх діях і зазнає невдач у плануванні великих атак, але він продовжує діяти як загроза для регіональної стабільності та міжнародної безпеки. Навіть при зниженні інтенсивності нападів, талібан може використовувати періоди затишшя для підготовки до майбутніх операцій. Щодо російсько-української війни, яку таліби визнають як конфлікт, то таліби закликають до стриманості [1].

Історичний розвиток політичної системи талібану відображає досвід конфлікту між традиційними релігійними принципами та вимогами до модернізації держави в умовах політичного відчуження. Сучасні комунікації щодо моделі майбутнього Емірату (іранської чи саудівської) та релігійних основ державного управління можуть бути наслідком як багаторічного зовнішнього тиску на талібан, так і прагнення частини руху до внутрішньої легітимації через адаптацію до регіональних і міжнародних стандартів управління.

Політична нестабільність, соціально-економічні умови та фрагментація всередині талібану роблять афганське середовище сприятливішим для радикалізації та діяльності іноземних екстремістських угруповань. Це доводить зростаючий інтерес провідних інститутів і учених. Афганський інститут стратегічних питань досліджує тероризм та контртерористичні акції [2]. Сохайл А. (Sohail A.) окреслює структуру і стратегію талібану з точки зору радикалізації [3]. Семпл М. (Semple M.) відстежує риторику, ідеологію та удосконалення організаційної структури руху талібан [4]. Харпвікен К. (Harpviken K.) відзначає системність зовнішньої політики афганського талібану [5].

В Афганістані таліби вчаться керувати авторитарною державою і закулісна політико-економічна динаміка впливає на їхні дії, зокрема власна ідеологія може переважити міркування більш вузьких власних інтересів для авторитарного режиму та його керівництва. Це можна розглядати через призму теорії ретро-модернізації, яка передбачає повернення до традиційних соціальних структур у

відповідь на неспроможність модернізаційних реформ. Талібан має можливості зберегти контроль над країною та забезпечити міжнародне визнання, за умови відмови від ідей зовнішньої експансії.

Протягом 2021-2024 років талібан перестав публікувати будь-які дані про бюджетні витрати Афганістану і оглядово публікує бюджет на поточний фінансовий рік (деякі заголовні цифри). Адміністрація талібану інформацію про доходи і витрати для оцінювання бюджетного процесу розглядає як «державну таємницю». Така практика щодо державних фінансів дозволяє талібану використовувати ресурси, які вони мобілізують на користь режиму, без зовнішнього моніторингу.

Талібан продовжує зберігати потенціал важливих державних установ, включаючи митну адміністрацію і розвідувальні агентства для реалізації власних інтересів. Щодо оподаткування, торгівлі і транспорту талібан продемонстрував компетентність і ефективність. Ефективність талібану в боротьбі з корупцією, яка була масовим явищем за часів республіки, сприяла зростанню податкових надходжень і доходів бюджету. У 2023 році Афганістан отримав вигоду від активної регіональної торгівлі, зокрема експорту вугілля до Пакистану та мінералів, що забезпечило біля 2 млрд експорту, але в 2024 році обсяги експорту значно скоротилися [6].

Процеси інституційної слабкості та геополітичні інтереси часто сприяють відродженню релігійних або кланових режимів в країнах із слабкою державністю. Талібан, використовуючи ці чинники системно адаптує свою політику для утримання влади. ІД-Х залишається загрозою для стабільності Афганістану та регіону в цілому. Попри зусилля талібану з її знищення, ІД-Х продовжує функціонувати і має певні перспективи для відродження через вміння адаптуватися до нових умов, що підкреслює складність протистояння тероризму у країні, яка переживає політичний і економічний хаос.

Прагматизм демократичної спільноти у взаємодії з талібаном відповідає стратегії «обмеженого впливу», яку використовують у конфліктах з нерегулярними режимами. Згідно з теоріями миротворчих процесів, у таких випадках взаємні вигоди і поступки можуть сприяти зменшенню насильства і створенню можливостей для хоча б часткової стабілізації. Такі прагматичні взаємодії можуть дозволити Західному альянсу частково коригувати політику талібану або хоча б віддалити його від найрадикальніших кроків.

Підсумовуючи зазначимо, що економічна ситуація в Афганістані залишається вкрай нестабільною і прогнозоване зростання економіки є обмеженим за відсутності значних інвестицій у розвиток. У перспективі врегулювання політико-економічних вимірів і зовнішня допомога може активізувати масштабні проекти, які сприятимуть створенню робочих місць та покращенню інфраструктури Афганістану.

Список використаних джерел

1. «Ісламська держава» і Пакистан: через 3 роки після захоплення Афганістану. «Талібан» має нових ворогів.
URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/taliban-pakistan-kabul-capture-anniversary/33078960.html>

2. Fitton-Brown E. Can Terrorists Become Counter-Terrorists? Afghan Institute for Strategic Affairs. URL: <https://www.aissonline.org/en/opinions/can-terror.../1148>
3. Sohail A. Taliban: Structure, Strategy, Agenda, and the International Terrorism Threat. European Eye on Radicalization. URL: <https://eeradicalization.com/taliban-structure-strategy-terrorismreport-ajmal-sohail/>
4. Semple M. Rhetoric, Ideology and Organizational Structure of the Taliban Movement. United States Institute of Peace. URL: <https://www.usip.org/publications/2015/01/rhetoric-ideology-andorganizational-structure-taliban-movement>
5. Harpviken K. The Foreign Policy of the Afghan Taliban. Peace Research Institute Oslo (PRIO). URL: <https://www.prio.org/publications/12644>
6. Afghanistan-BBC News. URL: [bbc.com/news](https://www.bbc.com/news)

Шевчук Андрій,
*доктор історичних наук, професор,
Державний університет «Житомирська політехніка»,
м. Житомир, Україна*

Пасічник Андрій,
*асистент
Державний університет «Житомирська політехніка»,
м. Житомир, Україна*

НАФТОВИЙ ЧИННИК У ФОРМУВАННІ СТРАТЕГІЧНОГО ПАРТНЕРСТВА США ТА АЗЕРБАЙДЖАНУ: СУЧАСНІ ВИКЛИКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ (2020-2024 РР.)

На початку ХХІ ст. після розпаду СРСР США стали глобальною наддержавою, що зумовило особливу увагу Вашингтону до розвитку двосторонніх відносин із країнами стратегічно важливих регіонів, зокрема Південного Кавказу. Цей регіон став ареною переплетіння інтересів не лише локальних акторів, але й світових держав, де Азербайджан, Вірменія та Грузія опинилися в епіцентрі геополітичного протистояння між Іраном, Росією та Туреччиною.

Перемога Азербайджану у Другій карабаській війні 2020 р. змінила геополітичний баланс регіону, що вплинуло на американо-азербайджанські відносини. Стратегічне значення Азербайджану для США посилилось через його роль у диверсифікації європейського енергопостачання, особливо в контексті російсько-української війни. Розширення Південного газового коридору відповідає американським інтересам щодо зменшення впливу Росії та Ірану на європейському енергетичному ринку.

У науковій літературі існує значний масив досліджень американо-азербайджанських відносин після 1991 р., але події 2020 р. на Кавказі потребують нового аналізу цих взаємин, особливо крізь призму *realpolitik*. Г.

Кіссинджер розмірковував про замітники для США стратегії стримування періоду холодної війни та що має бути керівним принципом американської зовнішньої політики [3, с. 784, 787]. Ф. Фукуяма розглядає відносини через призму балансу між демократичними прагненнями та авторитарними тенденціями [5, с. 503 – 504, 507], що дає відповідь про авторитаризм в Азербайджані. Дослідники, такі як Дж. Е. Стрейкс, наголошують на важливості розуміння зовнішньої політики Азербайджану не просто як результату конкуренції між Сходом і Заходом, а як складного багатовекторного процесу [15]. Значну роль у двосторонніх відносинах відіграють енергетичні ресурси та регіональна безпека, що призвело до так званої "Great Power Game" на Кавказі (Р. Ядав [16]). П. Т. Мустафазаде вважає, що видобуток і транспортування нафти й газу, а також участь Азербайджану в антитерористичних операціях НАТО в Афганістані та Іраці стали основою для визначення американо-азербайджанських відносин як «стратегічного партнерства» станом на 2019 р. [4]. Азербайджан прагне зберігати збалансовану зовнішню політику між різними міжнародними гравцями, хоча конфлікт у Нагірному Карабаху суттєво впливає на цей баланс. Друга карабаська війна 2020 р. значно змінила геополітичну ситуацію в регіоні, що вимагає нового осмислення американо-азербайджанських відносин у контексті енергетичної безпеки та демократичних перетворень.

Після розпаду Радянського Союзу та проголошення незалежності Азербайджану 18 жовтня 1991 р. (Конституційний акт), країна зробила перші кроки до встановлення співпраці зі США. Уже 25 грудня 1991 р. Сполучені Штати офіційно визнали Азербайджан як нову незалежну державу на Кавказі. Подальші відносини отримали важливий розвиток 17 березня 1992 р., коли у Баку було відкрито американське посольство. Протягом 1991–1992 рр. уряд США уважно вивчав ситуацію в Азербайджані, щоб сформулювати свою зовнішню політику щодо цієї держави [2, с. 355–356]. Проте, період кінця ХХ – початку ХХІ ст. слід розглядати під кутом зору складних трансформаційних змін безпекового, демократичного та економічного характеру. Особливий вплив мала Війна за Нагірний Карабах.

Сучасний Азербайджан є державою з населенням 10,306 млн осіб [14] та валовим внутрішнім продуктом 72,36 млрд доларів (2023), що забезпечує ВВП на душу населення у 7155,1 долара [11; 12]. Володіючи потужним нафтопромисловим комплексом, країна також зміцнила свої позиції як регіонального лідера, зокрема завдяки перемозі у Другій Карабаській війні та відновленню суверенітету над Нагірним Карабахом. Важливим аспектом економічної та національної безпеки Азербайджану є його підтверджені запаси нафти обсягом приблизно 7 млрд барелів, що ставить країну на 18-ту позицію у світовому рейтингу. Нафтогазова галузь формує понад половину бюджетних надходжень країни [10].

Ключовим елементом контролю над нафтовими потоками є участь Азербайджану в розширеній групі ОПЕК+, створеній у 2016 р., яка включає 24 країни. На момент створення альянс контролював 55% світових нафтових поставок і 90% підтверджених запасів [9]. У рамках домовленостей ОПЕК+ у 2020 р. Азербайджан погодився скоротити добовий видобуток нафти, встановивши жорсткі обмеження: до 554 тис. барелів у травні-червні 2020 р., 587

тис. барелів із липня до грудня, і 620 тис. барелів із січня 2021 до квітня 2022 р. [10].

Окрім нафти, Азербайджан активно збільшує експорт природного газу, особливо до Європи, зокрема через Південний газовий коридор (SGC), довжина якого становить 878 км, а основним джерелом є родовище Шах-Деніз із запасами 1,2 трлн кубометрів. У 2023 р. через цей коридор до Європи було поставлено 11,8 млрд кубометрів газу, і очікується, що до 2024 р. обсяги зростуть до 12 млрд кубометрів. Азербайджан також постачає газ до Туреччини (5 млрд кубометрів) і Грузії (1,3 млрд кубометрів) [13].

США відіграють ключову роль у використанні енергетичних ресурсів Азербайджану для досягнення своїх геополітичних цілей, зокрема зменшення залежності Європи від енергоносіїв Росії та Ірану. У 2022 р. експорт Азербайджану склав 19,4 млрд доларів для сирової нафти, 15,5 млрд доларів для газу та понад 1 млрд доларів для очищеної нафти і мінералів. Основними імпортерами енергоресурсів стали Італія, Туреччина, Ізраїль, Індія та Греція [7]. Важливо зазначити, що Китай, геополітичний конкурент США, не отримує значних поставок з Азербайджану – у 2022 р. експорт до КНР склав лише 114 млн доларів, або 0,58% від загального обсягу [6, с. 111; 8].

Азербайджан має амбітні плани нарощування експорту енергоносіїв до Європи. Президент Ільхам Алієв 24 жовтня 2022 р. заявив у Тбілісі про намір збільшити обсяги постачання газу до Європи до 20 млрд кубометрів на рік до 2027 р. та постачати 5 млн тонн нафти через нафтопровід Баку-Тбілісі-Джейхан [1].

Отже, енергетичні ресурси є фундаментальним чинником геополітичної стратегії Азербайджану, дозволяючи країні відігравати важливу роль у регіональних і глобальних процесах. Через експорт нафти й газу Азербайджан зміцнює свої позиції як ключовий партнер Європейського Союзу, Сполучених Штатів та інших держав. Співпраця з ОПЕК+ дає змогу регулювати обсяги видобутку, підтримуючи стабільність цін на енергоресурси, що важливо для економіки країни. Водночас, успішне використання нафтогазового потенціалу дозволяє Баку активно впливати на геополітичну ситуацію в регіоні Кавказу та бути важливим гравцем у світовій енергетичній політиці.

Перспективи американо-азербайджанської співпраці в енергетичній сфері ґрунтуються на спільних інтересах у забезпеченні стабільності енергетичних поставок, диверсифікації джерел енергії для Європи та зміцненні ролі Азербайджану як ключового гравця на світовому ринку енергоресурсів.

Список використаних джерел

1. Азербайджан планує збільшити постачання газу до Європи майже вдвічі – Алієв. *Радіо Свобода*. 2022. 24 жовтня. URL: <https://cutt.ly/pens6Y0g>
2. Гасанов А. *Современные международные отношения и внешняя политика Азербайджана*. Баку: «Zərdabi LTD» ММС, 2013. 1008 стр.
3. Кіссинджер Г. *Дипломатія*. Київ: Вид. група КМ-БУКС, 2023. 864 с.
4. Мустафазаде П. Т. Зовнішньополітичні відносини Азербайджану та США в Каспійському регіоні. *Вісник Львівського університету. Серія: міжнародні відносини*. 2019. Вип. 46. С. 182–188.

5. Фукуяма Ф. Витоки політичного порядку. Від прадавніх часів до Французької революції. Київ: Наш формат, 2018. 576 с.
6. Шевчук А. В., Шевчук Л. М., Войтюк О. С. Китайсько-азербайджанські відносини у ХХІ ст.: політичний, економічний та культурно-освітній виміри. *Sciences of Europe*. Praha, Czech Republic. 2024. № 139. С. 104-112.
7. Azerbaijan. OEC (Observatory of Economic Complexity). URL: <https://oec.world/en/profile/country/aze>
8. Azerbaijan. OEC (Observatory of Economic Complexity). Crude Petroleum. URL: <https://cutt.ly/QensPKKz>
9. Cohen A. OPEC Is Dead, Long Live OPEC+. *Forbes*. 2018. URL: <https://cutt.ly/hensRYXJ>
10. Gadimova N. Azerbaijan Backs OPEC+ Deal To Cut Oil Production. *Caspian News*. 2020. 12 April, URL: <https://cutt.ly/bensRoso>
11. GDP (current US\$) – Azerbaijan. The World Bank. <https://cutt.ly/aensWHwq>
12. GDP per capita (current US\$). Azerbaijan. The World Bank. <https://cutt.ly/gensEOo0>
13. Hajiyeveva G. Azerbaijan Begins Gas Supply to Slovenia, Expands Footprint in Europe. *Caspian News*. 2024. 7 August. URL: <https://cutt.ly/VensR8u1>
14. Republic of Azerbaijan. International monetary fund. URL: <https://www.imf.org/en/Countries/AZE>
15. Strakes J. E. Situating the «Balanced Foreign Policy»: The Role of System Structure in Azerbaijan's Multi-Vector Diplomacy. *Journal of Balkan and Near Eastern Studies*. 2013. № 15 (1). P. 37–67. URL: <https://cutt.ly/Ben0eMA8>
16. Yadav R. Energy Diplomacy In Azerbaijan's Foreign Policy. *Think India*. 2019. V. 22 (3). P. 570–580. URL: <https://cutt.ly/Hen0uW71>

ЧАСТИНА II.

ЕСЕ ПЕРЕМОЖЦІВ КОНКУРСУ «МОЛОДЬ - МАЙБУТНЄ УКРАЇНИ»

*Ватацак Василина,
бакалаврантка, освітня програма
«Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії»
Західноукраїнський національний університет,
м Тернопіль, Україна*

ПАТРІОТИЗМ УКРАЇНСЬКОЇ МОЛОДІ - НЕВМИРУЩИЙ

Холодно... Як же було холодно в той день. Для мене він став вирішальним та, як згодом виявилось, останнім у моєму земному житті. Мені було всього 20, чи, може, й менше, чесно, вже навіть не пам'ятаю. Але можете запитати в моєї матері, вона знає все, пам'ятає про мене більше ніж я сам. Такі вони, матері – вірні, люблячі та жертовні для своїх дітей. Пригадую, як наказувала не ризикувати, не «грати в героя», бо так як і більшість вважала, що ми, звичайний народ, нічого не вдіємо, але тоді у мене крутилась в голові одна цитата: «Україну може змінити тільки молодь». Вибачте мені, голова тепер дірява, тож я вже не пригадаю точно де, коли й від кого почув її (якщо я плутатиму щось в своєму монолозі, то сильно на мене не зліться). Тож, хоч матінка мене просила сидіти вдома, я не міг собі цього дозволити.

Мене завжди дивувало, як ці дорослі так швидко змінюються? Коли настає момент того сумнівного спокою, розваженості чи то вірніше покори? Покори перед життям, змирення з фактом старіння та наближення кінця? Чому буйна кров так швидко застигає в венах?! Моя дорога матуся була такою ж раніше... Такою як я! Вона стояла на граніті разом з іншими студентами, хоч і боялась можливих наслідків, та бездіяльності своєї лякалась сильніше. Тож, як ви вже зрозуміли, у мене зовсім не було вибору, бо в мужніх батьків діти ще сміливіші. Та ви не думайте, що я просто задавака – визнаю, що було неспокоїно на душі, іноді нестерпно страшно, але вогонь, який розпалив в моєму серці Майдан зігрівав мене з середини, палив всі сумніви та суперечливі думки.

В найбільш важкі моменти я згадував прабабусю, жінку з ласкавою вдачею, іноді занадто добру до своїх неслухняних онуків. Вона була дрібненька, трошки навіть зморена, але очі її завжди посміхались мені. Пам'ятаю як прадід кликав її родзинкою, нас малих це дуже веселило. Колись я запитав, що з її пальцями, чому вони викривлені, бабуся посмутніла, в її очах кольору м'яти з'явилися пекучі сльози. От я, ще першокласник, засмутився разом з нею, і неотримавши жодної відповіді, прийшов до висновку, що певно це хвороба. Вже після смерті прабабусі її син, себто мій дідусь, розповів, що вона в молодості була зв'язковою і витерпіла знущання та допити. Якщо ця слабка здоров'ям та мила жінка змогла витримати, то хіба я не зможу?

Принципи. Принципи та цінності лікують в тяжкі часи. Хтось від них відступається в сподіванні врятуватись, хтось же хапається за них, як за останню

надію, принаймні останню надію зберегти свою совість. Українська молодь має мати чіткі принципи і точно знати хто нам друг, а хто ворог, щоб потім не хоронити свою свободу та мрії в могилу.

Кому цікаво, то Майдан я пережив, поховав своїх друзів і частинку себе разом з ними. Той останній день, про який я казав на початку настав пізніше, десь приблизно через років десять. Я лиш пам'ятаю, що то був лютий місяць. Лютий не через погоду, а через війну. «Є щось, що не може вмерти навіть на війні» - Іван Багряний. Нехай юнацький запал і патріотизм української молоді завжди будуть невмирущими.

*Диса Вероніка,
бакалаврантка, освітня програма
«Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії»
Західноукраїнський національний університет,
м Тернопіль, Україна*

МОЛОДЬ – ЦЕ РУШІЙНА СИЛА СУСПІЛЬСТВА

Молодь змінює Україну. Молодь – це рушійна сила суспільства, здатна змінювати країни та творити нове майбутнє. Сьогодні, в той час, коли Україна переживає непрості часи, саме молоді люди знаходяться на передньому краї боротьби за майбутнє своєї країни. Вони сповнені енергії, сил, насаги, ідей і бажання змінити світ на краще, і це дає їм надію і підтримку нашій державі. Це також вбачав Богдан Гаврилишин, видатний український економіст і громадський діяч, неодноразово підкреслював, що саме молодь є рушійною силою змін і розвитку в Україні. Його слова "Україну може змінити лише молодь" стали своєрідним гаслом для багатьох молодих українців, які прагнуть будувати кращу країну.

Але чому саме молодь вважають майбутнім України? У молодих людей свіжий погляд на речі, вони не обтяжені радянським минулим і стереотипами. Вони більш відкриті змінам і новим ідеям. За словами Богдана Гаврилишина: "Молодь – це найбільш освічена і мобільна частина населення.", що означає, що багато молодих українців мають вищу освіту, володіють іноземними мовами і готові до міжнародної співпраці. Молоді люди є найбільш активними користувачами цифрових технологій, що дозволяє їм швидко адаптуватися до змін і використовувати сучасні інструменти для вирішення проблем.

З покоління в покоління, з року в рік, українська молодь доводить, що вона освічена, сильна та рішуча, здатна йти вперед та не здаватися, продовжувати творити майбутнє України. Українська молодь завжди проявила свою рішучість і силу. В умовах повномасштабного вторгнення, наша золота молодь, попри страх та ризик, відвойовує кожен сантиметр рідної землі, в той же час тисячі молодих людей працюють у волонтерських організаціях, допомагаючи переміщеним особам і відновлюючи зруйновані міста. Такими сміливими та добрими діями майбутнє України будується руками не байдужої молоді. Але майбутнє України залежить не тільки від героїчних вчинків, а й від того, як молоді люди зможуть

реалізувати свій потенціал у мирному житті. Освіта, творчість, наука і технології-це сфери, в яких молоді українці можуть проявити себе і зробити свій внесок у розвиток країни. Сьогодні ми спостерігаємо за багатьма талановитими студентами, які здобувають освіту в українських та міжнародних університетах та створюють інноваційні проекти та стартапи, цим розвиваючись, стаючи гордістю країни.

Молоді люди – це ті, хто відновлює післявоєнну Україну, будує нову економіку, розвиває технології і робить нашу країну конкурентоспроможною на світовій арені. Нам, як суспільству, важливо підтримувати їхні прагнення, надавати можливості для самореалізації та інвестувати в їх розвиток.

Україна володіє багатим потенціалом, і її молодь володіє цим потенціалом. Тільки об'єднавши зусилля, ми зможемо створити країну, в якій молоді люди не будуть шукати кращої долі за кордоном, а залишаться тут, у дома, що призведе до того, що молодь буде побудувати сильну і процвітаючу країну та націю.

Молодь — це наше майбутнє і сьогодення, і від того, як ми будемо підтримувати її сьогодні, залежить, якою буде Україна завтра. Саме молоді українці сьогодні захищають країну, відбудовують зруйновані міста, розробляють інноваційні проекти та ведуть суспільство до змін. Молодь – це найбільше багатство та ресурс України. Слова Богдана Гаврилишина про те, що «Україну може змінити лише молодь», залишаються актуальними і сьогодні. Давайте разом створювати умови для того, щоб молоді люди могли реалізувати свій потенціал і будувати успішну, демократичну та процвітаючу Україну. І ми, молоді українці, маємо взяти на себе відповідальність за майбутнє нашої країни. Ми будемо буйно мріяти та діяти на благо нашої нинішньої-України.

Список використаних джерел

1. Гаврилишин Б. Залишаюсь українцем: Спогади. Київ, ПУЛЬСАРИ, 2011.
2. Сайт Фонду Богдана Гаврилишина. URL: <https://bhfamil.org/>

Іванюк Віктор

магістр, освітня програма

«Адміністративне управління та адміністрування»

Західноукраїнський національний університет,

м. Тернопіль, Україна

МОЛОДЬ ЗМІНИТЬ УКРАЇНУ НА КРАЩЕ!

Чи можна вважати, що молодь – це майбутнє України? Я вважаю, що так. На мою думку, саме молодь здатна змінити світ на краще. Молодим людям, студентам потрібно не боятися говорити про свої амбіції, розповідати, яким вони хочуть бачити світ, не боятися доносити свою думку. І до цих людей варто прислухатися, адже вони хочуть найкращого, бо їм тут жити.

Не можу не згадати слова відомого співака Андрія Кузьменка. Він був «людина-корабель», який мотивував інших жити, просто жити і

насолоджуватися життям таким, яким воно є, не боятися казати правду і завжди голосно заявляти про свої бажання. Андрій Кузьменко казав:

*Міняйте світ до кращого,
дбайте про нього,
бо ви в ньому живете*

Кузьма Скрябін

Вчений економіст, громадський діяч, меценат Богдан Гаврилишин за своє життя відвідав біля дев'яноста країн світу, він побував у кожному куточку, на кожному материку, окрім Антарктиди. Своїми доробками він став відомим усьому світові і його запрошували відвідати інші країни.

У кожній з відвіданих країн Богдан Гаврилишин мав якусь місію: або прочитати лекцію про основи ефективного менеджменту, або допомогти іноземним лідерам вивести країну з кризи, як це було в Аргентині. Саме тоді Аргентина перебувала в диктатурі з обмеженням політичних прав людей, ефективність управління державою різко зменшувалася, а незадоволеність населення стрімко зростала. Богдан Гаврилишин у цій країні прочитав декілька лекцій про ефективні системи управління та їхнє досягнення, до яких прислухалося керівництво країни. Після його візиту через деякий час в Аргентині розпочався стрімкий розвиток у соціальній та економічній сферах. Безсумнівно, Богдан Гаврилишин змінив хід історії цієї країни.

Богдан Гаврилишин є автором понад ста статей з менеджменту і засновником Міжнародного інституту менеджменту у Києві. Головним документом, який написав і видав Богдан Гаврилишин є «Декларація відповідальності людини». У цьому доробку він розповів, як стати відповідальною людиною та що потрібно робити, щоб заслужити повагу до себе від інших людей і підвищити свою цінність та авторитет у суспільстві.

Окрім того, що Богдан Гаврилишин допомагав іншим країнам виходити з певних криз, він також читав різні лекції для студентів про ефективне управління. Читаючи лекції, він спілкувався зі студентами. Йому було важливо дослухатися до кожної думки, адже він був переконаний, що кожна людина може чогось навчити. Богдан Гаврилишин завжди слухав людей і не завжди говорив перший. Він був глибоко переконаний у таких словах: «Коли говориш, то чуєш те, що вже знаєш, а коли слухаєш, то можеш почути щось нове» [1, с. 309]

Богдан Гаврилишин завжди вчився. Він вважав, що потрібно вчитися протягом усього життя, розвивати свої таланти і здібності, щоб бути корисним для суспільства, і корисну інформацію та уроки потрібно черпати з різних джерел.

Окрім читання лекцій закордоном, Богдан Гаврилишин передавав свої набуті знання українським студентам та молодому поколінню. Він був приємно вражений українською молоддю і казав, що «це надзвичайно талановиті люди з хорошою освітою, які володіють іноземними мовами, сучасними підходами та засобами для комунікації, думають про майбутнє України і хочуть щось зробити, щоб Україна стала кращою» [1, с. 307]

Богдан Гаврилишин казав, що все розпочинається з мрії та дій. Головне хотіти і можна все реалізувати. Про розвиток України та молоде покоління він казав: «Україна потребує тотальних змін і трансформацій. Саме трансформацій,

а не революції, бо ті, хто вміють робити революції, не мають знань і навичок для управління повсякденним життям держави. Влада змінити Україну не може і не хоче. Лише молодь в змозі змінити Україну на краще, адаптувавши до вітчизняних реалій найкраще з досвіду інших країн» [3]. Він заохочував інших ніколи не переставати мріяти і завжди вірити в свої сили. За його словами, якщо людина хоче щось зробити, то повинна навчитися це робити і зробити. У Богдана Гаврилишина для молодого покоління були дуже прості, але надзвичайно важливі уроки з життєвого досвіду, які він залюбки розповідав.

Отже, у цей нелегкий час нас всіх об'єднує спільна мрія. Мрія у нашу спільну перемогу. Молодь вже має великий потенціал та прогресивне бачення майбутнього розвитку країни. І ми всі палко віримо, що саме молодь змінить Україну на краще і ми обов'язково переможемо. І хочу завершити твір-есе словами одного з моїх віршів «Вірю в Перемогу»:

*Ми згодом відбудуємо міста,
Постане нова, нова Україна –
Така велична, славна, вольова,
Де буде звучати мова солов'їна.*

Віктор Іванюк

Список використаних джерел

1. Гаврилишин Богдан. Залишаюсь українцем. Львів: Видавництво Старого Лева, 2021. 320 с. (дата звернення 16.11.2024).
2. Гаврилишин Богдан Дмитрович. Вікіпедія. URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/Гаврилишин_Богдан_Дмитрович (дата звернення 17.11.2024).
3. Гаврилишин Богдан. Україну може змінити лише молодь. URL: <https://gurt.org.ua/news/informator/20202/> (дата звернення 19.11.2024).

Івашко Олександра

бакалаврантка, освітня програма

«Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії»

Західноукраїнський національний університет,

м Тернопіль, Україна

МОЛОДЬ - ОСНОВА ПРОГРЕСУ І ПРОЦВІТАННЯ УКРАЇНИ

Молодь є рушійною силою будь-якого суспільства, і від їх поглядів, цінностей і дій залежить майбутнє країни. Українська молодь сьогодні живе в часи, коли важливі національна ідентичність, національна незалежність і демократичні цінності. В останні роки це стало важким випробуванням для України, і молоді люди відіграють важливу роль у важливих соціальних і політичних процесах. Чому молодь-це майбутнє України?

По-перше, молоде покоління відкрите змінам і готове брати на себе відповідальність. Вони вчаться не тільки критично мислити, а й діяти. Беручи до уваги події Революції Гідності та військову агресію на сході України, молоді

люди стали не лише учасниками, а й основоположниками соціальних змін. Це показує, що саме громадянське суспільство може боротися за свободу і справедливість і відстоювати свої права. Саме тому його сьогоднішня діяльність закладає основу для більш розвиненої демократичної і суверенної держави завтрашнього дня.

По-друге, важливою особливістю української молоді є її освіченість і бажання розвиватися. Сучасні українські студенти та випускники вузів прагнуть отримувати знання не тільки в Україні, а й за кордоном. Багато хто повертається на батьківщину і застосовують свої знання і досвід для поліпшення різних сфер суспільного життя, від економіки до медицини та інноваційних технологій. Прагнення української молоді до інновацій та розвитку підприємництва свідчить про те, що у країні є потенціал для економічного зростання.

Третім важливим аспектом є розвиток культури. Сучасна молодь по-новому дивиться на українську культуру і визнає її невід'ємною частиною цінностей і національної ідентичності. Відродження традицій, інтерес до української мови, мистецтва та історії показують, що молоде покоління готове дбайливо ставитися до спадщини і зберігати її для майбутніх поколінь.

У сучасній ситуації глобалізації та поширення інформації українська молодь також має необмежений доступ до світових культур і можливостей, які допоможуть розширити її світогляд і впровадити світові стандарти в розвиток своєї рідної країни. Тому сьогоднішня українська молодь – не тільки наступне покоління громадян, а й активна частина суспільства, яка вже творить історію і формує майбутнє України. Її енергія, ентузіазм, креативність і відданість справедливості є основою прогресу і процвітання нашої країни. Від того, наскільки ми підтримаємо прагнення нашої молоді, залежить, якою буде Україна через кілька десятиліть.

Павленко Валерія,
бакалаврантка, освітня програма
«Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії»
Західноукраїнський національний університет,
м Тернопіль, Україна

МОЛОДЬ ФОРМУЄ МІЖНАРОДНИЙ ІМІДЖ УКРАЇНИ

Молодь завжди відігравала важливу роль у розвитку суспільства, проте в сучасних умовах глобалізації та складних міжнародних відносин її значення для майбутнього України стає ще більш вагомим. Молоде покоління виступає не лише як рушійна сила прогресу всередині держави, але й як активний суб'єкт міжнародних відносин. Участь молоді у процесах глобалізації, інтеграції та міжнародного співробітництва може суттєво вплинути на позиції України у світі та її майбутнє місце у міжнародній системі.

В умовах сучасних викликів, таких як війна, економічна нестабільність та екологічні проблеми, молоді люди України активно проявляють себе у різних сферах, зокрема у волонтерській діяльності, захисті незалежності та

реформуванні державних інституцій. Участь молоді у Революції Гідності та сучасна активна позиція щодо захисту територіальної цілісності України демонструють їхню рішучість та готовність до боротьби за майбутнє [1].

Питання формування нового покоління лідерів, які здатні забезпечити ефективний розвиток держави, є ключовим для забезпечення сталого розвитку України і це особливо важливо в контексті євроінтеграційних прагнень України, де молодь виступає основним провідником європейських цінностей, таких як демократія, права людини та верховенство права [2]. Молодь, яка отримує освіту в європейських країнах, бере участь у міжнародних програмах обміну та володіє сучасними технологіями, здатна сприяти не лише економічному зростанню, але й політичним та соціальним реформам у країні.

Важливим аспектом є роль молоді у міжнародних відносинах. Молоде покоління стає потужним ресурсом для формування позитивного іміджу України на міжнародній арені. Завдяки участі в міжнародних форумах, конференціях, програмах обміну та співпраці з міжнародними організаціями, українська молодь має можливість не лише здобувати нові знання та досвід, але й просувати інтереси своєї держави. Зокрема, участь молоді в таких програмах, як Erasmus+, дозволяє встановлювати контакти з іноземними партнерами та створювати нові можливості для розвитку [3].

Також важливою є участь молоді у міжнародних організаціях, таких як ООН, Рада Європи та ОБСЄ. Це дозволяє українським молодим лідерам брати участь у процесах прийняття рішень на глобальному рівні, що є важливим для підвищення ролі України у світовій політиці. Молодь також активно долучається до вирішення глобальних проблем, зокрема екологічних, соціальних та економічних, що сприяє зміцненню міжнародних позицій України.

Незважаючи на значний потенціал, перед молоддю стоїть низка викликів, які можуть впливати на її роль у формуванні майбутнього України.

По-перше, це проблема безробіття серед молоді, що є наслідком як економічної кризи, так і недосконалості освітньої системи.

По-друге, існує проблема еміграції молодих фахівців за кордон у пошуках кращих умов для життя та самореалізації. Ці виклики потребують негайної уваги з боку держави та створення умов для підтримки молоді, зокрема через програми працевлаштування, освітні реформи та розвиток інноваційних секторів економіки [2].

Проте, незважаючи на ці труднощі, молодь залишається оптимістично налаштованою щодо свого майбутнього та майбутнього України. Важливо, щоб держава та суспільство продовжували інвестувати в розвиток молоді і забезпечували умови для її реалізації на національному та міжнародному рівнях. Це включає розвиток освітніх програм, спрямованих на підготовку майбутніх лідерів, підтримку молодіжних ініціатив та стимулювання підприємництва серед молоді. Важливим аспектом є також створення умов для повернення українських молодих фахівців, які тимчасово працюють чи навчаються за кордоном, шляхом надання їм можливостей для професійного зростання та кар'єрного розвитку на батьківщині [3].

Отже, молодь є не лише майбутнім України, але й активним учасником сучасних процесів, що формують майбутнє держави, її роль у міжнародних

відносинах є надзвичайно важливою, оскільки молоде покоління відіграє центральну роль у просуванні демократичних цінностей, захисті національних інтересів і зміцненні міжнародних позицій країни.

Список використаних джерел

1. Дронов В. Ю. Міжнародні відносини та світова політика: навч.-метод. посіб. / В. Ю. Дронов; НУ «Одеська юридична академія». Одеса: Фенікс, 2022. 131 с. URL: <http://dspace.onua.edu.ua/handle/11300/23460> ISBN 978-966-928-880-6
2. Єремєєва І. А. Теорія міжнародних відносин : підруч. / І. А. Єремєєва. Дніпро : Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ, 2023. 140 с. URL: <http://surl.li/uzeeir>
3. Гнасевич Н. В. Опорний конспект лекцій з навчальної дисципліни «Теорія міжнародних відносин». Тернопіль, 2018 р. URL: <http://surl.li/dlbhlw>

Паливода Діана,
бакалаврантка, освітня програма
«Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії»
Західноукраїнський національний університет,
м Тернопіль, Україна

МОЛОДЬ – ЦЕ ДВИГУН ЗМІН!

Молодь - це ключовий фактор для процвітання нашої України. Саме на нас покладена відповідальність за розвиток, піднесення та зміцнення нашої держави. Ми - ті, хто формуватиме нову Україну.

Зрештою, чому зміни не відбувалися раніше? Відомий український громадський діяч Гаврилишин Богдан Дмитрович зазначав саме так: «Суттєвих і помітних змін не сталося через те, що під час розпаду Радянського Союзу у нас був фантастичний шанс створити не лише незалежну державу, але й добру державу. Шансом цим ніхто не скористався» [1]. Його думка акцентує на тому, що, незважаючи на численні можливості, молодь та суспільство в цілому не змогли реалізувати свій потенціал у потрібний моменти. Багато молодих людей, замість того щоб активно брати участь у формуванні нових реалій, залишалися осторонь, втрачаючи шанс вплинути на майбутнє країни.

Чи можемо ми змінити це сьогодні? Молодь може відігравати вирішальну роль у трансформації нашої держави. Вона може стати так званим двигуном змін, адже має свіжий погляд на проблеми та готовність до перетворень. Тому важливо, щоб молоде покоління не лише мріяло про краще майбутнє, а й активно діяло для його досягнення.

Якщо не ми, молодь, то хто ж зможе відбудувати нашу країну? Ми стали свідками численних руйнувань і трагедій, що забрали життя багатьох невинних людей, які просто прагнули жити в мирі. Чи можемо ми повернути час назад? Безумовно, ні. Але ми маємо силу створювати нове. Президенти, політики, видатні художники та співаки, освічені викладачі, майстри спорту - це все ми, молодь, яка відновлює Україну, перетворюючи зруйновані будівлі та життя на нові можливості.

Зараз молодь вкладає багато зусиль, щоб допомогти Україні. Вона бере участь у волонтерських проєктах та ініціативах, акціях спрямованих на допомогу військовим, переселенцям, постраждалим від війни та інших активностях. Молоде покоління створює підтримки в соціальних мережах, щоб об'єднати зусилля народу та показати справжню ситуацію в Україні іноземцям. Також є вагомим інвестуванням у державу - це прагнення до здобуття знань у різних сферах. Завдяки молодим талановитим фахівцям Україна зможе стати сильнішою. Саме цей аспект стане одним із головних для відбудови економіки і територій держави.

Ми, українці, повинні прагнути до кращого майбутнього для себе та України. Лише завдяки нашій силі, духу та стійкості ми зможемо створити нові горизонти і досягти великих цілей. Тому ми повинні вже сьогодні звернути увагу на вдосконалення підростаючого покоління та усвідомлювати, що війна триватиме доти, поки це буде байдужим для світу.

Список використаних джерел

1. 12 проникливих цитат одного з найвпливовіших українців, уродженця Тернопільщини – Богдана Гаврилишина. *Терен. Тернопільські новини*. URL: https://teren.in.ua/news/12-pronyklyvyh-tsytat-odnogo-z-najvplyvovishyh-ukrayintsiv-urodzhentsya-ternopilshhyny-bogdana-gavrylyshyna_111764.html (дата звернення: 12.11.2024)

Христюк Галина,
*бакалаврантка, освітня програма
«Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії»
Державний університет «Житомирська політехніка»,
м. Житомир, Україна*

УКРАЇНЬСЬКА МОЛОДЬ Є АКТИВНОЮ І БАГАТОГРАННОЮ

Українська молодь – це не просто покоління, яке прийде на зміну теперішнім лідерам. Це потужне джерело енергії, яке вже сьогодні творить нову реальність. Адже молодь – це ми. Молодь – це майбутнє, яке зростає перед нашими очима та серед нас і водночас несе відповідальність за долю країни, адже у кожному аспекті українського суспільства молодь демонструє стійкість, розум і рішучість, які здатні змінити світ.

Молодь та молоді громадяни, відповідно до ст. 1 Закону України, – це громадяни України віком від 14 до 35 років [1]. Наприкінці 2022 року в Україні проживало 9,969 млн. осіб віком від 14 до 35 років, що становило 24,3% від загальної чисельності населення.

Порівняно з попереднім роком, кількість молоді скоротилася на 293,6 тисячі, або на 2,9%. З лютого 2022 року число молоді ще зменшилося через російсько-українську війну, проте точних даних й досі експерти не можуть назвати [2; 3].

Проте, не зважаючи на всі виклики та перешкоди українська молодь є активною та багатогранною. Вона бере участь у волонтерській діяльності, ініціює соціальні проєкти, захищає країну на передовій, розвиває стартапи, займається науковими дослідженнями та сприяє культурному збагаченню країни.

Найяскравішим проявом сили молоді стали події Майдану, коли українське «втрачене покоління» вийшло в листопаді 2013 року на Майдан, щоби боротись за європейський вектор розвитку України, який вирішив зупинити В. Янукович. Це була молодь, чію свідомість та рішучість загартувала Революція Гідності, молодь, яка з Майдану рушила на російсько-українську війну, вступивши до лав Збройних Сил України, сил територіальної оборони, Національної гвардії та інших підрозділів, з метою боронити рідну Батьківщину від окупанта.

Вони пішли на фронт, долучилися до волонтерських ініціатив, стали символом незламності духу. Серед них – студенти, айтішники, спортсмени, митці та інші молоді люди з різних сфер.

Хтось взяв до рук зброю, інші – гуманітарну допомогу, а хтось – камеру чи мікрофон, щоб донести світову правду. Хтось й досі захищає як, наприклад, командир АЗОВу Денис Прокопенко «Редіс», а хтось уже загинув за Україну, як Дмитро «Да Вінчі» Коцюбайло.

Нині українська молодь активно долучається до волонтерства. Хтось організовує збори коштів для ЗСУ, як Стерненко, Ігор Лаченков чи Михайло Лебіга, хтось – плете маскувальні сітки в школах, збирає теплий одяг для військових чи переселенців.

Українські студенти, які до війни і навіть під час бойових дій продовжують здобувати освіту, є прикладом того, як можна використовувати знання для розв'язання глобальних і локальних проблем. Вони навчаються за кордоном, привозять до України нові ідеї й методики, інтегруючи нашу державу у світовий освітній простір.

Крім того, роль молоді в освіті не обмежується лише навчанням, адже вони також беруть участь у створенні нових освітніх підходів. Вони стають агентами змін, досліджуючи важливі питання якості освіти і рівних можливостей для всіх громадян.

Крім прагнення до інновацій, молодь бере на себе відповідальність за збереження культурної спадщини, адже вони переосмислюють традиції, надаючи їм сучасне звучання, щоб зробити їх зрозумілими для нового покоління. Молоді музиканти, художники та письменники популяризують українську мову та культуру як в Україні, так і за її межами. Завдяки їх роботі нині на українських вулицях перестала грати російська «попа», а популярності набула українська музика.

Наприклад, гурт Kalush Orchestra, перемога якого на Євробаченні стала не лише музичною подією, а й політичним жестом, є яскравим прикладом того, як молодь разом із традиціями й сучасністю, привертаючи увагу світу до України та війни, що триває вже 10 років.

А найголовніше, це те, що молодь не боїться мріяти, адже оптимізм і віра в краще майбутнє надихають старше покоління об'єднувати власний довід з

ідеями молоді для створення чогось нового та ефективного для різних сфер життя. Тим самим вони доводять, що навіть у найскладніші часи можна знайти сили для боротьби, творчості та розвитку.

Тому важливо, щоб молодь: зберігала патріотизм і любов до Батьківщини; здобувала знання і навички, необхідні для відбудови країни та розвитку сучасного суспільства; була активною в суспільному житті; підтримувала інформаційний фронт; дотримувалася моральних цінностей; розвивала інновації та технології та пам'ятала про героїв і уроки історії

Отже, роль молоді в суспільстві багатогранна. Молодь є рушієм змін, хранителями культури, інноваторами й захисниками. Вони надихають, формують цінності та дають надію у світле майбутнє. Українська молодь вже зараз доводить, що здатна вести суспільство вперед, навіть у найтемніші часи, адже їхній потенціал безмежний, а їхній внесок у майбутнє незалежної України – безцінний.

Список використаних джерел

1. Молодь – це передусім майбутнє держави. URL: <https://legalaid.gov.ua/novyny/molod-tse-peredusim-majbutnye-derzhavy/>
2. Розмова «Невтрачене покоління: з Майдану на війну». URL: <https://uinp.gov.ua/pres-centr/novyny/rozmova-nevtrachene-pokolinnya-z-maydanu-na-viynu>
3. Чисельність дітей та молоді в Україні. URL: <https://inmol.org/chyselnist-ditej-ta-molodi-v-ukraini/>